

Perhetyön tarve varhaiskasvatuksessa
- Varhaiskasvatushenkilöstön näkökulmia Kera-
valla

Talvio Virpi

Vuorsalo Tanja

Laurea-ammattikorkeakoulu
Tikkurila

**Perhetyön tarve varhaiskasvatuksessa
- Varhaiskasvatushenkilöstön näkökulmia Keravalla**

Virpi Talvio
Tanja Vuorsalo
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö
Syksy 2010

Virpi Talvio ja Tanja Vuorsalo

Perhetyön tarve varhaiskasvatuksessa - Varhaiskasvatushenkilöstön näkökulmia Keravalla

Vuosi

2010

Sivumäärä 84+ 2

Opinnäytetyömme on kvalitatiivinen tutkielma. Opinnäytetyöprosessi alkoi talvella 2009 ja jatkui syyskuulle 2010. Työn tarkoituksena oli kartoittaa varhaiskasvatuksen perhetyön tarvetta Keravalla sekä erilaisia näkökulmia, toiveita ja odotuksia siitä. Tavoitteenamme oli tuottaa materiaalia, jota voitaisiin hyödyntää Keravalla elokuussa 2010 alkaneessa varhaiskasvatuksen perhetyön hankkeessa. Halusimme tuoda varhaiskasvatushenkilöstön äänen kuuluviin hyödynnettäväksi hanketta suunniteltaessa, toteutettaessa ja kehitettäessä. Hanke on kestoaltaan kaksivuotinen ja sen aikana on tarkoitus luoda Keravan kunnallisille varhaiskasvatustyöyksiköille pysyvä perhetyön työskentelymalli.

Käytimme aineistonkeruun menetelmänä teemahaastatteluja, jotka toteutimme kesäkuussa 2010 ryhmähaastatteluina. Haastatteluihin osallistui yhteensä 21 työntekijää viidestä eri varhaiskasvatustyöyksiköstä. Haastateltavat olivat ammattinimikkeiltään lastentarhanopettajia, tai lastenhoitajia.

Saamamme tulokset luovutetaan Keravan varhaiskasvatuksen johdolle, sekä varhaiskasvatuksen perhetyön esimiehelle. Tulokset osoittivat, että varhaiskasvatuksen perhetyöntekijälle oli Keravalla selvästi tarvetta. Perheiden ongelmien koettiin lisääntyneen ja monimuotoistuneen samalla, kun ennestään olemassa olevien verkostojen resurssit koettiin liian pieniksi. Haastatteluista nousi runsaasti erilaisia toiveita ja odotuksia yhteistyöstä varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän kanssa sekä esimerkkejä tilanteista, joissa kaivattaisiin hänen tukeaan. Varhaiskasvatuksen perhetyön toivottiin alkavan alueellisena tai pilottina joissakin varhaiskasvatustyöyksiköissä, jotta tukea olisi riittävästi saatavilla. Toiminnan toivotaan olevan ennaltaehkäisevää korjaavan sijaan. Perhetyöntekijän toivottiin työnsä alussa vierailevan varhaiskasvatustyöyksiköissä ja näkyvän arjessa esimerkiksi vanhempainilloissa. Haastatteluissa nousi esille toive työnkuvan selkeästä rajaamisesta varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän ja muun verkoston välillä, jotta työntekijät tietävät kehen ottaa tarvittaessa yhteyttä.

Asiasanat: varhaiskasvatus, perhetyö, ennaltaehkäisevä perhetyö, verkostotyö, varhainen puuttuminen ja tuki, kasvatuskumppanuus

Virpi Talvio and Tanja Vuorsalo

The need for family work in early childhood education - Views of the early childhood education staff of Kerava

Year 2010

Pages 84+ 2

Our thesis is a qualitative research. The process began in winter 2009 and continued until September 2010. The purpose was to survey the need for family work and Kerava's early childhood education staff's different expectations, wishes and views of it. Our aim was to produce material that could be availed in the project of family work in early childhood education which was started in August 2010. We wanted to make sure that the staff's voices would be heard when planning, organizing and developing the project. The project will last for two years and during that time it is supposed to create a pattern of work for family work in early childhood education in Kerava.

As a method of gathering research material we used theme interviews which we executed in June 2010 via group interviews. 21 employees from five different day-care units participated in the interviews. The interviewees were kindergarten teachers and child nurses.

The results of our thesis will be given to the administration of Kerava's early childhood education department and to the superior of the family work in early childhood education. The results show that there is definitely necessity for family work. The families' problems are seen to have increased and become more diverse at the same time as the network's resources are experienced as too slight. Plenty of different wishes and expectations as well as examples of situations where the family worker in early childhood education would be needed transpired from the interviews. The family work in early childhood education was hoped to start as regional or as a pilot in some early childhood education units so that sufficient support would be available. The emphasis of family work is hoped to be in preventive work rather than in remedial. The family worker was hoped to start her work by visiting the early childhood education units and to be seen in everyday life for example in parents' evenings. The interviews revealed a hope for a clear separation of job descriptions between the family worker in early childhood education and the rest of the network, so that the employees know whom to contact if necessary.

Keywords: early childhood education, family work, preventive family work, networking, early intervention and support, educational partnership

SISÄLLYS

JOHDANTO	7
1. OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYS JA TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	8
1.1. Keravan kaupunki	8
1.2. Varhaiskasvatus Keravalla	8
1.3. Sosiaalipalvelut ja perhetyö Keravalla	10
1.4. Keskeiset käsitteet	11
1.4.1. Varhaiskasvatus	11
1.4.2. Perhetyö	12
1.4.3. Ennaltaehkäisevä perhetyö	14
1.4.4. Verkostotyö	15
1.4.5. Varhainen puuttuminen ja tuki	16
1.4.6. Kasvatuskumppanuus	17
1.5. Kytkentä aiempiin vastaaviin kehittämishankkeisiin	18
2. OPINNÄYTETYÖN TAVOITEET	22
2.1. Tutkimusongelmat	22
2.2. Omat osaamistavoitteet	22
3. TUTKIMUSMENETELMÄLLISET VALINNAT JA ARVIOINTI	23
3.1. Aineistonkeruumenetelmä	23
3.2. Haastattelupaikat ja -ajat	23
3.3. Tallentaminen	24
3.4. Haastattelujen toteuttaminen	24
3.5. Litterointi	25
3.6. Aineiston analysointi	25
4. TUTKIMUSTULOKSET	26
4.1. Kasvatushenkilökunnan kokemuksia asiakasperheiden ongelmista	26
4.2. Kasvatushenkilöstön kokemuksia omista valmiuksistaan	31
4.3. Kasvatushenkilöstön voimavarojen ja ajan riittävyys	35
4.4. Vastuu perheiden tukemisesta	38
4.5. Päivähoidon nykyisten verkostojen toimivuus	42
4.6. Ajatuksia yhteistyöstä varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän kanssa	48
4.7. Toiveita varhaiskasvatuksen perhetyöntekijästä	61
5. JOHTOPÄÄTÖKSET	65
5.1. Ehdotuksemme varhaiskasvatuksen perhetyön sisällöstä	68
6. OPINNÄYTETYÖN ONNISTUMISEN ANALYYSI, EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS	69
6.1. Onnistumisen analyysi	69
6.2. Eettisyys	71

6.3. Opinnäytetyön luotettavuus	73
7. POHDINTA	74
LÄHTEET	79
TAULUKKOLUETTELO	84
LIITTEET	85
Liite 1: Tutkimuslupa.....	85
Liite 2: Haastattelukysymykset varhaiskasvatushenkilöstölle.....	86

JOHDANTO

Keravan varhaiskasvatuspalveluissa ei ole aikaisemmin ollut omaa, tai nimettyä perhe- tai sosiaalityöntekijää. Keravalla aloitettiin varhaiskasvatuksen perhetyön 2-vuotinen hanke elokuussa 2010, jonka tiimoilta palkattiin perhetyöntekijä varhaiskasvatuspalveluihin. Hankkeen aikana Keravalle muodostetaan perhetyön malli, jonka on tarkoitus jäädä pysyväksi osaksi varhaiskasvatuspalveluja. Perhetyöntekijän tärkeimmiksi työtehtäviksi on määritelty perheiden tukeminen kasvatustehtävässä, varhaiskasvatushenkilöstön tukeminen kasvatuskumppanuudessa ja verkostoyhteistyö. (Keravan kaupungin Internet sivusto).

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli selvittää, kokevatko Keravalla päiväkodissa kasvattajina työskentelevät varhaiskasvatuksen perhetyön tarpeelliseksi kohdatessaan asiakasperheiden vaikeita tilanteita, jotka vaikuttavat myös usein lapseen, näkyen ongelmakäyttäytymisenä. Halusimme myös kartoittaa erilaisia odotuksia ja ajatuksia, joita kasvatushenkilöillä oli tulevasta perhetyöstä varhaiskasvatuksessa.

Varhaiskasvatuspalvelujen osana tarjottava perheille maksuton perhetyö on melko uusi ennaltaehkäisevä työmuoto. Työskentelymalli ei ole vielä vakiintunut ja eri kunnissa esiintyy eri variaatioita päivähoidon perhetyöstä. Perhetyöntekijän toimi voi olla joko erikseen nimetty, jolloin perhetyöntekijä keskittyy vain perhetyön tekemiseen, tai päivähoidossa kasvattajana toimiva voi hoitaa perhetyöntekijän tehtäviä perustyönsä ohessa. Varhaiskasvatuksen perhetyön keskiössä on kuitenkin aina lapsi ja lapsen hyvinvointiin liittyvä huoli kotona tai päivähoidossa. Huoli lapsen hyvinvoinnista voi syntyä esimerkiksi levottomasta ja aggressiivisesta käytöksestä lapsiryhmässä tai puhumattomuudesta. Vanhempien huoli lapsen voimakkaista kiukun ilmaisuista tai riippuvuussuhteesta toiseen vanhempaan voivat myös olla perusteena perhetyön tarpeelle. Perhetyö tukee koko perhettä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tavoitteena on ehkäistä ongelmien syvenemistä tarjoten tukea perheen muuttuvissa ja haasteellisissa elämäntilanteissa. (Järvinen ym. 2007: 41-42.)

Päivähoidon perhetyön asiakkuus voi alkaa kasvatushenkilöstön ohjauksesta tuen piiriin, perheen omasta aloitteesta tai moniammatillisen yhteistyökokouksen pohtiessa perheelle sopivaa tukimuotoa. Perhetyön tarpeen taustalla voi olla huoli esimerkiksi vanhempien jaksamisesta, kasvatuskäytännöistä tai parisuhteen ja perhe-elämän erilaisista haastavista tilanteista. Päivähoidon perhetyössä korostuu erityisesti kasvatuksellisten asioiden käsittely. Tuen tarve arvioidaan aina tapauskohtaisesti ja suunnitellaan tarvittavat yhteistyötahot. (Järvinen ym. 2007: 42-43.) Kasvatuskumppanuus on varhaiskasvatuspalveluissa perhetyön lähtökohtana. Varhaiskasvatuspalveluissa työskentelevien voidaan näin katsoa tekevän perhetyötä, jos perhetyön käsitettä tarkastellaan laajasti. Varhaiskasvatuksen piirissä voi työskennellä myös teh-

tävään nimetty erillinen perhetyöntekijä, joka tukee varhaiskasvatuksen piirissä olevia perheitä. (Vilén ym. 2010: 30.)

Tutustuimme 2009 keväällä Hyvinkääläisessä päiväkodissa perhetyön toimintamalliin, jossa perhetyöntekijä työskenteli osana päiväkotia. Hän pystyi antamaan tukea perheille jo hyvin varhaisessa vaiheessa ja samalla kasvattajat saivat keskittyä lapsen kanssa arjessa työskenteleeseen ja vanhempien kanssa kasvatuskumppanuuden osa-alueisiin.

1. OPINNÄYTETYÖN VIITEKEHYS JA TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

1.1. Keravan kaupunki

Ensimmäiset asukkaat majoittuivat Keski-Uudellamaalla sijaitsevalle Keravalle jo yli kahdeksan tuhatta vuotta sitten. Teollisuus alkoi Keravalla vuoden 1862 Helsinki-Hämeenlinna -radan valmistumisen jälkeen. Kerava sai kaupunki-nimityksen vuonna 1970. Nykyään Keravan asukasluku on noin 32 000. Kerava on pinta-alaltaan Suomen viidenneksi pienin kunta, pinta-ala on 30,9 km². Keravan 17 000 työkäisestä työskentelee omassa kaupungissa runsaat 5 400 henkeä ja muualla runsaat 10 500 henkeä. (Keravan kaupungin Internet sivusto.)

1.2. Varhaiskasvatus Keravalla

Keravan kaupungin monipuolisiin varhaiskasvatuspalveluihin kuuluu avoin päivähoito (toimintakeskukset ja leikkipuistotoiminta, leikkikoulutoiminta ja koululaisten iltapäivätoiminta), perhepäivähoito ja päiväkotihoito (kunnalliset päiväkodit ja yksityisen hoidon tuella toimivat päiväkodit) (Keravan kaupungin Internet sivusto). Kunnallinen päivähoito on selvästi suosituin Keravan varhaiskasvatuspalveluista (Taulukko 1).

Päivähoitopalvelujen piirissä yhteensä n. 2 800 lasta			
Hoitopaikkoja käytössä	Kunnallinen	Yksityinen (29,4 %)	Yhteensä
Päiväkodit (esiopetus+päivähoito / pelkkä esiopetus)	1017 (233/45)	379 (78/6)	1396
Perhepäivähoito sisältää ryhmäpäivähoidon	157	128	285
Koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta sisältää koko toiminnan	228	96 (lisäksi srk 90)	324
Leikkikoulut, muu avoin toiminta käyntikerrat n. 53 500	94	-	94
Valtakunnallisen lastenhoidontuen saajat lapsia yhteensä 730 (2/08) Kuntalisää maksettu 1.3.2003 lukien. Tuen piirissä lapsia yhteensä 223, joista sisaruksia 59.			

Taulukko 1: Varhaiskasvatuspalvelut Keravalla 2008
(Keravan kaupungin Internet sivusto.)

Keravalla on 17 kunnallista päiväkotia. Päivähoito on jaettu kolmeen alueeseen kaupunginosaan mukaan: Kaleva-Keskusta, Itä-Kerava ja Savio-Kannisto. Kaleva-Keskusta alueella toimii Ilmarisen, Kalevan, Keskustan, Kurjenpuiston, Kurkelan, Virrenkulman ja Sompion päiväkodit. Itä-Keravan alueella toimii Lapilan, Heikkilän, Jaakkolan, Sorsakorven, Aarteen ja Päivölän-kaaren päiväkodit. Savio-Kannisto alueella toimii Marttilan, Naavapuiston, Savion ja Kanniston päiväkodit. (Keravan kaupungin Internet sivusto.)

Keravan varhaiskasvatussuunnitelmassa kuvaillaan päivähoiton toiminta-ajatusta ja arvoja:

”Keravan päivähoiton toiminta-ajatusta on tukea perheitä heidän kasvatustehtäväänsä eri yhteistyökumppaneiden kanssa sekä luoda perusta elinikäiselle kasvulle ja oppimiselle tarjoamalla monipuolisia varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palveluja lähipalveluna.” (Keravan varhaiskasvatussuunnitelma.)

”Keravan varhaiskasvatussuunnitelman toiminta-ajatusta:

- *Varhaiskasvatuksessa toteutuu hoidon, kasvatuksen, leikin ja opetuksen jatkumo pysyvine ihmissuhteineen.*
- *Suunnitelmallisella ja tavoitteellisella toiminnalla edistetään lapsen myönteistä minä -käsitystä, kasvua, kehitystä ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä.*

- *Varhaiskasvatuksessa toimitaan vanhempien kasvatuskumppaneina tukemalla kotikasvatusta yhdessä sovittujen kasvatustavoitteiden suuntaisesti. Kasvattajat antavat asiantuntijuutensa vanhempien käyttöön.*
- *Varhaiskasvatustyötä tukevat myös muut lapsen ja perheen elämään vaikuttavat yhteistyötahot.”* (Keravan varhaiskasvatussuunnitelma.)

”Keravan varhaiskasvatussuunnitelman arvot:

Jokaisella lapsella on oikeus

- *olla lapsi*
- *kasvaa, kehittyä, leikkiä ja oppia*
- *omista lähtökohdistaan yhteisön jäsenenä*
- *kokea olevansa turvassa emotionaalisesti ja fyysisesti ihmissuhteissaan ja*
- *varhaiskasvatusympäristössään*
- *kuuntelemaan ja mukana elävään aikuiseen*
- *kasvatuskumppaneina toimiviin vanhempiin ja kasvattajiin.”* (Keravan varhaiskasvatussuunnitelma.)

Keravan oman varhaiskasvatussuunnitelman kasvatuskäsitys mukaillee valtakunnallisia linjoja lapsen henkilökohtaisen hyvinvoinnin edistämisen, toiset huomioon ottavien käyttäytymismuotojen ja toimintatapojen vahvistamisen sekä itsenäisyyden asteittaisesta lisäämisen muodoissa. Päämäärinä ovat oppimisen ilo ja myönteinen suhtautuminen oppimiseen. Lapsen ympäristö, kulttuuri ja lähellä olevat ihmiset vaikuttavat lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen. Sosiaalisilla suhteilla ja vertaisryhmällä on myös suuri merkitys. (Keravan varhaiskasvatussuunnitelma.)

1.3. Sosiaalipalvelut ja perhetyö Keravalla

Keravan kaupunki tarjoaa asukkailleen erilaisia sosiaalipalveluita, kuten esimerkiksi kotihoitoa, lastensuojelua, päihdehuoltoa, vammaispalveluita. Lastensuojelun ja perhetyön palvelut perustuvat lastensuojelulakiin:

”3 §

Lastensuojelu

Lastensuojelua on lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua toteutetaan tekemällä lastensuojelutarpeen selvitys ja asiakassuunnitelma sekä järjestämällä avohuollon tukitoi-

mia. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat myös lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto.” (Lastensuojelulaki 88/2010).

”3 a §

Ehkäisevä lastensuojelu

Lastensuojelun lisäksi kunta järjestää lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi 2 luvun mukaista ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsi tai perhe ei ole lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevällä lastensuojelulla edistetään ja turvataan lasten kasvua, kehitystä ja hyvinvointia sekä tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on tuki ja erityinen tuki, jota annetaan esimerkiksi opetuksessa, nuorisotyössä, päivähoidossa, äitiys- ja lastenneuvolassa sekä muussa sosiaali- ja terveydenhuollossa. Kun lapsi on lastensuojelun asiakkaana, edellä 2 momentissa tarkoitettua tukea järjestetään osana avo-, sijais- tai jälkihuoltoa.” (Lastensuojelulaki 88/2010).

Lapsen etu on keskiössä lastensuojelussa. Lastensuojelun keinoin turvataan lasten oikeus turvalliseen ja virikkeelliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen kehitykseen ja erityiseen suojeluun. (Keravan kaupungin Internet sivusto.)

Perheiden erilaisissa elämän muutos- ja kriisitilanteissa perhe voi tukeutua perhetyön muodossa annettavaan tukeen. Tukea voidaan tarvita vanhemmuuteen, lasten turvallisten kasvuolosuhteiden luomiseen ja ylläpitämiseen, sekä voimavarojen löytymiseen perheen sisältä. (Keravan kaupungin Internet sivusto.)

1.4. Keskeiset käsitteet

Opinnäytetyömme keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatus, perhetyö, ennaltaehkäisevä perhetyö, verkostotyö, varhainen tuki sekä kasvatuskumppanuus.

1.4.1. Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksen toiminta perustuu lakiin lasten päivähoidosta. Laissa määritellään varhaiskasvatuksen sisältö ja merkitys.

”1 § (18.5.1990/451)

Lasten päivähoidolla tarkoitetaan tässä laissa lapsen hoidon järjestämistä päiväkotihoidona, perhepäivähoitona, leikkitoimintana tai muuna päivähoitotoimintana. Päiväkotihoidtoa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi. Perhepäivähoitoa voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi. Leikkitoimintaa ja muuta päivähoitotoimintaa voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa.” (Laki lasten päivähoidosta 36/1973.)

”2 a § (25.3.1983/304)

Päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lapsen iän ja yksilöllisten tarpeiden mukaisesti päivähoitoon tulee yleinen kulttuuriperinne huomioon ottaen edistää lapsen fyysistä, sosiaalista ja tunne-elämän kehitystä sekä tukea lapsen esteettistä, älyllistä, eettistä ja uskonnollista kasvatusta. Uskonnollisen kasvatuksen tukemisessa on kunnioitettava lapsen vanhempien tai holhoojan vakaumusta. Edistäessään lapsen kehitystä päivähoitoon tulee tukea lapsen kasvua yhteisvastuuseen ja rauhaan sekä elinympäristön vaalimiseen.” (Laki lasten päivähoidosta 36/1973.)

Päivähoitossa olevalle lapselle voidaan järjestää myös tarpeelliset kuljetukset.

Varhaiskasvatuksen tärkeimpänä tavoitteena pidetään lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemista. Vanhempien ja kasvatushenkilöstön välinen kasvatuskumppanuus muodostaa kokonaisuuden, joka on lapsen edun mukainen. Keskeisimpiä varhaiskasvatuspalveluita ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin toiminta. Kuntien lisäksi varhaiskasvatuspalveluita tuottavat järjestöt, yksityiset palveluntuottajat ja seurakunnat. YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, kansalliset säädökset ja muut ohjaavat asiakirjat luovat pohjan suomalaiselle varhaiskasvatukselle. Ihmisarvo on lapsen oikeuksia koskevan yleissopimuksen keskeisin arvo. Ihmisarvo sisältää neljä periaatetta, jotka ovat kielto syrjimisestä ja vaatimus lasten tasa-arvoisesta kohtelusta, lapsen etu, lapsen oikeus elämään ja kehittymiseen täysipainoisesti sekä lapsen kuuleminen häntä koskevissa asioissa. (Stakes 2004: 9-10.)

1.4.2. Perhetyö

Perhetyölle ei ole tarkkaa, laissa määriteltyä määritelmää. Perhetyöksi voidaan laajasti ajatellen katsoa kaikki se työ, jota perheiden kanssa tehdään ja joka hyödyttää perheitä. Määritelmä vaihtelee eri työntekijöiden kesken ja hyvinkin erilaiset määritelmät perhetyöstä voivat aiheuttaa hämmennystä. Perhetyön nimikkeen alla voidaan työskennellä esimerkiksi seurakunnissa, päivähoitossa, neuvoloissa, sosiaalityössä ja kotipalvelussa. (Vilén ym. 2010: 24-25.)

Perheen määritelmä vaihtelee eri kulttuurien mukaan. Suomessa ja länsimaissa perheeksi määritellään yleensä vanhemmat ja lapset, jotka asuvat kotona. Tilastokeskuksen määritelmän mukaan perheitä ovat myös samassa asunnossa asuvat, jolloin perheessä voi olla lapsia, tai perhe voi olla lapseton. Tilastokeskuksen mukaan perheeseen voi kuulua avo- tai aviopari, parisuhteen rekisteröineet samaa sukupuolta olevat, sekä toinen vanhempi lapsineen. Tilastoissa lapsiperheitä ovat perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. Perhetyön parissa perheeksi määritellään lapsi ja hänen viralliset huoltajansa, tai joissakin tapauksissa toinen huoltajista. Huoltaja voi olla myös muu henkilö, kuin lapsen biologinen vanhempi. Perheen määritelmä on muuttunut siten, että saman perheen jäsenetkin voivat määritellä perheensä kokoonpanon toisin. Uusioperheen jäsenistä esimerkiksi lapset voivat pitää myös etävanhempaa perheen jäsenenä, vaikeivät muut perheen jäsenet niin kokisikaan. Perheen määritelmä onkin henkilötasolla henkilökohtainen. (Vilén ym. 2010: 10.)

Lapsiperheet voivat olla myös hyvin erityyppisiä. Perhe voi olla ydinperhe, jolloin se muodostuu lapsesta ja hänen biologisista vanhemmistaan, tai yksinhuoltajaperhe, jolloin toinen vanhemmista asuu lapsen kanssa ja huoltajuus on määritelty hänelle. Perhe voi olla myös uusperhe, jolloin se on muodostunut eronneista, tai leskiksi jääneistä vanhemmista ja jommankumman, tai kummankin aikaisemmin saaduista lapsista, sekä mahdollisista yhteisistä lapsista. Adoptioperhe muodostuu puolestaan adoptiovanhemmista ja adoptoidusta lapsesta, jolla on samat oikeudet adoptiovanhempiinsa, kuin biologisillakin lapsilla. Sateenkaariperheet sisältävät samaa sukupuolta olevat aikuiset lapsineen. Yhtenä perhetyyppinä voidaan pitää myös monikulttuurisia perheitä, joissa toinen, tai molemmat vanhemmat ovat maahanmuuttajataustaisia. Muille kuin biologisille tai adoptoiduille lapsille kodin tarjoavia perheitä kutsutaan sijaisperheiksi. Lapsen asuessa sijaisperheessä, hänen huoltajuutensa säilyy biologisilla tai adoptiovanhemmillä. (Vilén ym. 2010: 12-24.)

Perhetyön alussa tulisi määritellä perheenjäsenten käsitykset siitä, keitä heidän mielestään perheeseen kuuluu, jotta perhetyöntekijä voisi arvioida, keiden kanssa hän työskentelee. Yleensä perhetyö tukee vanhempia vanhemmuudessa lapsen hyvinvointia ajatellen ja tavoitteena on kaikkien perheenjäsenten kokonaisvaltainen hyvinvointi. (Vilén ym. 2010: 10-11, 25.) Perhetyö voi pitää sisällään esimerkiksi vanhemmuuden tukemista, ohjausta kasvatusta ja hoitomenetelmissä, vuorovaikutustaitojen vahvistamista perheessä, arjen hallinnan ohjausta,

parisuhteen tukemista, perheen toimintakyvyn tukemista erilaisissa tilanteissa ja kriiseissä sekä sosiaalisten verkostojen vahvistamista niin perheen sisällä, kuin sen ulkopuolellakin. Työskentely voi sisältää erilaisia menetelmiä, joiden avulla on tarkoitus ymmärtää ja tukea asiakasta. (Vilén ym. 2010: 25-26.)

Jotkut vähimmäispalvelut, joita kunta on velvollinen järjestämään asukkailleen, on määrätty laissa. Erilaiset perheille tarjotut palvelut voivat vaihdella eri kuntien kohdalla paljonkin, sillä kunnat voivat itse päättää, millaisia palveluja kuntalaisille tarjotaan. Perhetyötä voidaan toteuttaa hyvinkin erilaisin työskentelymallein eri tahoilla. Esimerkiksi seurakunnan perhetyö poikkeaa merkittävästi lastensuojelun perhetyöstä. Siinä missä seurakunnan perhetyö on luonteeltaan ennaltaehkäisevää ja vanhemmuuden vahvistamiseen painottuvaa on lastensuojelun perhetyö puolestaan perhettä tukevaa ja kuntouttavaa toimintaa perheen vaikeissa elämäntilanteissa, jotka ovat johtaneet lastensuojelun asiakkuuteen. (Vilén ym. 2010: 29-33.) Perhetyön muodot voidaan jakaa ennaltaehkäisevään perhetyöhön, jota toteutetaan muun muassa kotipalvelussa, neuvoloissa ja päivähoitossa, sekä lastensuojelun perhetyöhön. (Järvinen, R. ym. 2007: 32). Lastensuojelun perhetyö on pitkäkestoista, yleensä lastensuojeluilmoituksen jälkeen toteutettavaa ja painopiste on tukemisen lisäksi myös kontrollissa. Lastensuojelun perhetyötä tarjoavana organisaationa toimii sosiaalitoimi. (Järvinen, R. ym. 2007: 34). Ennaltaehkäisevän perhetyön sisältöä on käsitelty oman alaotsikkonsa alla.

1.4.3. Ennaltaehkäisevä perhetyö

Perheen hyvinvoinnin ylläpitäminen on ennaltaehkäisevän perhetyön tavoite. Sillä pyritään myös ennaltaehkäisemään perheiden lyhytaikaisissa elämän muutostilanteissa esiintyvät riskit. Perheitä tuetaan arjessa ja autetaan heitä löytämään omat voimavaransa. Ennaltaehkäisevässä työssä painottuu perheiden varhainen tukeminen. (Järvinen ym. 2007: 35.) Kaiken ennaltaehkäisevän työn päämääränä on lapsen oikeus lapsuuteen sekä mahdollisuus turvalliseen kasvuun, kehitykseen ja hyvinvointiin (Puonti ym. 2004: 162).

Ennaltaehkäisevän perhetyön asiakkaaksi tullaan, kun arjen sujumisessa on pulmia ja huoli lapsesta on pieni (Järvinen ym. 2007: 34). Ehkäisevä työ puuttuu perheiden pulmatilanteisiin ajoissa ja sitä kautta katkaistaan negatiivisen kehityskulun syntyminen tai sen syveneminen (Puonti ym. 2004: 159). Ennaltaehkäisevä perhetyö on lyhytaikaista ja siihen on mahdollisuus kaikilla perheillä. Ennaltaehkäisevää perhetyötä tarjoavia organisaatioita on päivähoidon lisäksi lapsiperheiden kotipalvelu, terveydenhuolto, neuvola, järjestö tai projekti. Ennaltaehkäisevä perhetyö sisältää arjessa auttamista, neuvomista, ohjaamista tarvittaessa muiden palveluiden piiriin, keskustelua ja vertaisryhmiä. Työvälineitä ovat vertaisryhmät, kotikäyn-

nit, kirjallinen suunnitelma, vanhemmuuden ja parisuhteen roolikartta, perhetilannepuntari ja huolen puheeksi ottamisen kaavake. (Järvinen ym. 2007: 34.)

1.4.4. Verkostotyö

Eri alojen asiantuntijoiden ja perheen tekemää perhetyötä voidaan kutsua verkostotyöksi. Moniammatillisten ammattiauttajien ja perheen yhteistyön lisäksi siihen sisältyy myös idea perheen ystävistä, sukulaisista ja viranomaisista tai muista auttajista ja tukijoista koostuvasta sosiaalisesta verkostosta perheen muutoksen voimavarana. (Järvinen ym. 2007: 153.)

Yhdeltä työntekijältä ei tänä päivänä voida olettaa sitä, että hän pystyisi vastaamaan kaikkiin haasteisiin tai tuottamaan kaikkia odotettuja ja edellytettyjä palveluita. Verkostotyö perustuukin ajatukseen siitä, että työntekijä pystyy käsittelemään haasteita yhdessä apuverkoston kanssa. Ongelmien ja ilmiöiden monimuotoistuesssa ammattilaisten välinen yhteistyö korostuu asiakkaiden kokonaistilanteiden huomioimisen turvaamiseksi. (Järvinen ym. 2007: 154.)

Osa päivähoidon asiakasperheistä saattaa olla usean eri palvelujärjestelmän toimipisteiden asiakkaita. Verkostotyötä harkittaessa tulee pohtia, millainen yhteistyö hyödyttää perhettä parhaiten. Perheen tilanteen selkiytyminen ja tukeminen muutoksessa ovat moniammatillisen verkostotyön tavoitteena. Moniammatillisessa työryhmässä sovitaan toiminnan tavoitteista, työnjaoista ja vastuualueista sekä karsitaan mahdollisia päällekkäisyyksiä. Asiakasperheen lisäksi näkemyksensä perheen tilanteesta tuovat esille myös eri ammattilaiset, jolloin tilanteeseen on mahdollista saada kokonaisnäkemys. Verkostotyössä on tärkeää, että asiakasperhe aina tietää, ketkä ammattilaiset työskentelevät heidän asiansa kanssa sekä minkälaista heiltä saatava tuki on. Verkostotyö on myös hyvä mahdollisuus yksittäiselle työntekijälle kuulla ja oppia toisilta ammattilaisilta asiakasperheiden tukemiseen liittyviä uusia näkökulmia ja keinoja. Siten työntekijän näkökulman laajenemisen kautta myös oman työn tekemisen mahdollisuudet monipuolistuvat. Kun verkostotyöhön osallistuvat työntekijät tietävät, mistä ja millaista apua asiakkaalle on tarjolla ja mihin heitä voi tarvittaessa ohjata, myös ammatillisuuden ja vastuun rajat selkiytyvät ja tarkentuvat. (Noppi 2008: 14.)

Yhteisiin suunnittelu- ja arviointitilanteisiin osallistuvat kaikki tilanteesta tai asiasta vastaavat työntekijät, joiden kesken tiedot ja taidot yhdistyvät. Avoin ilmapiiri, asioihin rohkea tarttuminen, epäonnistumisten salliminen sekä avoin keskustelu rakentavat kumppanuuskulttuurin, jossa ongelmien ja epäkohtien esille tuominen helpottuu. Moniammatillisessa verkostotyössä arvioiva työote on välttämätön. Sitä kautta pohditaan esimerkiksi aidon, tasavertaisen yhteistyön ja kumppanuuden tuloksellisuutta ja käyttökelpoisuutta. Moniammatillinen verkostotyö vaatii kuitenkin paljon aikaa asioiden käsittelylle. (Noppi 2008: 17-18.)

Eri palveluntuottajien tukipalveluiden toteuttaminen varhaiskasvatuksessa edellyttää moniammatillista yhteistyötä. Tämä vaatii erilaisten ammatillisten osaamisten tuntemista ja kunnioittamista. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjataan lapsen yksilöllisen tuen tarpeet ja mikä asiantuntijataho tarpeeseen vastaa. Kirjatut tavoitteet ja menetelmät koostuvat eri asiantuntijoiden osaamisalueista. (Stakes Internet sivusto.)

1.4.5. Varhainen puuttuminen ja tuki

Varhainen tuki viittaa sekä lapsen varhaisvuosina tapahtuvaan tukemiseen että mahdollisimman varhain käynnistyviin tukitoimiin. Varhainen puuttuminen on tehokkainta silloin, kun se ehkäisee tai hidastaa ongelmia varhaisessa vaiheessa lapsen kehityksen ongelmapaikoissa. Varhaisessa puuttumisessa pystytään vaikuttamaan tehokkaasti lapsen elämän kehitykseen ennen kuin ongelmat laajenevat. (Huhtanen 2004: 45-46.) Varhaisen tuen näkökulma koostuu ennaltaehkäisystä sekä lapsen kasvun ja kehityksen riskitekijöistä. Varhainen tuki voidaan järjestää osaksi päivittäisen varhaiskasvatuksen arkea lapsen kiinnostusta ja toimintaa seuraten. Moniammatillista osaamista hyödynnetään lapsen parhaaksi yhdessä vanhempien kanssa. Varhainen tuki sisältyy varhaiskasvatuksen perustehtävään. Lapsen tukeminen varhaisessa vaiheessa jättää monet lisäpulmat kehittymättä. Tuen tarve nykypäivänä on hyvin moninaista, ja vastaus siihen onkin varhaiseen tukeen perustuva työtapo. (Stakes Internet sivusto.)

Päivähoidossa on kautta aikojen kiinnitetty huomiota ongelmien ennaltaehkäisyyn. Lasten erityisen tuen tarpeisiin on myös pyritty vastaamaan erilaisilla korjaavilla toimenpiteillä. Tutkimusten mukaan vasta kouluiässä aloitetut interventiot eivät ole yhtä tuloksellisia kuin jo ennen koulunkäynnin aloittamista aloitetut interventiot. (Keskinen & Virjonen 2004: 189-190.) Parhaimmat tulokset varhaisesta puuttumisesta saadaan, kun tuki on kohdistettu vastasyntyneisiin tai leikki-ikäisiin lapsiin (Huhtanen 2004: 45-46). Alle kouluikäisten lasten keskeinen varhaisen puuttumisen toimintaympäristö onkin muotoutunut päivähoidon piiriin. (Keskinen & Virjonen 2004: 189-190.) On kuitenkin huomioitava, että ongelmia saattaa syntyä myöhemminkin kuin varhaislapsuudessa (Huhtanen 2004: 45-46).

Päivähoidolla on kaksi varhaiseen puuttumiseen liittyvää tehtävää: ongelmien ennaltaehkäisy ja niitä korjaavaan toimintaan ohjaaminen. Päivähoidossa lapselle turvataan hoito, kasvatus ja opetus sekä annetaan vanhemmille mahdollisuus käydä töissä. Näin ollen päivähoito on ongelmia ennaltaehkäisevä instituutio. (Huhtanen 2004: 45-46.) Lasten kehitykseen, käyttäytymiseen ja olemukseen liittyvät huomioidut päivähoidossa toimivat varhaisen puuttumisen käynnistämiseen edellyttäminä signaaleina. Signaali saattaa olla esimerkiksi lapsen reagointi lähiympäristön muuttuneista olosuhteista tai perheen sisällä olevasta kriisistä. (Huhtanen

2004: 45-46.) Huoli lapsesta saattaa herättää työntekijässä myös huolen omasta jaksamisesta, pärjäämisestä, voimavarojen riittämisestä ja osaamisesta. Näiden huolien arvioimiseksi ja jäsentämiseksi työntekijä voi käyttää huolen vyöhykkeistöä (Taulukko 2). (Eriksson & Arnkil 2006: 25.)

Ei huolta	Pieni huoli		Huolen harmaa vyöhyke		Suuri huoli	
1	2	3	4	5	6	7
Ei huolta lainkaan	Pieni huoli tai ihmettely	Huoli tai ihmettely käynyt toistuvasti mielessä;	Huoli kasvaa: luottamus omiin mahdollisuuksiin heikkenee.	Huoli tuntuu: omat voimavarat ehtymässä.	Huolta paljon ja jatkuvasti: lapsi/nuori vaarassa. Omat keinot loppumassa.	Huoli erittäin suuri: lapsi/nuori välittömässä vaarassa. Omat keinot lopussa.
	käynyt mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin vahva.	mielessä; luottamus omiin mahdollisuuksiin hyvä.	Mielessä toivomus lisävoimavaroista ja kontrollin	Selvästi koettu lisävoimavarojen ja kontrollin lisäämisen tarve.	Lisää voimavaroja ja kontrollia saatava mukaan heti.	Muutos lapsen tilanteeseen saatava heti!
		Ajatuksia lisävoimavarojen tarpeesta				

Taulukko 2: Huolen vyöhykkeistö
(Eriksson & Arnkil 2006: 25.)

Erilaiset verkostot tukevat varhaiskasvatushenkilökunnan työskentelyä lasten kanssa. Jotta ongelmatilanteissa olisi yhtenäinen kieli eri toimijoiden välillä, huolen vyöhykkeistö toimii selkeyttävänä tekijänä eri toimijoiden yhteistyössä keskusteltaessa lapseen liittyvästä huolesta. Huolen vyöhykkeistö helpottaa myös lasten ja vanhempien oman huolen asteen ja tukitarpeen arvioimista. (Stakes Internet sivusto.) Vyöhykkeistön avulla tilannetta pystytään jäsentämään ja sen kautta saadaan kehitettyä avoin sekä selkeä yhteistyö perheen ja päivähoiton välille. Vyöhykkeistön avulla kaikki ymmärtävät oman huolen olevan yhteinen käsite toiminnan lähtökohtana. Huolen puheeksi ottaminen täytyy aina hoitaa perhettä kunnioittaen. Työntekijä pohtii yhdessä perheen kanssa mahdollisen verkostopalaverin järjestämistä, jossa lähtökohtana olisi kaikkien osapuolien tuleminen kuulluksi sekä toimintasuunnitelman laatiminen. (Stakes Internet sivusto.)

1.4.6. Kasvatuskumppanuus

Kasvatuskumppanuus - käsite tarkoittaa varhaiskasvatuksen henkilöstön ja vanhempien tietoista sitoutumista ja toimimista lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukemiseksi. Vanhempien ja henkilökunnan yhteistyön lähtökohtana ovat lapsen tarpeet, etu ja oikeuksien

toteutuminen. Tavoitteena on, että lapsi tulee kokonaisvaltaisesti nähdyksi, ymmärretyksi ja kannatelluksi. Kasvattajan roolina on kasvatuskumppanuudessa auttaa lasta luomaan suhdetta päivähoiton mukanaan tuomaan uuteen kasvuympäristöön, sekä säilyttämään suhteensa jo olemassa oleviin kasvuympäristöihin. (Kaskela & Kekkonen 2006: 3-17.)

Kasvatuskumppanuus yhdistää kasvattajan ja vanhemman tiedot ja taidot lapsen hyvinvointia kannattelevaksi kokonaisuudeksi. Kasvattaja tuo kasvatuskumppanuuteen ammatillisen tietonsa ja taitonsa ja vanhemmat oman kokemukseen perustuvan asiantuntijuutensa. Ensisijainen kasvatustavoite ja - oikeus on vanhemmilla. Vanhemmilla on oikeus osallistua lastaan koskeviin kasvatustavoitteisiin, sekä lapsikohtaisen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen. Kasvatuskumppanuudessa pyritään jakamaan ja vastaanottamaan lapsen kotona ja päivähoitossa kohtamia asioita ja elämäntilanteita kunnioittavassa, tasavertaisessa ja avoimessa vuoropuhelussa vanhempien ja kasvattajien välillä. (Kaskela & Kekkonen 2006: 17.)

Kasvatuskumppanuus - hanke syntyi Varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattujen perusteiden pohjalta ja siinä on osin sovellettu Varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen perustason työssä - koulutushanketta. VaVu-koulutuksen kehittämisosioista vastasi Stakes ja Tampereen Yliopiston lastenpsykiatrisen klinikka tutki menetelmän vaikuttavuutta. Vavu-koulutus oli ensisijaisesti kehitetty äitiys- ja lastenneuvoloiden terveydenhoitajille, mutta lastentarhanopettajat pitivät sisältöä hyödyllisenä myös päivähoito- ja kasvatustyössä. (Kaskela & Kekkonen 2006: 7.)

Kasvatuskumppanuus alkaa perheen ja kasvattajan tutustumisesta. Luontevin paikka ensimmäiselle tapaamiselle on perheen koti, mutta se voidaan toteuttaa haluttaessa myös muualla. Aloituskeskustelu tarjoaa perheelle puheenvuoron omasta perheestä ja päivähoitoon aloittavasta lapsesta. Kasvattaja saa mahdollisuuden tutustua lapseen hänen kotiympäristössään, mikä edistää myös lapsen turvallista päivähoitoon alkua. Aloituskeskustelussa luodaan pohjaa myös varhaiskasvatussuunnitelmalle ja samalla työntekijä kuulee mitä odotuksia vanhemmilla on päivähoitoon liittyen. (Kaskela & Kekkonen 2006: 126-129.)

1.5. Kytkeä aiempiin vastaaviin kehittämishankkeisiin

Päivähoitoon perhetyötä lähdettiin kehittämään 2000-luvun vaihteessa perheiden tukemisen haasteiden lisääntyessä. Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti vuonna 2003 Jyväskylässä Perhe-hankkeen, jonka yhtenä tavoitteena on varhaisen tuen työmuotojen kehittäminen perheille siten, että varhainen tuki, ennalta ehkäisy ja vertaisuutta korostavat työmuodot vakiintuvat osaksi kuntien peruspalveluja. (Sosiaalipolitiikan Internet sivusto.) Monet kunnat ovat läheneet juurruttamaan omaa päivähoitoon perhetyön mallia hankkeiden myötä. Maassamme

onkin toteutettu kymmeniä perhetyön kehittämishankkeita (Järvinen 2007: 70). Opinnäytetyöstämme käy ilmi, että varhaiskasvatuksen perhetyölle on varhaiskasvatushenkilöstön mukaan todellista tarvetta myös Keravalla. Keravalla vuonna 2010 alkaneen 2-vuotisen varhaiskasvatuksen perhetyö -hankkeen aikana kaupungille luodaan oma varhaiskasvatuksen perhetyön työskentelymalli.

Vuosina 1997-1998 toteutettiin perhetyöntekijäkokeilu Helsingissä Herttoniemen rannan alueella. Lähtökohtana kokeilulle oli lasten lisääntynyt oireilu, lisääntyvä erityisen tuen tarve sekä työntekijöiden näkemys siitä, että heillä ei ole aikaa eikä tietotaitoa auttaa ja tukea perheitä. Keskeisenä tavoitteena projektissa oli perheiden ongelmien kasautumisen ennaltaehkäisevän työmuodon rakentaminen. Projektin myötä matalan kynnyksen työmuoto on vakinaistettu ja se on koettu erittäin tärkeäksi. (Lyyra 2004: 108; Huisko 2006: 16.)

Vuonna 1998 Siilinjärvellä alkaneen sosiaalipalvelujen lapsiperheprojektin myötä on pyritty selkiyttämään perhepalveluiden kenttää ja saamaan lapsiperhepalvelut omaksi joustavaksi alueekseen, jolloin palveluiden saatavuus paranee. Yhdessä Siilinjärveläisessä päiväkodissa on kokeiltu käytäntöä, jossa sosiaalityöntekijä on ollut toisinaan tavattavissa päiväkodilla. Projektin kautta on myös koulutettu päivähoidon työntekijöitä tunnistamaan mahdolliset ongelmat ajoissa. Tavoitteena on ollut myös perheiden avustaminen selviytymään perheinä omien voimavarojen löytämisen ja tukemisen kautta. (Asikainen 2002: 25.)

Kajaanissa vuonna 1999 aloitetussa perhetyön kokeilussa tavoitteena on antaa neuvoa ja tukea vanhemmille niissä tilanteissa, joissa perheneuvolan palveluita ei vielä tarvita. Vuodesta 2001 lähtien Kajaanissa on toiminut kolme päivähoidon perhetyöntekijää, eli projektin myötä toiminta on vakinaistettu ja se on koettu erittäin tarpeelliseksi. (Asikainen 2002: 25, 31.)

Vuosina 2003-2005 toteutetun ”Kimppa - perhetyö päivähoitossa” - hankkeen tavoitteet oli jaettu kolmeen osaan: Perhe päivähoitossa (oikea-aikaisen tuen tarjoaminen matalan kynnyksen avulla, ja sen kautta lasten ja perheiden hyvinvoinnin lisääminen), kunta (perhetyön toimintamallin kehittäminen ja erityispalvelujen tarpeen vähentäminen) ja seutu (perhetyön työmallin laajentaminen muuhun varhaiskasvatuksen kenttään) (Kimppa - perhetyö päivähoitossa - hankeraportti).

Oulussa toteutettiin ”Perhetyön mahdollisuudet päivähoitossa” - hanke vuosina 2002-2004. Sen tavoitteena oli kehittää vanhempien ja päivähoidon työntekijöiden yhteistyötä, sekä selkiyttää perhetyön käsitteitä, kehittää käytäntöjä ja tuottaa tutkimustietoa lapsiperheiden arjesta. (Puroila 2004: 74.)

Turun seudulla toteutettiin ”Kasvuturve” -projekti vuosina 2001-2003 ja sen tavoitteena oli löytää uusia menetelmiä vanhempien tukemiseen kasvatustehtävässään. Projektin kautta haettiin toimintamuotoja myös ns. tavallisen vanhemmuuden tukemiseksi ja lapsen hyvinvoinnin edistämiseksi. (Keskinen & Virjonen 2004: 8-9.)

Sosiaalialan osaamiskeskus Sosiaalitaito on koontanut Länsi- ja Keski-Uudenmaan varhaiskasvatuksen asiantuntijaverkoston, johon kuuluvat kuntien johtavat varhaiskasvatuksen viranhaltijat. Vuosina 2005 - 2007 toteutetun Avaimia päivähoiton arkeen - hankkeen tavoitteet muotoutuivat tämän asiantuntijaverkoston vuosia kestäneen työn tuloksena. Hankkeen perimmäisenä tavoitteena oli laadukkaan, lapsen ja perheen tarpeista nousevan yksilöllisen varhaiskasvatuksen toteuttaminen laaja-alaisen varhaiskasvatuksen ja erityispäivähoidon laadullisen kehittämisen kautta. (Sosiaalitaito Internet sivusto.)

Erityistä tukea tarvitsevien lasten määrä on lisääntynyt kahden viimeisen vuosikymmenen aikana voimakkaasti. Avaimia päivähoiton arkeen - hankkeessa vastattiin erityispäivähoidon ja varhaiserityiskasvatuksen kehittämistarpeisiin osana varhaiskasvatusta. On tärkeää tunnustaa tuen tarve varhain, sekä käynnistää tarvittavat tukitoimet. Seudulliseen kehittämishankkeeseen lähti mukaan 14 kuntaa Länsi- ja Keski-Uudeltamaalta. Hankkeen aikana järjestettiin koulutusta varhaiskasvatushenkilöstölle ja tavoitteena oli lisätä ja vahvistaa tietoa ja osaamista lapsen yksilöllisten tarpeiden havainnointiin ja tukemiseen, sekä keittää työ- ja ohjauskäytäntöjä päivähoiton arjessa. Koulutuksiin osallistui noin 70 % alueen päivähoiton työntekijöistä. Varhaiskasvatusyksiköiden johdolle järjestettiin pedagogisen johtajuuden teemapäivät, johon osallistui keskimäärin 77 % esimiehistä. Henkilöstön ammatillisen osaamisen lisääntyminen ja pedagogiikan johtaminen ovat ominaisuuksia, joilla voidaan vastata lasten ja perheiden lisääntyneisiin tuen tarpeisiin. Näillä toimenpiteillä kyetään myös vastaamaan 1.1.2008 voimaan astuneen uudistuneen lastensuojelulain mukaiseen tarpeeseen siitä, että varhaiskasvatushenkilöstö on nimetty toimijoiksi ennaltaehkäisevässä lastensuojelussa. (Sosiaalitaito Internet sivusto.)

Keravan päivähoiton kokemukset mukanaolosta 14 muun kunnan kanssa Avaimia päivähoiton arkeen - hankkeessa olivat myönteisiä ja loivat luontevan pohjan seuraavalle, Hyvinvoinnin kehittämisyksikkö - hankkeelle, jonka tehtävänä oli osaltaan edistää lasten ja perheiden hyvinvointia Länsi- ja Keski-Uudenmaan kunnissa. Hanke toteutettiin vuosina 2007-2009. Hankkeen tavoitteeksi kirjattiin pysyvän lapsuuden hyvinvoinnin kehittämisyksikön luominen alueelle. (Keravan kaupungin Internet-sivusto. Kasvatus- ja opetuslautakunta.)

Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämisyksikkö- Lapsuuden arvokas arki- hankkeeseen, Länsi- ja Keski-Uudellamaalla osallistui seuraavat 15 kuntaa: Hyvinkää, Inkoo, Järvenpää, Karjaa,

Karjalohja, Kerava, Kirkkonummi, Lohja, Mäntsälä, Nurmijärvi, Pohja, Siuntio, Tammisaari, Tuusula ja Vihti. Muina osallisina olivat alueen alan oppilaitokset ja sosiaalialan osaamiskeskus. (Stakes Internet-sivusto. Sosiaalialan seudulliset kehittämissivustot. Koonti kevät 2008.) Suunnittelutyössä olivat mukana osallistuvien kuntien lasten, nuorten ja perheiden palvelujen asiantuntijat. Lähtökohtana oli luoda lapsen, nuoren ja perheiden tarpeisiin vastaava palvelujen kehittämistyöyksikkö toimijoille, jotka vaikuttavat alueella lapsuuden hyvinvoinnin edistämiseen. Näitä vaikuttajia ovat muun muassa neuvolat, varhaiskasvatus, perusopetus, oppilashuolto kouluterveydenhuolto, sosiaalityö, perhetyö, nuorisotyö, perhesuunnittelu. Hankkeen tarkoituksena oli rakentaa verkosto, jossa lapsen eri ikäkausien toimijat tekisivät yhteistyötä. Lisäksi oli tarkoitus vahvistaa henkilöstön osaamista, sekä luoda kuntien lapsiperheiden palveluiden kehittämistoiminnan rakenne, joka yhdistäisi tutkimuksen, koulutuksen ja kehittämisen osaksi asiakkaiden kanssa tehtävää työtä ja palvelujen kehittämistä. Hankkeen kuluessa valtakunnallinen Sosiaali- ja terveysministeriön Kaste - ohjelma muutti näitä suunnitelmia pysyvän lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissivuston osalta ja uudeksi tavoitteeksi asetettiin osallisuus lasten, nuorten ja lapsiperheiden kehittämissivustossa osana Kaste-ohjelman Etelä-Suomen kokonaisuutta.

(Kokko & Gerdt. Sosiaalitalo Internet sivusto.)

Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissivusto - Lapsuuden arvokas arki- hanke eteni moniammatillisten osallistujien muodostamien erilaisten kehittämissivustojen työskentelyllä. Muodostettujen ryhmien teemoja olivat:

- pysyvän lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissivuston toimintaedellytyksiä selvittävä kehittämissivusto
- poikkisektorisen rakenteen vahvistamisen kehittämissivusto
- lasten ja nuorten psykososiaalisten palvelujen kehittämissivusto
- osallisuuden ja kasvatuskumppanuuden kehittämissivusto
- ruotsinkielisen toiminnan kehittämissivusto

(Sosiaalitalo Internet sivusto.)

Vuodelle 2009 kehittämisteemoiksi priorisoitiin:

- ehkäisevä lastensuojelu peruspalveluissa
- avoimen/matalan kynnyksen toimintamallien kehittäminen
- moniammatillisen kasvatuskumppanuusajattelun vahvistaminen

(Kokko & Gerdt. Sosiaalitalo Internet sivusto.)

Ryhmässä vaihdettiin erilaisia hyviä käytäntöjä ja tutustuttiin niihin. Henkilöstöä koulutettiin ja vertaistapaamisia ja kuntakumppanuutta lisättiin. Tämä loi edellytyksiä myös kunnalliselle kehittämiselle. (Kokko & Gerdt. Sosiaalitalo Internet sivusto.) Keravalla yhdeksi kehittämis-

kohteeksi nousi varhaiskasvatuksen perhetyömallin kehittäminen (Sosiaalitaito Internet sivusto).

2. OPINNÄYTETYÖN TAVOITTEET

2.1. Tutkimusongelmat

Opinnäytetyössämme oli neljä keskeistä tutkimusongelmaa:

- tavoitteena oli selvittää, minkälaisia ajatuksia ja odotuksia Keravalaisen kasvatushenkilöstön keskuudessa esiintyy tulevasta varhaiskasvatuksen perhetyöstä,
- esiintyykö Keravalaisen varhaiskasvatuksen henkilöstön keskuudessa tarvetta varhaiskasvatuksen perhetyölle,
- pohdimme myös perheille suunnatun varhaisen tuen vaikutusta ongelmatilanteissa mahdollisen myöhemmän lastensuojelullisen huolen estämiseksi,
- sekä tarkastelimme varhaisen tuen vaikutusta taloudellisista näkökohdista.

2.2. Omat osaamistavoitteet

Omat osaamistavoitteemme olivat eettisten toimintatapojen noudattaminen koko opinnäytetyöprosessin aikana, oppia toimimaan osana Keravalla toteutettavaa varhaiskasvatuksen perhetyö -hanketta ja saada tuotettua Keravan varhaiskasvatusosastoa hyödyttävää materiaalia, heidän kehittäessään tulevaa varhaiskasvatuksen perhetyötä, sen sisältöä ja muotoa. Tavoitteenamme oli lisäksi hallita kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä ja oppia hyödyntämään ryhmähaastattelun avulla saamaamme aineistoa analysoiden sitä.

Valitsemamme aihe syntyi omien kokemustemme, sosionomi-opintojen aikana esiin tulleiden huomioiden ja varhaiskasvatuksen kentältä tekemiemme havaintojen perusteella. Olemme pohtineet valitsemaamme opinnäytetyön aihetta koko opintojemme ajan ja olemme valinneet suuntautumisvaihtoehtomme sekä työharjoittelupaikkamme opinnäytetyöaihetta ajatellen. Olemme saaneet työharjoitteluissa kokemuksia lastensuojelun perhetyöstä ja perhetyöstä varhaiskasvatuksessa. Opinnäytetyömme aiheen kautta halusimme myös syventää opintojemme aikana saatua teoriaa varhaiskasvatuksesta, perhetyöstä, perheille tarjottavasta varhaisesta tuesta ja perheiden ongelmien ennaltaehkäisystä.

3. TUTKIMUSMENETELMÄLLISET VALINNAT JA ARVIOINTI

3.1. Aineistonkeruumenetelmä

Käytimme opinnäytetyössämme kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Tarkoituksenamme oli selvittää, minkälaisia yksittäisiä ajatuksia ja kokemuksia Keravalaisen kasvatushenkilöstön keskuudessa esiintyy varhaiskasvatuksen perhetyöstä.

Käytimme aineistonkeruumenetelmänä teemahaastattelua, koska halusimme haastateltavien tuovan mielipiteitään ja kokemuksiaan esille vapaasti. Pidimme huolta haastattelujen aikana siitä, että opinnäytetyömme kannalta kiinnostavat teema-alueet tulevat kartoitetuksi. Tällä pyrimme minimoimaan omaa vaikutustamme saatuihin vastauksiin ja lisäämään opinnäytetyömme luotettavuutta. (Grönfors 1985: 106.) Teemahaastattelut toteutimme ryhmähaastatteluina, koska Grönforsin (1985) kokemuksen mukaan haastattelutilanne on useampien henkilöiden läsnä ollessa vapautuneempi (Grönfors 1985: 109). Valitsimme ryhmähaastattelun myös siksi, että saimme tietoa useammalta työntekijältä yhtä aikaa. Koska haastateltavat ovat toisilleen ennestään tuttuja, he voivat myös tukea toistensa tiedonantoa. (Hirsjärvi ym. 2000: 207.) Estääksemme valtahierarkian mukanaan tuomaa puheenvuorojen valikoitumista haastateltavien kesken, pyysimme tarvittaessa kommentteja myös hiljaisemmilta osallistujilta haastattelun aikana. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 63.)

Haastatteluihin osallistui yhteensä 21 keravalaista kasvatushenkilökuntaan kuuluvaa päiväkodin työntekijää. Ryhmähaastattelu osoittautui hyväksi menetelmäksi, sillä haastateltavat keskustelivat avoimesti jakaen mielipiteitään ja rakentaen niiden pohjalta uusia ideoita ja käsitteitä tulevista perhetyöstä ja muista haastattelun esille nostamista aiheista.

3.2. Haastattelupaikat ja -ajat

Keskustelimme työelämäohjaajamme Kati Timon kanssa siitä, kuinka monessa päiväkodissa tekisimme haastattelun. Tulimme siihen tulokseen, että toteutamme haastattelut neljässä päiväkodissa ja jos näyttäisi siltä, että aineistosta nousee neljännen haastattelun kuluessa uusia teemoja, tekisimme vielä viidennen haastattelun. Hirsjärvi ym. (2009) kritisoivat saturoatio-käsitettä, koska tutkija ei voi olla varma ettei uusi kohde voisi enää tuottaa uutta informaatiota (Hirsjärvi ym. 2009: 182). Kaikissa neljässä haastattelussa oli jonkin verran samoja kokemuksia, mutta jokaisessa nousi myös jotakin uutta esille ja sen vuoksi toteutimme viisi ryhmähaastattelua.

Toteutimme haastattelut päiväkotien tiloissa. Kokemustemme mukaan erilaiset palaverit toteutetaan tietyissä päiväkodin tiloissa, joten noudatimme paikan valinnassa kunkin päiväkodin palaverikäytäntöjä. Samoin kokemustemme mukaan päiväkodin viikoittaisiin talon sisäisiin palavereihin osallistuu jokaiselta osastolta vähintään yksi kasvatushenkilökuntaan kuuluva. Käytimme haastateltavien valikoitumiseen samaa menetelmää. Haastattelut oli tarkoituksenmukaista järjestää varhaiskasvatusyksiköiden päiväuniaikaan, jolloin useampi kasvattaja voi osallistua haastatteluun. Aikaa kunkin haastattelun järjestämiseen oli noin puolitoista tuntia.

Otimme tutkimusluvan (liite 1.) saatuamme suoraan puhelimitse yhteyttä valittujen päiväkotien johtajiin ja sovimme kunkin johtajan kanssa tapaamisen, jossa sovimme haastattelusta, sen ajankohdasta, sekä muista käytännön järjestelyistä, kuten tilasta, jossa haastattelu toteutettiin. Kunkin päiväkodin johtaja hoiti tiedottamisen tulevasta haastattelustamme henkilökunnalle. Lisäksi suunnittelimme haastattelutilat nähdessämme taltiointilaitteiden sijoittelusta. Aikataulumme muodostui tiukaksi, sillä saimme tutkimusluvan 1.6.2010 ja haastattelu oli tarkoitus suorittaa kesäkuun aikana, jolloin varhaiskasvatusyksiköt toimivat vielä omissa yksiköissään ennen kesäpäivystyksen alkua, jolloin useimmat päiväkodit suljetaan. Saimme sovittua johtajien tapaamiset sekä kaikki viisi haastattelua kesäkuun kolmelle ensimmäiselle viikolle. Osaltaan tämä antoi myös hyvän sysäyksen opinnäytetyön edistymiselle.

3.3. Tallentaminen

Jotta haastattelut sujuivat ilman katkoja, käytimme tallentamiseen sekä äänentallennus laitteita, että videointia. Kysyimme vielä ennen jokaista haastattelua, sopiiko tämä haastateltaville. Näin välttyimme mahdollisesti kirjaamisen mukanaan tuomilta katkoksilta, sekä saimme säilytettyä enemmän haastatteluissa esiin tulevia vivahteita, kuten äänenkäyttö. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 92.) Ryhmähaastatteluja toteutettaessa oman haasteensa luo haastattelujen purkuvaiheessa haastateltavien äänten erottaminen toisistaan. Tämän vuoksi käytimme äänen tallentamisen ohessa videointia tallennusvälineenä. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 63.)

Kerroimme jokaisen haastattelun alussa, että kaikki tallennettu aineisto on vain meidän käytössämme ja se hävitetään litteroinnin jälkeen. Korostimme haastateltaville myös sitä, että kuvattu ja nauhoitettu aineisto on vain litterointia varten, jotta kykenemme tunnistamaan äänet toisistaan ja haastattelusta kirjoittamamme aineisto on totuuden mukainen, eikä se perustu muistimme varaan.

3.4. Haastattelujen toteuttaminen

Menimme haastattelupaikoille hyvissä ajoin ennen haastattelun alkua ja tarkastimme tallennusvälineiden toimivuuden sekä järjestimme tarvittaessa haastattelutilan kalusteiden paikat haastatteluun sopivaksi. Esittelimme aluksi itsemme haastateltaville sekä kerroimme haastattelun tarkoituksesta ja missä saamaamme aineistoa käytettäisiin. Pyysimme lupaa ääni- ja kuvatallenteiden käytölle sekä kerroimme niillä saamamme aineiston käytöstä sekä asianmukaisesta hävittämisestä. Toimimme haastattelutilanteissa keskustelun herättäjinä esittämällä teemahaastattelun mukaiset kysymyksemme (ks. liite 2). Kysymykset herättivät aktiivista keskustelua haastateltavien välillä ja tarvittaessa esitimme tarkentavia lisäkysymyksiä. Reflektoidessamme keskenämme ensimmäistä toteuttamaamme haastattelua teimme havainnon, että kysymystemme järjestyksessä oli epäjohdonmukaisuutta. Tämän vuoksi esitimme kysymykset toisessa haastattelussa johdonmukaisemmassa järjestyksessä. Tämä ratkaisu oli mielestämme oikea ja se näkyi myös haastateltavien aktiivisessa ja sujuvassa keskustelussa. Olimme varanneet riittävästi aikaa myös kahdenkeskeiseen reflektointiin jokaisen käymämme haastattelun jälkeen. Kävimme keskenämme läpi haastattelun onnistumisiin ja haasteisiin liittyneet asiat.

3.5. Litterointi

Aineiston sanatarkka litterointi on työlästä ja onkin tarkoin harkittava litteroinnin tarkoituksenmukaista tarkkuutta (Grönfors 1985:140). Litteroimme saamamme haastatteluaineiston mahdollisimman pian haastattelujen jälkeen. Päätimme litteroinnin tarkkuudesta haastattelujen toteutuksien jälkeen, jolloin pohdimme tarkoituksenmukaisimman tavan toimia.

Jaoimme aineiston tasapuolisesti siten, että litteroimme yhtä paljon aineistoa. Käytimme sanatarkkaa litterointimenetelmää, joskin hetkittäin haastattelujen aikana keskustelu meni ohi aiheen ja jätimme litteroimatta nämä kohdat. Haastattelujen kuvaaminen osoittautui tarpeelliseksi, sillä keskustelun aikana oli ajoittain hankala erottaa, kuka puhui. Ajoittain haastateltavat puhuivat yhtä aikaa, jolloin kuvatalenne oli välttämätön, jotta kykeni erottamaan kuka puhui ja mitä. Kuvatallenteelta asian pystyi tarkistamaan helposti. Ryhmähaastattelu osoittautui erittäin työlääksi menetelmäksi litteroinnin osalta. Se oli aikaa vievää, sillä jouduimme kelaamaan ääni- ja kuvatallenteita edestakaisin huomattavasti enemmän, kuin yksilöhaastatteluja litteroidessa.

3.6. Aineiston analysointi

Litteroituamme aineiston luimme sitä tarkasti merkiten symbolein tai värein merkitykselliset asiat. Aineiston pelkistämisessä käytimme apunamme teemahaastattelun teemoja. Kävimme teemoja läpi kysymys kysymykseltä (liite 2), sekä etsimme saadusta aineistosta esille noussei-

ta uusia teemoja. Kävimme koko aineiston läpi siten, että jaottelimme aineiston teemoittain. Laadullisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista tutkimusotetta, jossa aineiston käsittelyssä kuljetaan yksityisistä, erillisistä havainnoista yleisiin merkityksiin. Empiirisistä havainnoista poimitaan analyysin ja muistiinpanojen avulla keskeisiä teemoja, jotka koodataan ja muotoillaan luokittelukategorioiksi. Syntyneet kategoriat seulotaan nostoen esiin oleellimmat, joita sitten pyritään käsittelemään teorioiden kanssa yhdessä. Havaintoaineiston pohjalta luodaan selitysmalleja, joita pohdiskellaan teoreettisesti. (Hirsjärvi ym.2009: 266.)

4. TUTKIMUSTULOKSET

Haastatteluihimme osallistui yhteensä 21 henkilöä. Heistä 12 oli lastentarhanopettajia (3 sosionomia, 1 sosiaalikasvattaja, 1 opistotasoinen ja 7 yliopistosta valmistunutta lastentarhanopettajaa), 8 lastenhoitajaa ja 1 päivähoitaja. Päiväkodeissa työskentelyaika vaihteli kahdesta vuodesta 33 vuoteen. Käyttämämme lainaukset ovat suoria lainauksia haastatteluista ja edessä oleva numero yksilöi haastateltavat siten, ettei kukaan haastateltavista ole tunnistettavissa. Yksilöimme haastateltavat antamalla litterointivaiheessa kullekin numeron, jota käytämme tekstissä. Olemme ryhmitelleet tutkimustulokset haastatteluissa käyttämiemme kysymysten muodostamien teemojen mukaan (ks. liite 2).

4.1. Kasvatushenkilökunnan kokemuksia asiakasperheiden ongelmista

Kysyimme haastateltavilta ensin, minkälaisia sosiaalisen tuen tarpeita päivähoidon asiakasperheillä on tullut vastaan vuosien varrella (ks. liite 2). Selvästi eniten tuotiin esiin vanhempien päihde- ja mielenterveysongelmat.

3: Joo. No ensimmäiseks nyt tulee mieleen vaikka nyt et jossain perheessä saattaa olla just alkoholiongelma, mikä sit vaikuttaa siihen.

6: Nyt mun mielestä on taas enemmän ollu nää mielenterveys ja niiku jaksamis-asiat, et ne oikeestaan nousee ihan vuosittain, että äidillä, tai isällä on jaksamisongelmia

16: Ja sitte tämmönen, just nää mielenterveys jutut, ni ne varmaan on sellasia, mihin ite ainakin on törmänny että, et ku siitä ku ei pysty sitte huolehtimaan siitä ihan arjesta, ihan ruuan laitosta, lasten hoidosta, ihan kaikesta, että se ei onnistu, et tarvitaan tavallaan ihan sellasta konkreettista apua sinne kotiin, ettei osata hoitaa niitä arkipäivän asioita.

Myös uusperheet, avioerotilanteet, laman aiheuttamat ongelmat ja yleinen vanhempien avuttomuus nousivat tuen tarpeiden aiheuttajiksi.

2: *No niitä on ollu kyllä paljon, tai aika paljon ainakin. Et on ollu tota niin perhe esim. jossa oli niin mmm kaikki niin ku tämmönen perushoito vähän hakeilla. Lapsi kulki likasissa vaatteissa ja koitettiin puhua kyllä vanhemmille ja tuotiin päiväkotiin vaikka oli tosi kylmä ilma ni aika vähissä vaatteissa ja ja tota niin... Semmosta ihan tukea tavallaan vanhemmuuteen olis tarvinnu ja sit oli myös niin ku alkoholinkäyttöä taustalla sitten ja... Ja sitten on ollu tämmösiä perheitä on ollu useampiakin ja sitten on ihan semmosiakin vanhempia, jotka puhuu päivästä toiseen että kun lapsi on niin hankala kotona ja et mitä voi tehdä, mitä niinku pystyy tekeen. Ja siinä tilanteessa me kyl ollaan perheneuvolan puoleen pyytäny kääntymään sitte että jos täällä niiku kuitenkin et täällä lapsella menee hyvin ja muuta ja oon koittanu kuitenkin toki antaa vinkkejä vanhemmille ja kuitenkin tilanne jatkuu ni sitte niinku jonkun muun tahon puoleen oon pyytäny vanhempia kääntymään sitte. Perheneuvolaan vaan on hirveen pitkät jonot aina että.*

5: *Ja niin sanotut uusavuttomat perheet joilla on vanhemmuus hukassa.*

6: *No yks merkittävin varmaan nykyaikana on noi tota avioero- ja uusioperheet*

9: *Lama varmaan aika paljon tekee, ku on työttömyyttä ja muuta*

13: *Nii ja varmaan sit ihan semmosissa et on tota, jos ei vanhemmat pärjää lasten kanssa. Eiks sitä oo aika paljon nykyisin?*

20: *Sitte semmosia perheen muutostilanteita, jotka on niinku kumminkin radikaaleja ja isoja ja rankkoja lasten kannalta*

15: *Se on arkipäivää et nykyään, et varhaiskasvatuspuolella et ne uusioperheet on hyvin moninaisia ja tuo moninaisia tapoja et sillan ku ollaan niiku tän ydinperheen kanssa asioimassa ni on vaan kaks ihmistä, mut nykyään sanotaan et neljän, viiden kuuden ihmisen kanssa asioidaan yhen perheen kaa, ni se on aika haastavaa.*

13: *Niin ja sitten ihan tämmöstä että jos toinen vanhempi niin saattaa häipyä perheestä niin sitten toinen jää niin yksin lasten kanssa, joka on sit aina näit-*

ten lasten kanssa, et tota sit tämmösissä tilanteissa tarvittais siihen lapseen joku tämmöinen taikka perheeseen semmonen tuki. On se sit perhetyöntekijä tai joku tukiperhe tai... Et semmostakin on. En mä tiiä mitä te haette.

Maahanmuuttajien vaikeudet nousivat myös esille keskusteluissa. Eräs haastateltavista otti esille sen, että maahanmuuton syy vaikutti avun saantiin. Hänen kokemuksensa mukaan pakolais-statuksella maahan tullut perhe sai enemmän tukea käytännön asioissa, kuin muilla statuksilla maahan muuttaneet perheet.

4: Maahanmuuttajien vaikeudet ylipäättään, mitä mamuja meille tulee niin siellä tiedän tälläkin hetkellä miellä on että missä perhetyö on mukana siinä aika tiukasti.

20: Ja ihan konkreettisia avun tarvitsijoita ovat tietysti pakolaisperheet ja siinä nää muut ulkomaalaisperheet ja ne ei saa sitä muuta ku pakolaisena. Sillä statuksella tulevat saa ihan käytännön juttuja

Perheväkivalta mainittiin yhdeksi ongelmaksi tukea tarvitsevilla perheillä.

15: No toki perheväkivalta kuuluu osittain sille alueelle ja sen jälkipyykki ainakin

15: Joo et mun mielestä heitteillejättöä on kahta hyvin erilaista, et on sitä, et jätetään oikeesti lapsi heitteille ja sit ollaan vaan töissä. Se on hyvin sama asia. Heitteillejättö tilanne et kyl nää ääripäät on aika hurjia.

Halusimme selvittää, millaisena kasvattajat kokivat oman roolinsa kohdatessaan perheiden ongelmia. Vastaukset vaihtelivat jonkin verran, mutta eniten koettiin, että kasvattajan rooli on enemmän ohjaamista oikeisiin palveluihin. Kasvattajan yhdeksi tärkeäksi rooliksi koettiin myös vanhempien tukeminen ongelmatilanteissa. Tukemista kutsuttiin muun muassa vierellä kulkemiseksi. Esille nousi se, että päiväkodin henkilöstö ei katoa perheen tukiverkostosta, vaikka ongelmatilanteita lähdetään selvittämään muissa tahoissa.

4: Ja myöskin siitä sitten eteenpäin koska se on se alku miten se sitten käynnistyykin mutta sitten se semmonen vierellä kulkeminen sitten siitä eteenpäinkin, sehän se on se tärkeä, tärkeä rooli sitten kuitenkin ettei mikään että ihan käsikynkkään mut kuitenkin aina sellanen perhe täytyy niinkun sitten aina viedä niinkun semmosena erikoisempaan juttuna sitä mukaan että olla siinä,

*olla kuulolla ja olla hyvin herkillä seuraamassa mitä siinä tapahtuu mutta..
Mutta se on, mä katon että se on se semmonen ja se yhteydenpito sitten että
minähän en tipahda siitä pois sen jälkeen kun asia on saatu vireille että siinä
ollaan tiukasti mukana sitten.*

5: Niin tuki perheille ja auttaa niit eteenpäin.

7: Sehän aina riippuu vähän tapauksesta, että

*6: Ohjaamista oikeeseen paikkaan. Välillä on tietysti tullu vastaan sek in et ku
tuntuu ettei oo paikkaa, minne ohjata ja tulee itelle sellanen olo että pitäis
olla aika montaa titteliä, et pystyis tukemaan.*

*6: No ehkä nimenomaan just tämmösiä niinku no just näiden mielenterveyden
ongelmia esimerkiksi. Et jos ei sit oookaan mitään verkostoa vanhemmilla tai
sit just tämmönen jaksamiongelma on ihan alussaan, ettei vielä oo saanu sii-
hen mitään tukea, mut äiti, tai isä tunnistaa sen. Ni siinä vaiheessa. Välillä
just tulee vastaan, tai sit jos on jotain sellasia sisäisiä, perheen sisäisiä risti-
riitoja, mitkä ei sinänsä kuulu meidän työskentelykenttään. Niist on välillä tosi
vaikee niinku, et ku ohjaat perheneuvolaan ja sit siellä on kuitenkin hirveen
isot, niinku pitkät jonot. Ni se, et sitä apua ei sit kuitenkaan saakkaan*

*9: Ja siis se, että jotain konkreettista pitäis olla. Et ku annat jonku perheneu-
volan numeron, ni sehän on lähinnä vitsi nykysin. Sinnehän on yli puolenvuo-
den jonot.*

7: Nii, ku siel on "ei oota"ku tarvittas sit ihan heti

Verkostopalaverit vanhempien ja eri yhteistyötahojen kanssa koettiin osaksi kasvattajan roo-
lia.

*2: Kyllähän sitten, kun käydään näitä palavereja erityisopettajan avustuksella,
niin tota kyllä sillon asiat menee eteenpäin. Että on saanu... Mutta tota, niin
sitten semmosissa vähän niinku vois sanoa lievemmissä tapauksissa niin niissä
kyllä sitten toivois, koska just perheneuvolaankin on hirvittävän pitkä jono. Ja
sitten jos melkein päivittäin äiti tulee hakemaan ja valittaa, kun oli taas hir-
veä aamu ja mitä hän tekee ja näin, ja oon koittanu ite antaa vaikka minkälai-
sia vinkkejä ni sillon ehkä ois se niinku et pitäis olla aikaa, aikaa tota niin rau-*

hassa keskustella, tai ihan niin ku näin, niin silleen kyllä tuntuu että ja toisaalta taas, niin ku puhuin aikasemminkin niin vetää sitä rajaa, et mikä sitten on se niin ku että rupeanko mä keskustelemaan äidin kanssa ja joka päivä niin ku puoltuntia, tunti, mikä on sitten niinku mun työajasta lasten kanssa pois. Et niin ku silleen, et niissä tilanteissa tuntuu et omat keinot välillä loppuu, mut sillon mä oon tosissaan ohjannu perheneuvolan puoleen kääntymään että, jos päivästä toiseen jatkuu että. Näin. Mutta yleensä ottaen kyllä ni erityisopettajan avulla ja hänen kauttaan niin asiat menee eteenpäin.

Perheiden ongelmien puheeksi ottaminen oli myös yksi teema, joka herätti keskustelua.

3: No niitten asioiden puheeksi ottaminen ja sitten ohjata eteenpäin siitä siten tarpeen mukaan. Tai hakea jostain muualta sit kans tukea.

Käsite ”ennaltaehkäisevä” nousi esiin useaan otteeseen. Perhetyöntekijän työn toivotaan olevan nimenomaan ennaltaehkäisevää. Hänen työaikansa ei toivota kuluvan vaikeimpien tapausten käsittelemiseen, koska nämä ovat yleensä jo muiden tahojen tarjoaman tuen piirissä.

6: Ja nimenomaan ennaltaehkäisevää, et siis oikeesti pitää olla asiat tosi huonolla mallilla, et sä pääset sinne perheneuvolaan, tai tk-psykologille. Että, se et pitäis tarttua ajoissa ja jos tartutaan ni pitäis olla se kanava ja oikeesti nimetty työntekijä, jolle voit ohjata. Koska nykyäänhän ongelmia on myös ihan tällöisiä niinku ns. normaaleja, et lapsi tarvii riittävästi unta, riittävästi ja monipuolisesti ruokaa --Liikuntaa ja et kaikkee mitä telkkarista tulee ei tarvii näyttää lapsille. Siis et tommosiin asioihin, tavallisiin arjen asioihin, joilla voitais ennaltaehkäistä tosi paljon. Ja et minkä ikänen lapsi voi liikkua yksin, tai toimittaa jotain asioita, et ihan perus, perusjuttuja. En tiedä, ehkä sit myös osittainhan ne on myös neuvolan asioita, mut ei se neuvolakaan kerkee kaikkea.

Haastatteluissa tuli ilmi, että ongelmien noustessa ilmi tulee päiväkodin henkilöstön tarjota tukeaan vanhemmille. Perheiden tukemisen koetaan kuuluvan kasvattajan työhön.

6: Kyllähän se on asiat tärkeysjärjestykseen siin vaihees, jos on oikeesti. Jos ollaan jo siinä tilanteessa, et vanhemmat niinku puhuu avoimesti niist ongelmista ni kylhän niihin on tartuttava ja tukee on tarjottava. Mut onhan se aina pois siitä muusta.

8: Se on vähä ku täs työs on ni se ei, ei voi niiku ajatella sillee, et ei kuulu mulle

8: Tai toi on tost ryhmästä, ei kuulu mulle. Et kyl niinku, kyl ne semmosia asioita on et ne on, se on pikapalaverin paikka

Joskus perheiden ongelmatilanteet koetaan olevan kasvattajillekin rankkaa aikaa. Työssä koetut raskaat tilanteet seuraavat joskus ajatuksissa myös vapaa-aikaan. Työkavereiden tuki nousi tärkeäksi myös vapaa-aikana.

14: Riippuu varmaan vähän ongelmasta. Niinkun että onhan se henkisestikin itelle rankaa et jos tulee jotain semmosii niinku juttuja.. Vaikeita juttuja.. Et kyl niit sit mieltii kotona myös.. Ja työkavereille saattaa soitella illalla ja puida asioita sitten..

4.2. Kasvatushenkilöstön kokemuksia omista valmiuksistaan

Keskustelua herätti kasvatushenkilöstön oma kyvykkyys puuttua perheiden tilanteisiin. Usein koetaan, että halu auttaa perhettä on suurempi kuin mahdollisuudet siihen. Myös oman työn rajaamisen haasteet nousivat esille.

12: No tuntuu et aika usein nykyään tulee semmonen aika riittämätön olo siis että ei oo vaan työkaluja tai siis silleen..

(Haastattelija: Onks se sitä tietotaitoo vai onks se ajallista?)

12: No varmaan sitä tietotaitookin koska on niin jotenki moninaiisii ne ongelmat saattaa olla nykyään perheissä.

13: Niinku loppujen lopuks me kuitenkin olla sitten tai keskitytään enemmän siihen lapseen..

14: Niin ja sit just näissä avioerotilanteissakin molemmat vanhemmat tavallaan haukkuu meille sitä toista. Sit pitäis olla kuitenkin et me ei ratkaista niitä, et me ollaan vaan sitä lasta varten et me ei ratkasta niitä niitten keskenäisiä riitoja elikkä se ei oo, et mihkä me pystytään sitten ne niinku ohjaamaan että.. Hakekaa sieltä apua..

13: Niin kyl siinä joutuu rajaamaan että.. Eihän meil oo koulutusta kuitenkaan siihen et..

14: Olla perheterapeutti, parisuhdeterapeutti..

20: Ja onhan siinä se, et eihän tällöinen niinku kuulu meidän työnkuvaan, tai että sitä ei yksinkertaisesti osaa välttämättä

Useasti koettiin, että Keravalle pitäisi saada joku taho johon ottaa yhteyttä pienemmissä perheen ongelmissa. Perheneuvolaan joutuu jonottamaan kauan, mutta pienen ongelman hoitoon kaivattaisiin nopeaa apua, ennen kuin ongelmat ehtivät kasautua suuriksi.

12: Niin ja sit nykyään on ainakin meijänki ryhmässä ku oli yks tällanen perhe siis et mun mielestä niil vanhemmilla ei ollu ees mitään hirveen suurta, et ne ei haukkunu meille toisiaan mut ne olis halunnu jotain tukee avioerotilanteessa niin. Sit ne oli soittanu perheneuvolaan että voiko niinku, pääsiskö sinne juttelee niinku lasten kasvatukselta ja tälleen et tulee yhtenäiset jutut, niin siis vuoden jono. Niin mitä se niinku vuoden päästä enää hyödyttää ku se olis pitäny saada sinä hetkessä se.

Kasvattajan rooli tilanteissa, joissa perhe ei suostu vastaanottamaan tukea, koetaan erittäin haastavaksi.

17: Ensinnäkin se on aika vaikee lähtee purkamaan semmosia tilanteita ja opastamaan ja ohjaamaan ja varsinkin siinä tapauksessa, kun perheet ei välttämättä halua sitä ottaa vastaan, eivät tunnusta tosiasioita, tai pärjäävät omasta mielestään ihan ok ja ihmettelevät, et mitä noi tuolla härskää. Et se on aikamoinen rullanssi välillä, et pääsee niinku siihen oikeeseen asiaan kiinni. Voidaan niistä kadonneista kintaista kyllä tapella, mutta sit se perusjuttu, mikä siellä on niin et siihen pääsee käsiksi, ni se on äärimmäisen vaikee.

Myös ”kasvatuskumppanuus” - käsite tuli useasti esille. Joskus se saatetaan kokea myös hankalaksi toteuttaa käytännössä.

15: Tää kasvatuskumppanuus on jo silleen hyvin ristiriitanen ja vaikee käsite että vanhemmille halutaan tarjota sitäkin apua päiväkodin puolelta, että ei oo enää asiakasperheen lapsi, vaan on se koko perhe. Tuetaan koko perhettä,

mutta silti meillä ei välttämättä oo minkäänkokoisia resursseja puuttua siihen perheen sosiaaliseen, tai omaan elämään. Ja se on sit jokaisen henkilökohtainen kyky ja taito, miten osaa puuttua silleen hienovaraisesti näihin pikku juttuihin ja ja se on kyllä joissain tapauksissa hyvin haastavaa.

Halusimme selvittää, minkälaisia valmiuksia työntekijöillä on kohdata perheiden ongelmia. Työntekijät toivat esille kokemuksen tuoman varmuuden, jonka kautta ongelmien kohtaaminen ja käsitteleminen on nykyään helpompaa. Koulutus nousi myös esille siten, että yksi haastateltava kertoi, ettei hänen opinnoissaan yliopistossa oltu käsitelty perheiden ongelmia, tai perhetyötä. Moni haastateltava toi esiin haastatteluissa, että koulutuksessa saisi olla enemmän asiaa perheiden ongelmien kohtaamisesta, jolloin koulutus antaisi vähän valmiuksia tähän puoleen.

15: Sitä ei missään luennolla kerrota millaset tunteet tulee jokaiselle semmosesta tilanteesta, et se... Siis toki ittekin peräänkuuluttaisin, et olis tosi tärkeitä, et pari ekaa vuotta mulla meni hyvinkin orpona niitten tilanteitten kaat et mitenkä nää nyt hoidetaan. Ei yliopistossakaan puhuttu, ku yhdellä tunnilla vissiin koko perhetyö asiasta tai tämmösestä niinku vaikeitein asioiden esille nostamisista niin kyl se ihan täysin kokemuksen kautta tulee.

4: Mä ainakin koen että, sen että mä oon tehny kauan tätä työtä ja se on tullu niinku se valmius et on semmonen rohkeus niinku tarttua tilanteisiin ja sitten tota.

6: Niin no, kokemus on varmaan sitä, että oikeesti kaiken saat kokeilla yrityksen ja erehdyksen kautta ja sen ei kyl aina tarttis mennä niin. Et ainakin mulla, ku koulutus on tuolta yliopiston puolelta, ni eihän meillä perhetyöstä oo ollu yhtään mitään

8: Nii ja neki on sit varmaan aikalailla sillain et se käytäntö on eri, et kyl varmaan on se kokemus ja ihan oikeesti kantapäähän kautta ja se toisten, kollegoiden semmonen tuki ja turva siinä, että, että tota, et lapset ja tapaukset on kuitenkin sillai erityyppisiä

8: Varmaan iha mennään niiku tapaus kerrallaan, mut et varmaan niinku koulutuksesta en ainakaan täs ammatillisesti ni ei varmaan oo juurikaan. Jotenki tuntuu, et siihen aikaan ku sä oot käyny ni ollu, et sillon oli taas ihan eri juttu, ku nytte, et ei voinu puhuaakaan tämmösestä maailmasta, ku nytte

10: Ja ite miettii just sitä et se työkokemuksen tuoma varmuus sit että on niinku nähny erilaisia tapauksia ja muita niin sit vähän niinku et jos tapaukset toistaa niin sit tavallaan tulee se rohkeus niinku sitten tavallaan puuttua ja sanoa jotain sitten tai antaa vinkkejä tai muuta.

Valmiuksista puhuttaessa koettiin, että työryhmä tai tiimi auttaa asioiden käsittelyssä ja helpottaa perheiden ongelmien tukemisen työstämisessä.

4: Mutta myöskin se että olla sit sen työryhmän tukena ja apuna koska sehän tarvi sen avun ja se en ole minä yksin -- et tota sen työryhmän semmonen yks tukipilari. Toinen toistaan siinä täytyy niinku auttaa..

3: No mulleikki tuli just se mieleen että, et ensimmäisekshän sitä rupee niinku työkavereiden kanssa sitä asiaa puhumaan et herää joku huoli että, et ootteks-te huomannut tällästä, mitä mieltä te ootte ja yhdessä mietitään että mitä pitää tehdä ja sit just eltolta kans sit kysytty ja juteltu ja..

Yhdeksi tärkeäksi valmiudeksi koettiin tieto yhteistyökumppaneista ja kanavista, joihin perheen pystyy ohjaamaan eteenpäin ongelmatilanteiden tullessa kasvattajien tietouteen.

1: Me vaan niinku tiedetään ne kanavat miten lähetään purkamaan tilannetta jos tulee ongelmia et se meidän pitää niiku tietää ja osata ohjata vanhemmille ja selittää niin että vanhempi ymmärtää. Et vaikka ei ole yhteinen kieli, niin jostakin haetaan se yhteinen kieli. Että haetaan sitten tulkkipalveluja, jos on, jos on tota vieraskielinen eikä pysty kommunikoimaan muuten. Ja ihan suomalaisissakin on ymmärtämisvaikeuksia, ei haluta ymmärtää, ei haluta tunnustaa vaikeuksia. Niin riittävän selkeästi tuoda esille ne, et nyt olis aika hakea apua.

7: Ja onhan meil sit niiku se tieto, et jos on jotain, ni kyllähän me tiedetään, et mihin me voidaan ohjata ja kehen ottaa yhteyttä

Haastateltavien mukaan yksi varhaiskasvatustyössä tarvittavista valmiuksista on rohkeus antaa käytännön vinkkejä vanhemmille.

12: Siis semmosii käytännön niinku vinkkejä ja riippuu perheestä, niitähän pystyy antamaan mutta.. Varmaan.. Tai siis jos esimerkiks on lapsella jotain käytöshäiriöitä... Niin jotkut vanhemmat saattaa kysyä et hei ”miten mun kannat-

taa kotona toimii tän lapsen kanssa”, niin siihen nyt voi antaa jotain, ”no hei kokeile tämmöstä, auttaisko tää?”. Et kyllähän suurin osa vanhemmista on halukas niinku tekee sellasta yhteistyötä ja niinku ottaa niitä vinkkejä vastaan.

13: niin ja sit tuol pienten ryhmässä myös korostuu se että vanhemmat alkaa olee aika riittämättömiä noitten pienten kanssa jo et ne ei aina tiedä et miten niitten kanssa tai mitä niille voi sanoo taikka miten niitä voi pitää aisoissa et kyl me joudutaan semmosta tekee tuolla et niinku rohkasemaan et he uskaltaa, et kun lapset pompottaa. Et semmoseen mä oon uskaltanut tuollakin kun oon ollu aika paljon pienten puolella että jo näkee mikä on pompotusta ja mikä ei..

Kuuntelemisen taito koettiin tärkeäksi valmiudeksi. Kasvattajan on osattava ottaa vanhempien ajatukset vastaan kuitenkin tuomitsematta heitä. Kasvattajan tulee myös osata erottaa oma elämä työelämästä.

15: Täs mun täytyy ensin ottaa esille tää termi, mitä meidän oma työnhajaaja käyttää eli me ollaan sekä lasten, että perheiden niitä niinku, no käytetään kaunista nimeä, likafilttereitä, et meihin voi tyhjentää sen lian ja sit niillä on hyvä olla ja meidän pitää ammatillisesti vaan kestää se ja sit se miten me tyhjenetään itte se filtrimme, ni se on sit asia erikseen

15: Nii, eli siis miten me nyt suhtaudutaan siihen, ei meil oo mitään muuta tapaa ku ammatillisesti suhtautua siihen, et eihän me voida lähtee niiden perheiden juttuihin mukaan siinä mielessä, et me lähetään niinku tunteella mukaan siihen elämään

16: Sen jotenkin pystyy erottamaan siitä omasta tunnemaailmasta sen työtunteen, et se ei oo niinku tavallaan omaa maailmaa

4.3. Kasvatushenkilöstön voimavarojen ja ajan riittävyys

Halusimme selvittää, miten henkilöstön voimavarat ja aika riittävät perheiden ongelmien kohtaamiseen ja käsittelyyn.

Työryhmän vertaistuki ja päiväkodin johtajan tuki koettiin auttavan voimavarojen hallitsemisessa. Työyhteisön säännölliset yhteiset keskustelutilaisuudet koettiin positiivisiksi.

1: En mäkään ole missään vaiheessa kokenut, että, että vaikka kuinka kivuliaita tilanteita on ollu, sylipainia ja holdingia on pidetty kiinni, niin niin ne on vaan hetkellisiä juttuja. Et en mä ainakaan oo kokenu ollenkaan, että olisin niin ku sillä tavalla loppuun ajettu. Et meidän yhteisössä me pystytään keskenämme puhumaan, kysymään toisiltamme neuvoa, et kuinka oot toiminu. Mun mielestä se on tosi hieno asia. Et kollegalta pystyy kysymään, koska me ollaan erilaisia, meidän omalla persoonalla, tavalla työskennellään tätä ja ollaan koettu ja nähty erilaisia asioita, et mitenkä ne on ratkastu ja sit pähkäilään yhdessä että miten nyt olis hyvä tehdä. Et meillä on, kerran kuussa meillä on täällä semmoset pedagogiset kahvit eli meillä on joku teema mistä me keskustellaan, mikä nousee suoraan täältä talon sisältä, ei tule ulkoa päin.

2: Ja sit jos on just joku kraavi tapaus oikeen, ni kyllähän meillä silloin johtajakin tulee siihen apuun, et hyvin nopeasti saa tarvittaessa, jos perheessä tapahtuu jotakin erittäin paha, tai on tapahtunut tosi hurjiakin asioita, ni kyl se apu... sosiaalitoimeen sitten yhteyttä ja lastensuojeluun ja näihin, niin sitä kautta kyllä apu tulee. Kun vaan puututaan siihen asiaan nopeasti.

2: Mut hurjiakin taustoja on välillä tai tapahtumia lasten perheissä. Mut sitten tosiaan niin johtajakin on aina tietonen näistä ja auttaa ja tukee sit siinä

17: Sitä vaan löytyy sitten se, kun tarvii ja varsinkin sitten jos tiimissä pääsee asiat puhumaan ja sopimaan et okei, sä hoidat nyt tämän asian, käytät aikas ja energias tähän ja toiset huoltaa sit sen muun käytännön arjen tasolla siellä, nii kyl sen silloin vetää läpi mut jos siin vielä pitäis kaikki muukin siinä samassa ja totta kai pitääkin osittain, mutta on kuitenkin vapaampi tekemään ja ottamaan kontakteja ja keskustelemaan ja hoitamaan näit asioita. Niin se vaan menee.

16: Ja se on hyvä ku meillä just on näitä tiimejä missä voi sit niinkun toiset ottaa niitä muita tehtäviä ja myöskin se et miten tärkeetä sitten siin tiimissä on niinku sitä asiaa käsitellä muutenkin koska se on itselle, jos oot päävastuussa jostakin asiasta niin se että sä pystyt jakaa niitä ajatuksia toisten kanssa, koska monesti valitettavasti vaik on tehny vuosiakin töitä niin ne tulee sinne sun yksityiseen elämäänkin, vaikka yrittää kuinka torjua niitä ajatuksia jossain määrin ja se et josset sä pysty ees tiimin kanssa jakamaan sitä niin se on kohutuontta.

17: Joo ja tiimihän on avainasemassa siinä et jos sä oot jotain asiaa tekemässä nii täytyyhän sul olla se tuki sielt ja sit taas niinku peilata niitä omia ajatuksia ja niitä ratkasuja käydä läpi sitten sen tiimin kanssa, et siit tulee niinku, sit tavallaan oikee ratkasu sitten.. Mitä nyt sitten tekeekin mut kaikki seisoo sen saman asian takana. Nää on sellasii et jos sä lähet yksin säveltämään jotakin niin siit ei tuu muuta kun sitä..

Useampi haastateltavista toi esille oman työajan riittämättömyyden perheiden tukemiseen kasvatustehtävien ohella. Auttamisen halua ja intoa riittäisi, mutta muut päiväkodin päivittäisten arjen asioiden ohella ei jää aikaa ylimääräisille toiminnoille.

11: No ainakin semmosia ihan selviä muistikuvia on et jos on syksyllä ajatellu vaikka tämmösen monikulttuurisen lapsen että sen kanssa kannattais vaikka kolme kertaa viikossa ottaa joskus puolenpäivän jälkeen joku semmonen juttu et käytäis ihan tavallisii meidän suomen kielen arkiasioita ja otettais tämmösen ja tämmösen pelin idealla ja sitten että vahvistuis sille lapselle että se et se sais niin ku heti käyttöön ne tavalliset värit ja lukumäärät ja ihan mitä se tarvii jatkuvasti niitä et sitten ku menee kaks kuukautta niin sit se suunnitelma kaatuu siihen et ikäänkun joutuu priorisoimaan sen että et vaikka ottais siihen muitakin lapsia et ei suinkaan omistautuis vaan yhdelle lapselle, mut jokatapa-uksessa. Hirveen usein on käyny niin että mä en ihan heti allekirjota sitä että se on huonoo suunnittelua vaan siihen aina tulee joku joka priorisoituu vielä tärkeemmäks. Että tietyllä tavalla se että pitäis hirveen paljon olla semmos- takin keskustelua että mikä pannaan etusijalle siis ihan niinku niitähän voi tulla sit laajemmin koko päiväkotia koskevia kokouksia ynnä muita et mikä niinku asetetaan tärkeeks. Et se riittämättömyys usein tulee just siitä että, et koska se semmonen pienryhmässä olo et olis vaikka viis lastakin ja näin niin kyllä se vaan tuppaa minimaliista olemaan ja työajat on kuitenkin ne jotka säätelee kaikkea. Että tota..

10: Semmonen extran tarjoaminen niinkun jolla on sitä avun tarvetta tai ongelman tarvetta tai näin niin tuen tarvetta niin..

11: Nii en oo vielä semmosta ikinä kokenu et olis voinu ikään kuin vakuuttaa niin lujasti että tää lapsi tai nää lapset tarvii ja tää pistetään menemään et tää on niin tärkee et tästä ei luisteta. Kyllä se sit aina on niinku et oho no nyt se taas jäi, no täytyy ens viikolla yrittää ja näin että on se ihan puhdasta riit-

tämättömyyden tunnetta. Mut se että se on kyllä myös siitä kii et mikä sit pannaan tärkeeks, jos pannaan puhtaasti se lapsen etu kaiken muun byrokrati-an ja muun ohi niin sitten se onnistuis.. Se on nykyajan realiteetti kuitenkin et byrokratiaa ja kaikkea virallisia istuntoja on kuitenkin joihin täytyy osallistua.

Päiväkotihenkilöstön neuvonta- ja keskusteluajan jakautuminen eri perheiden ja vanhempien kesken koettiin usein olevan epätasaista.

15: Se itse asiassa hyvin selvästi näkyy viel silleen et se on myös monesti sano-taan et jos vaik lapsi on päivähoitossa niinku huomiota vaativa nii se monesti näkyy myös kotikasvatuksessa et myös vanhemmat on aika huomioo vaativia ja kyllä semmonen perhe kokonaisuudessaan viel paljon sitä aikaa muilta perheil-tä ja ne muut vaan jää ilman. Näin se vaan on. Meidän resurssit ei täällä riitä, se on semmonen mihin kukaan meistä ei voi vaikuttaa, se tulee niin ylhäältä se määräys näistä suhteista, lapsi- ja aikuissuhteista ja tällasista niin..Toki me yritämme parhaamme kaikille jakaa aikaa mutta se ei vaan, se ei ole reali-teetti.

Oman työn toimintamallien ja yhteistyöverkoston tuntemus koettiin tärkeäksi voimavarojen hallitsemisessa.

16: Ja sitten viel tästä näin että miten tärkeätä on sitten itse tietää ne toi-mintamallit ja ohjeet miten sä ohjaat vanhempia kenties eteenpäin jonnekki muualle. Musta on epämiellyttävän tilanne mikä voi tulla eteen on se et sä et vitse tiedä mihin sä ohjaat vanhempia ja sä oot epävarma. Se on must kama-lampii tilanteita mihin on ite joutunu ku rupeet änkyttää et tota noin mä otan selvää et mikä olis nyt paras teidän tilantees et mihin kannattais hakeutua en-simmäisenä. Että kun tavallaan se ei oo meidän tehtävä. Nii ottaa selvä. Me vastataan siitä lapsesta ja muusta mut ei me voida perhettä sillä tapaa sit hoi-tamaan. Mut se josset sä tiedä sitä et jos sul ei oo niitä toimintamalleja mihin sä ohjaat nii se pitää olla aina mun mielestä siel taustalla, sitten sä oot varma itte mitä sä teet, mihin sä ohjaat, miten sä toimit.

4.4. Vastuu perheiden tukemisesta

Moni haastateltavista mainitsi, että vastuu lapsesta ja myös perheestä kuuluu päivähoiton henkilökunnalle lapsen ollessa päiväkodissa. Ongelman esilletulon ajankohta oli toisten mie-

lestä myös ratkaiseva tekijä vastuun kannalta. Jos vanhemmat ottivat ongelman esille, ongelma kuului joidenkin mielestä tämän perusteella kasvatushenkilökunnalle. Yhdessä haastattelussa nousi esille myös ajatus siitä, ettei perheen ongelman eteenpäin vieminen esimerkiksi erityiskasvattajalle vie pois vastuuta niiltä kasvattajilta, jotka arjessa kohtaavat päivittäin lapsen perheineen.

2: Että mun mielestä on hyväkin vetää se raja että me ajatellaan niinkun sen lapsen hyvinvointia täällä.

1: No lapsen osaltahan se kuuluu meille silloin kun se on meillä. Me vastataan lapsen olemisesta täällä päiväkodissa.

7: No ainaki tääl meillä ni sille, missä ryhmässä se lapsi on ni sille koko tiimille, ketä siinä on hoitamassa sitä lasta

5: Ainakin meille ketkä täällä työkentällä tehdään lasten kanssa töitä niin kylä se kuuluu myöskin meille, auttaa sitä perhettäkin. Ainakin eteenpäin.

4: Et kyllä se vastuu aina sillä on joka, joka sen asian kanssa niinku joutuu niinku ensimmäisenä käsittelemään sitä.

6: Jos ollaan jo siinä tilanteessa, et vanhemmat niinku puhuu avoimesti niistä ongelmista ni kylhän niihin on tartuttava ja tukee on tarjottava.

8: Se on vähä kun täs työs on ni se ei, ei voi niinku ajatella sillee, et ei kuulu mulle

17: Me ollaan yks osa, me ei olla mitenkään kokonaisuus tai niinku ainoa siinä, mut kyl mä nään et meil on siinä mielessä oma vastuumme ohjata sitä perhettä, et se on niinku meidän tehtävä.

4: ...et mehän se ensimmäinen linkki saatetaan olla justiin päivähoito.. Neuvolakin on mutta neuvola on niin pieni, pienellä mun mielestä sektorilla kuitenkin siinä ne käynnit on erilaisia että kyllä se, kyl se varmaan ihan siinä joka-päiväsessä kohtaamisessa niin ne ihmiset nii kyllä meillä se semmonen ensimmäinen herätysliike siellä täytyy tapahtua ja sit et sitä vielä eteenpäin. Että sehän sitten laajenee sit tietysti et sitä vastuuta sitten menee vähän yhdelle sun toiselle puolelle.

8: Ni ja jotenki silleen että, et jos on ite jo ottanu sen jonku huolen puheeks ja sit se vekki on sen johonki kirjannu, tai näin ni jotenki tuntuu, et ei se niiku poista sitä omaa, omaakaan vastuuta tavallaan siitä kuitenkaan, ku se on se lapsi kokoajan silmien alla, että et jotenki silleen, että varmaan vastuu aina jakautuu kuitenkin aika monellekin taholle toivottavasti

Moni toi vastuuta perheiden ongelmista pohdittaessa esille myös sitä, ettei kasvatushenkilökunnalla ole tarvittavaa tietoa tai taitoa ongelmien käsittelyyn. Useampi haastateltava totesikin, että heidän tehtävänä on ohjata perhettä eteenpäin tahoille, joilta perheet voivat saada apua ja tukea ongelmiinsa.

2: Toisaalta sitten meidän on hyvä tietää ne kaikki eri tahot, mihin sitten ohjata niitä vanhempia. Toki se perhe hyvin vahvasti heijastuu siihen lapseen, mutta että sit ohjaa eteenpäin tavallaan sitä niinku.

1: Mutta tota... Ei, ei se perheen tilanne mun mielestä päivähoitolle pelkätään kuulu, et kyllä siihen sitten liitetään, liitetään myös sosiaalitoimi, perheneuvola ja nämä muut jutut mahdollisimman pian. Et ei, meillä ei oo sellasta tieto-taitoa että me pystytään koko perhettä hoitamaan. Et niin pitkälle kun on mahdollista, me tietenkin kuunnellaan. Et annetaan niitten ihmisten hoitaa, jotka osaavat sen asian. Ja ollaan yhteyksissä sinne päin sitten.

2: Ja tosiaan meillä ei välttämättä oo tosissaan niin valmiuksia ja tietoa puuttua tai auttaa niin ku sitte. Et ohjaa mielummin eteenpäin.

17: Me ollaan yks osa, me ei olla mitenkään kokonaisuus tai niinku ainoo siinä mut kyl mä nään et meil on siinä mielessä oma vastuumme ohjata sitä perhettä et se on niinku meidän tehtävä. Mut ei me voida siitä eteenpäin mennä, eikä toimia kenenkään terapeuttina.

20: Kyllä me ollaan siivu jotain moniammatillista. Yleensä se ei meidän apu pelkästään auta jos auttaisikaan.

Haastatteluissa nousi esiin kokemus siitä, että vastuun ottaminen lapsen, tai perheen ongelmista vei aikaa lasten kanssa tehtävästä perustyöstä.

6: Kylhän se on asiat tärkeysjärjestykseen siin vaihees, jos on oikeesti. Jos ollaan jo siinä tilanteessa, et vanhemmat niiku puhuu avoimesti niist ongelmista ni kylhän niihin on tartuttava ja tukee on tarjottava. Mut onhan se aina pois siitä muusta.

6: Perustyötäki pitäs tehdä

2: Ja sitten jos melkein päivittäin äiti tulee hakemaan ja valittaa, kun oli taas hirveä aamu ja mitä hän tekee ja näin, ja oon koittanu ite antaa vaikka minkälaisia vinkkejä ni silloin ehkä ois se niinku et pitäs olla aikaa, aikaa tota niin rauhassa keskustella, tai ihan niin ku näin, niin silleen kyllä tuntuu että ja toisaalta taas, niin ku puhuin aikasemminkin niin vetää sitä rajaa, et mikä sitten on se niin ku että rupeanko mä keskustelemaan äidin kanssa ja joka päivä niin ku puoltuntia, tunti, mikä on sitten niinku mun työajasta lasten kanssa pois.

Yksi haastateltavista oli sitä mieltä, ettei perheiden tukeminen ongelmatilanteissa ole varhaiskasvatuksen tehtävä. Lisäksi hän toi esille mielipiteensä siitä, ettei varhaiskasvatus ole avohoidon tukitoimi.

15: No mä peräänkuulutan edelleenkin tätä et varhaiskasvatus ei ole vastuussa siitä asiasta. Se ei ole meidän vastuu. Koska me ollaan paljon keskusteltu siitä et onks esimerkiks varhaiskasvatus avohoidon tukitoimi - ei missään tapauksessa ole. Ne lapset jotka tarvii avohoitoa niin niitten paikka ei oo päiväkodissa. Mut et täst on jokainen eri mieltä, tää on siis mun henkilökohtainen mielipiteeni.

Joidenkin haastattelujen yhteydessä pohdittiin toimintamalleja, kuinka toimitaan, kun perhe tuo ongelmia kasvatushenkilökunnan tietoon. Johtaja mainittiin yhden haastattelun kuluessa tärkeäksi yhteistyökumppaniksi silloin, kun perheen ongelmia käsitellään.

7: Nii, et varmaan siinä eka keskustellaan yhdessä siinä tiimissä siitä huolesta ja ollaan yhteydessä vekkiin (haastateltava viittaa varhaiskasvatuksen erityisopettajaan) ja... ja johtajaan. Ja sit varmaan sen vekinkanssa keskustellaan sit viel lisää, et kehen tarvitaan sitten vielä ottaa yhteyttä ja... jos on tarvis.

9: Nii, kyllä tässä talossa on ainakin semmonen johtaja, joka ainakin ottaa ja huolehtii siitä, että asiat hoituu ja kulkee eteenpäin. Ei välttämättä kuitenkaan ihan kaikkialla, täällä on

Vastuun kantaminen herätti keskustelua myös sillä saralla, jos henkilökunta on kokenut tehneensä voitavansa, mutta perhe ei ota tarjottua apua vastaan.

14: No ainakin mä ite putsaan siinä vaihees käteni jos me ollaan tehty kaikki voitavamme ja enempää me ei voida ja.. Ku on käyny tämmösiiki et me ollaan saatu perhe perhetyöhön asti mut sit ne ite polttaa kaikki niinku sillat, et he ei tänne mee, ei käydä nii me ei voida sit enempää. Se loppuu siihen ja me ollaan tehty kaikki mitä me voidaan.

10: Niin et osittain vastuu on kuitenkin meillä siihen asti kunnes sitten se pallo lopuksi annetaan vanhemmille mutta me ei voida niitä enää ylittää. Pallo on annettu mut sit jos sitä ei käytetä niin..

13: Mut sitten jos he käyttävät sitä niin sillähän me sit tietenkkin ollaan yhteistyössä. Me tehdään täällä ja he tekee kotona.. Sillonhan se monesti tuottaa hedelmääkin.

10: Sillon se kasvatuskumppanuus toimii..

10: Varmaan pääsääntöisesti kuitenkin että, on aina näitä muutamia tapauksia sit jotka sitten ei pääse eteenpäin vaikka mitä tekis.

4.5. Päivähoidon nykyisten verkostojen toimivuus

Kysyttäessä päiväkodin nykyisten yhteistyöverkostojen toimivuudesta perheiden ongelmien käsittelyssä nousi esille resurssien riittämättömyys joillakin saroilla. Moni haastateltavista nosti esiin sen, etteivät perheneuvolan resurssit ole riittävät Keravalla. Osa toi esille sanoin, elein, tai äänensävyin myös turhautumisensa perheneuvolan toimintaan siltä osin, ettei se kykene vastaamaan perheiden avun tarvitsemiseen resurssien niukkuuden vuoksi. Henkilökunnalla oli halu ohjata perhe avun piiriin perheneuvolaan, mutta resurssien niukkuus esti avun saamisen, tai viivästytti sitä merkittävästi. Osa haastateltavista toi esiin sen, että apua olisi saatava heti ongelmien ilmetessä, jotta ne eivät pahenisi ajan kuluessa.

2: Perheneuvolaan vaan on hirveen pitkät jonot aina että.

1: Mmmm, tosi pitkät jonot.

2: Kyllä. Joo ja se hirvittää välillä, kun kuuntelee, et on niin pitkät jonot ja... Mmm.. Et kyllä tota. Se on kyllä kamalaa kuunneltavaa, kun vanhempi soittaa. Siinäkin vanhemmalla on kuitenkin kynnys soittaa sinne perheneuvolaan ja kysyy aikaa. Ja sit ku tulee vaa, et oi ei se menee kuule tonne sinne ja sinne ja. Sit tavallaan se kokoajan muhii vanhemman mielessä ja sit... Mmm.. Tilanteet muuttuu ja voi mennä pahempaan tai... tai sitten jättää sen kokonaan käymättä kun...

6: Välillä just tulee vastaan, tai sit jos on jotain sellasia sisäisiä, perheen sisäisiä ristiriitoja, mitkä ei sinänsä kuulu meidän työskentelykenttään. Niist on välillä tosi vaikee niinku, et ku ohjaat perheneuvolaan ja sit siellä on kuitenkin hirveen isot, niinku pitkät jonot. Ni se, et sitä apua ei sit kuitenkaan saakaan.

9: Ja siis se, että jotain konkreettista pitäis olla. Et ku annat jonku perheneuvolan numeron, ni sehän on lähinnä vitsi nykysin. Sinnehän on yli puolenvuoden jonot.

7: Ja onhan meil sit niiku se tieto, et jos on jotain, ni kyllähän me tiedetään, et mihin me voidaan ohjata ja kehen ottaa yhteyttä. Et ei se nyt varmaan hirveesti se auta se, et siihen perheneuvolaan yhteyttä ja sinne on puolenvuoden jonot

12:.... Sit ne oli soittanu perheneuvolaan että voiko niinku, pääsiskö sinne juttelee niinku lasten kasvatuksesta ja tälleen et tulee yhtenäiset jutut, niin siis vuoden jono! Niin mitä se niinku vuoden päästä enää hyödyttää ku se olis pitäny saada sinä hetkessä se!!

12: Kyl varmaan ja sitten ku siel (haastateltava viittaa perhetyöhön) on niin kauheet jonot et ei ne ota ku tosi vaikeet tapaukset sen jonon ohi.

20: kaikki tietää että perheneuvola on tukossa ja meidän on kauheen kurja sanoo et voit sä soittaa sinne mut saattaa päästä ens vuonna.

Moni haastateltavista toi esiin sen, että varhaiskasvatuksen erityisopettajat (veo:t) ovat arjessa vahvasti heidän tukena perheiden ja lasten ongelmia kohdattaessa. Yksi haastateltava koki, että erityisopettajan ollessa yhteistyössä mukana asiat etenivät hyvin.

2: Oikeastaan se menee meillä erityisopettajan kautta sitten lähetään purkamaan sitä kautta tai etsimään väyliä.

1: Mutt tota niin ku sitä kautta se lähtee ja niin ku (haastateltava numero 2) sano, että erityisopettaja. Hän kokoaa sitten sen, sen tiimin, joka on aina kutakin hetkeä varten.

2: Kyllähän sitten, kun käydään näitä palavereja erityisopettajan avustuksella, niin tota kyllä silloin asiat menee eteenpäin.

21: Hyvin saatavilla aina, et ihan pikaseen pääsee aina juttelemaan, jos tulee jotain asiaa

12: No mejän ryhmässä ainakin aika hyvin, ja siis meillähän on se ihana tilanne et mejän naapuriryhmässä on Elto, jonka kautta on sit niinku. Et ainakin mejän ryhmän lasten takii joutuu olee neuvolaan yhteydessä perheneuvolaan ja on kyl toiminu ihan hyvin ja..

Osa haastateltavista mainitsi myös kokeneensa, että varhaiserityiskasvatuksen palvelut olivat riittämättömiä, tai niitä oli supistettu merkittävästi entisestä. Eräs haastateltava toi myös esille sen, ettei ollut selvää, mitkä perheen ongelmat kuuluivat varhaiserityiskasvatuksen piiriin.

4: Välillä jo tuntukin että meillä niinku paremmaksi muuttuu, et meillä toi erityispäivähoidon puoli oli niinku sillai joka oli täst yks tärke linkki sinne mutta se alko niinku ponnekkaasti viime syksynä mutta tota..

5: Keväällä se rupes vähän hyytyy..

4: Nii sit se hyytyy kun resurssit poistuu, kun joku lähtee eläkkeelle ja joudutaan uutta tilalle ja ihan tällöinen konkreettinen juttu tapahtu meille et siinä se levis.

4: ...ne tulee ja menee ja tulee ja menee et sellasta niinku pysyvyyttä ei sitten jää niille että.. Et kyl me varmaan enemmänki kaivattais tukea siihen. ... Liian vähän niitä ihmisiä. (haastateltava viittaa varhaiserityiskasvatuksen työntekijään)

6: Mutta tietenkin et tuolla vekin puolellakin on sitä, että priorisoidaan. Et kelle lapselle, tai perheelle saa apua ja minkäläistä apua ni, siihen on avaimet jossain muualla, ku meillä täällä ruohonjuuri tasolla.

*7: Ja sitte ku meilläkin on noita, tai avioerotapauksia, ni me ollaan nyt sitä ai-
kapaljon sitä vekin työntekijää käytetty. En tiiä välttämättä, et onko se sit
ihan oikea osote sitten että...*

Terveyskeskuspsykologin palvelut olivat yhden haastateltavan mukaan olleet hyvät.

6: Mut toi tk-psykologi on ollu hirveen hyvä juttu sillon, ku se on tullu käymään

Haastatteluista nousi esille myös työntekijän kokemuksia siitä, että lasten, tai perheiden ongelmiin ei tartuttu heti niiden tultua esille, vaan tilannetta seurattiin vuosienkin ajan. Yksi haastateltava toi esille kokemuksen siitä, että avun tullessa vasta vuosien kuluttua ongelman ilmenemisen jälkeen, apu tuli liian myöhään. Toisaalta oli myös kokemus siitä, että perheiden päästessä avun piiriin, tukitoimet toimivat hyvin ja perhe saa apua. Huolen heräämisen ja avun saamisen välille toivottiin yhden haastattelun kohdalla lisää kanavia, jotta avun saanti nopeutuisi.

8: Nii. Et sit tulee semmosia, niinku, saattaa tulla semmosia niiku vähä niinku riemuvoittoja siis sillä tavalla et on monta vuotta jonkun lapsen kohdalla tehty tätä työtä ja jauhettu ja jauhettu näitä juttuja ja sit tulee niinku se niiku nytki on muutama, et sit tuol eskarissa tai jossain muualla tulee se et sit vihdoin ja viimein saadaan sit jotain niinku oikeesti konkreettisesti sille lapselle. Ni sit vaan aina mieltii, et hetkinen et miksi ei tää voinu tapahtua jo aikasemmin

8: Nii, et ihanaa, et tapahtuu ees nyt, mut just se, et et miten voi olla mahdollista et menee tyylisiin viis vuotta ennen ku jotain tapahtuu. Et niinku, et silleen, et semmosissa tapauksissa oikein rupee miettimään sitä, et, et mikä täs oikeen mättää et miten voi olla mahdollista, et kestää näin kauan ja sit lopputulos on se, et toi lapsihan tai perhe oikeesti tarvii sitä apua, et se on tarvinnu sitä jo monta vuotta

6: ... siinä vaiheessa ku päästään oikeesti siihen yhteisymmärrykseen siitä et tää lapsi ja perhe tarvii apua ja päästään sinne niin kun sisälle siihen palvelunpiiriin, ni sillon se toimii ja sillon sieltä tulee apua. Niin. Aika paljon ja ak-

tiivisesti niinku ollaan sitte toimijat saman pöydän ääressä, mut et se on yleensä vast tuol eskarivuonna. Ja sillon se on aika monen kohalla nii liian myöhään

8: Nii. Siin monta kertaa törmää semmoseen ite että, et tavallaan joku lapsi, et sit ku tyyliin ku viis kuus vuotiaana niiku tulee semmonen et hei nyt tää ihan oikeesti on näin, et tää on tosi vakava juttu, ni sit huomataanki et ahaa sielt jostain vekin arkistoista löytyykin et täst lapsesta on mainittukin jo pienten puolella tai siit on jotain kirjattu ylös jo yks, kaks vuotiaana. Tosi usein tulee semmosia, että, et et on ihan oikeesti on kirjallista dokumenttii et tää ei oo just nyt täs vaan tää on ollu jo, mut se on vaan jääny sinne

6: Eli se huoli ei mee vaan eteenpäin

13: Et sit ku on tarpeeks vaikeaa nii kyl se siit lähtee rullaamaan. Mut ehkä jotkut semmoset pienemmät ongelmat nii ne vaan kulkee mukana. Et eiks oo kuitenkin et pitää olla aika suuret ongelmat ennen ku sitten niinku perheneuvolaan otetaan just yhtettä ja..

12: Et jos aattelee mejän ryhmässä mis on lapsi joka täyttää neljä vuotta nyt kesällä nii hän pääsee nyt syksystä erityisryhmään aika tuurilla, siis silleen et ei välttämättä ois päässy, niin tota tosissaan tuolt pienten puolelta asti on huomattu ongelma.

6: No mä sanoisin, et ne on oikeesti todella toimivia ja tulee tarpeeseen siinä vaiheessa ku päästään siihen vaiheeseen, et ollaan siellä avun piirissä. Ni sillon toimii tosi hyvin. Mut se, että jotenki mä väittäisin, että me kuitenkin kentällä hyvin aikasessa vaiheessa nähdään, millon lapsi tai perhe tarvii apua. Ni se, et siinä vaiheessa tarvittas myös niitä kanavia. Et ne ei vielä toimi mun mielestä sillee.

Vanhemmilla esiintyvän mielenterveysongelman kohdalla myös lapsi oli saanut Keravalla apua vanhemman sitä pyytäessä.

2: On lapsikin saanu ja nimenomaan ainakin tässäkin tapauksessa mikä nyt on ollu ni tota niin on varta vasten ihan pyydetty. Äiti on pyytäny sitä että ja siten on saanut apua.

Neuvola oli tarjonnut tukea yhden haastateltavan mielestä hyvin ja hän oli yhteistyöhön tyytyväinen.

2: Neuvolan kanssa ollaan tehty paljon yhteistyötä ja sieltä kyllä aina saa sitte kans tukea...

Eräs haastateltava toi esiin eron avun saamisessa erityistä tukea tarvitsevien lasten päiväkotiryhmän ja tavallisen päiväkotiryhmän välillä. Hänen mukaansa oli helpompaa saada tukea verkostolta, jos oli kyse erityistä tukea tarvitsevasta lapsesta. Yhtenä syynä haastateltava piti sitä, että erityistä tukea tarvitsevien lasten ryhmässä perhe oli myöntänyt jo aiemmin ongelmien olemassaolon ja työskentelyssä pystyttiin keskittymään ongelmaan ja sen haasteisiin heti. Haastateltava mainitsi perhetyöntekijän tärkeäksi yhteistyökumppaniksi ongelmien käsittelyn ja avun saamisen käynnistysvaiheessa.

15: Se varmaan riippuu puhutaanko erityisryhmästä vai puhutaanko tavallisesta ryhmästä, ne on vähän eri mittapisteissä.

15: Mut silti kyllä taas sit niissäki palaverissa mennään taas tosi paljon eteenpäinki että kylhän se useimmiten kannattaakin sitten. Et kyl mä sen verran keskustelin vielä tästä erosta tavallisessa ryhmässä ja erityisryhmässä, tavallisen ryhmän vanhemmat ei välttämättä oo vielä myöntäny sitä ongelmaa tai se on vast työn alla se prosessi. Sit taas erityisryhmässä se on niin paljon pitemmällä se, et vanhempien kans ei tarvii ekaks ruveta väentää kättä et onks joku ongelma vai ei. Sillon me päästään jo, siis se on niin iso harppaus se ero. Ja tota.. Siinä se perhetyöntekijä on tosi oleellisessa välissä siellä tavallisessa ryhmässä et saadaan se prosessi alkuun.

Jotkut haastateltavat olivat sitä mieltä, että perheiden ongelmien määrä ja monimuotoisuus on kasvanut ja siten myös tuen tarve on lisääntynyt. Resurssien riittämättömyyttä kommentoitiin lisääntyvän tuen tarpeen yhteydessä.

16: Tai jos on perhetyöntekijä mukana, olemassa, jos on olemassa, niin onko sillä aikaa juuri tälle perheelle sillon ku se tarve on suuri. Ja sit ne käynnit on sellasii että kerran viikossa jos sillonkaan. Että ihmisiä on liian vähän, pitäis olla enemmän näitä tämmösiä perhetyöntekijöitä.

15: Tästä täytyy sanoa koska tuen määrä on kasvanu niin täytyy myös vastata siihen. On se tuen kasvu sit syy mikä tahansa nii se on ihan selvä asia et tukimäärät kasvaa koko ajan. Tuen tarpeet niin! Koko ajan kasvaa...

20: Ja ne on moninaisempia ne ongelmat kuitenkin.

15: Kaikilla on helkkaristi kalentereissa koko ajan. Ylityöllistetty jengii on..

2: Nii, et mitä mä mietin niinku mun työhistoriaa, niin, niin just tää uusavuttomuutta on ja tää perushoito perheessä ja lapsille annetaan paljon niinku turhan aikasin vapauksia siis silleen, että kuljetaan myöhään tuolla ja semmonen. Et kyllä ne on tullu. Ja kyllä mun mielestä alkoholin käyttö perheissä on lisääntyny ja, ja, et on tää muuttunu silleen että..

2: Ja jos aatellaan, et yks (haastateltava viittaa varhaiskasvatuksenperhetyöntekijään) vaan tulee koko Keravalle, niin siinä on varmaan vanhemmilla edelleen semmonen kynnys, et se on ihan ventovieras ihminen, jos niinku.. Viel ainaki, mut tulis vaan enemmän sitte perhetyöntekijöitä. Kyllä varmaan niinku, niinku... Must tuntuu, et tarve vaan kasvaa silleen et ku aattelee nyt nii ku työaika, et mihin suuntaan mennään ja just näitä uusavuttomia vanhempia ja sitte nuoria vanhempia, joilla on vanhemmuus vähän hukassa. On nää päihteet ja eroperheitä paljon ja... Me usein puhutaan siitä, et mihin me vedetään se meidän raja että niinku että mihin saakka me pystytään niitä vanhempia tukemaan ja auttamaan. Sitten ku se menee niinku niitten ongelmien puolelle jo. Siis silleen, mut toki niihinkin, niitäkin pitää joku väylä löytää, koska se heijastuu lapseen sitte.

4.6. Ajatuksia yhteistyöstä varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän kanssa

Osa haastateltavista toi esille sen, ettei heillä ollut tietoa varhaiskasvatuksen perhetyöstä, tai siitä, mitä se voisi pitää sisällään ja mikä sen tehtävä varhaiskasvatuksessa on. Yksi haastateltava ei halunnut vielä luoda itselleen odotuksia tulevasta varhaiskasvatuksen perhetyöstä, ettei tule pettymyksiä liian suurien odotusten mahdollisesta toteutumattomuudesta.

13: Ku me ei tiedetä oikeen et mitä se voi tarjota meille.

10: Me ollaan tosiaan tästä kaikki vähän pihalla..

14: Mulle tää on ainakin niin uus juttu viel ettei oo niinku kerenny isäistä mitään vielä..

12: No mä oon ainakin samoilla linjoilla. Että kun ei silleen tiedä oikeen mistään mitään et ei täs nyt ihan hirveesti oo mitään käsityksiä eikä odotuksia.

14: Ei sen varaan lasketa viel mitään, et ei tuu pettymyksiä.

Osa toi esille monia erilaisia tilanteita, joissa perhe, tai lapsi voisi tarvita varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän apua. Niitä olivat mielenterveysongelmat, vanhemmuuden roolin epäselvyys tai puutteelliset taidot, vanhempien väsyminen, vanhempien väliset erilaiset kasvatuskäytännöt ja niiden aiheuttamat ristiriidat, vanhempien erilaiset sairaudet, avioerot, sekä erilaiset riitatilanteet perheessä. Perhetyöntekijältä toivottiin myös aikaa perheille, jolla voisi paikata esimerkiksi perheneuvolan resurssien riittämättömyyttä.

2: Ja sit on nää vielä nää mielenterveys, jos vanhemmilla on niitä ongelmia, niin niissä on sitten kans niin olleet, tai kyllä he on apua saaneet toista kautta mut kuitenkin niin siinäkin perhetyöntekijä vois olla ihan paikallaan kyllä.

1: On vanhempia jotka ovat tosi nuoria, ihan parikymppisiä, vähän altakin, niin heillä ei se vanhemmuus siinä. Jotenkin tuntuu välillä, et heillä on vaikea ottaa se vanhemman rooli. He ovat niille pienille lapsilleen niin kuin sisarus. Niitten on vaikea sanoa sana ei... Et semmosta, ömmm, niinkun vanhempien tukemista olemalla vanhempi ja auktoriteetti... Mul on aivan ihan perheitä, mut esimerkiksi itsellä tossa nyt on oikein hyviä esimerkkejä et vanhemmat vetää niin eri suuntaan. Toinen kieltää ja toinen käskee. Et miten tärkeitä on perheessä se että molemmat vanhemmat ajattelee saman suuntaisesti asioista. Eihän, ei voi samalla lailla ajatella, mut samansuuntaisesti.

2: Niin, tää on se tilanne, mitä mä, mulleki tuli mieleen, et äiti on ihan väsynyt siihen, että kotona on kaikki hylleröbyller, koska niinku isi sallii paljon enemmän ku äiti ja sit niin ku tulee se, et se on niin ku jatkuva semmonen kierre siinä sitten ku vanhemmille ja se vie voimia niiltä hirveesti. Että varmaan sellanen keskusteluapu siinäkin tilanteessa ja niin ku työskentely vanhempien kanssa vois niin ku auttaa ihan.

2: Jos on vaikka sairautta kotona vanhemmilla jommallakummalla tai mitä tahansa niin, niin siinäkin voisi sitten niitä voimia, niin ku yrittää keksiä niitä keinoja vanhempien avuks, et miten jaksaa lasten kanssa ja mennä eteenpäin.

9: Akuuteissa kriisitilanteissa, et joku avioero tai joku riita tai jotain tällösiä ni

6: Sairastuminen. Ihan mikä tahansa, mikä horjuttaa sitä perheen perustua. Ja sit tosiaan jos tuntuu siltä, et perhe tarvii semmosta konkreettisempaa apua siihen et mitä se tarkoittaa, et lapsi tarvii riittävästi unta

9: Ja ihan jos ois joku, joka pystys vaikka kotona käymään ja käymään niitä arki tilanteita lävitte ja tuomaan ihan sellasta konkreettista apua

11: Ku aattelee just sitä perhetyöntekijää et voisko se olla sit sellanen joka sanallistais vielä ajan kanssa ku meillä on aina, esimerkiks tuola ulkona niin meillä on aina vastuu ryhmästä et ei me voida mitään semmosta syvällistä siinä keskustella niin just jäin mieltii näistä tilanteista että kun vanhemmalle sanois että ”turvattomuus lähtee heti laajenemaan, jos se kaks-kolmevuotias päättää teidän puolesta”. Että se on niin valtava turvattomuuden tunne et kun se lapsi kyllähän se tahtoo, kyllähän se tahtoo yhtä sun toista jos ajattelee jotain alle kolmevuotiastakin niin että, et se jos vanhempi sitten ei paa sitä poikki niin se ajelehtii kyllä ihan hirveessä myrskyssä se laps. Et jos se perhetyöntekijä voisi olla semmonen tyyppi sitten kanssa joka niinku antais siihen vielä enemmän semmosii sanoja et älä ihmeessä päästä siihen turvattomuuteen sitä omaa lasta.

6: No ehkä nimenomaan just tällösiä niinku no just näiden mielenterveyden ongelmia esimerkiksi. Et jos ei sit oookkaan mitään verkostoa vanhemmilla tai sit just tällönen jaksamisongelma on ihan alussaan, ettei vielä oo saanu siihen mitään tukea, mut äiti, tai isä tunnistaa sen. Ni siinä vaiheessa. Välillä just tulee vastaan, tai sit jos on jotain sellasia sisäisiä, perheen sisäisiä ristiriitoja, mitkä ei sinänsä kuulu meidän työskentelykenttään. Niist on välillä tosi vaikee niinku, et ku ohjaat perheneuvolaan ja sit siellä on kuitenkin hirveen isot, niinku pitkät jonot. Ni se, et sitä apua ei sit kuitenkaan saakaan.

9: Ja semmosta, joka tulis perheiden kanssa, meidän kanssa ja tarjois sitä apua, kuuntelis ja auttas eteenpäin, et semmosta tarvittas.

6: Ja nimenomaan ennaltaehkäsevää, et siis oikeesti pitää olla asiat tosi huonolla mallilla, et sä pääset sinne perheneuvolaan, tai tk-psykologille. Että, se et pitäis tarttua ajoissa ja jos tartutaan ni pitäis olla se kanava ja oikeesti nimetty työntekijä, jolle voit ohjata. Koska nykyäänhän ongelmia on myös ihan tämmösiä niinku ns. normaaleja, et lapsi tarvii riittävästi unta, riittävästi ja monipuolisesti ruokaa.

Osa haastatelluista koki hämmentävänä ajatuksen siitä, että perhetyöntekijä tukisi omalla työllään heidän työssä jaksamistaan. Jotkut vastaajista kokivat mahdollisen konsultaatioavun antavan heille enemmän aikaa omaan perustyöhön keskittymiseen, sekä lisäävän heidän tietotaitoaan ongelmia kohdatessa ja vanhempia eteenpäin ohjatessaan. Lisäksi kävi ilmi, että osa koki perhetyöntekijän olevan henkilö, jolla on aikaa keskittyä perheiden ongelmien kuuntelemiseen ja ohjaamiseen jatkossa tarvittaville tahoille.

2: ... Oikeestaan perhetyöntekijä vois olla melkein kaikissa näissä niin ku aina-kin alkuun, ku on tämmösiä enemmän tukea tarvitsevia lapsia, koska siinä usein on taustalla jotakin tai no ei nyt aina, mutta aika usein sitä, että on perheessä muitakin ongelmia, että kun siellä on ongelmia niin siitä sen lapsenkin pahoinvointi lähtee. ...niissä heti alkuun vois tulla perhetyöntekijä mukaan ja keskittyä sitten niihin vanhempien, että miten sitä vois lähtee purkamaan. Niitten, tai tavallaan lähteä parantamaan niitten sitä tilannetta. Niin se tavallaan veis meiltä sellasta tai nopeemmin sitä asiaa ehkä eteenpäin kuitenkin.

1: Sitten eroperheissä, kun vanhemmille tulee ero, tai eivät ole koskaan asuneet yhdessä, tai on yhteinen lapsi, niin siinä välissä taiteileminen niin se on, on joskus aika konstikasta. Äiti, äiti käskee, isä kieltää, tai päinvastoin. ...Et siinä, et semmosessa tilanteessa et niinku sais vanhemmat ymmärtämään, miksi päivähoitohenkilöstö niinkun yrittää... niinkun lapsen kannalta ajatella asioita ja lapsen parhaaks niitä arjen käytäntöjä ja arjen, arkista elämää, ettei se olisi niin repivää ja ristiriitaista.

2: Ja muutenkin varmaan yksinhuoltajaperheissä äiti kaipais sellasta keskus-telutukea siihen lapsen kasvatukseen ja muuhunkin ja ihan omistakin asioista vois sitten jutella perhetyöntekijän kanssa ja... koska paljonhan ne vanhemmat niinku juttelee myös meille kaikkea sellasia käytännön ongelmia ja tämmösiä. Ois sitten niinku sellanen henkilö, jolla olis sitä aikaa ja ihan siihen tarkoituk-

seen niin se ois kyllä tosi hyvä. Ja just nää erotilanteet on aina rankkoja vanhemmille ja heijastuu lapsiin.

4: Nii se on kyllä superhessu kyllä joka tulee, et se tukee ne perheitten asiat ja sitten vielä meijätkin et joku semmonen. Mä en sano että sitä tukemista vaan semmosta, sellasta niinku dialogia, vuoropuhelua, se olis niinku varmaan se, sellanen missä niinku mennään ja miltä tuntuu ja tota...

5: Antaa vinkkejä ja sen puolen, et ei sellasta tukemista ei varsinaisesti.

4: Sitä.. Meijän pitää se tuki saada jos meitä kuormitetaan nii se on sit työhajusta tai jotakin vastaavaa ettei oo, ettei niinku liian suurta kakkua haluaiskaan tommoseen.

9: No ainaki silleen, että jos on sellasia pulmatilanteita, ni vois konsultoida mahdollisesti, jutella hänen kanssaan et jos hänellä ois jotain konkreettisia työkaluja antaa niiku meille. Tai neuvoo eteenpäin jonnekin, hakeen tietoo.

7: Ja niistä vanhemmuus-asioista, vanhemmuuden tukemisesta ja tuo uusinta tietoa ja taitoa ja käyn meitä ohjaamassa ja neuvomassa ja...

12: No siis varmaan jos siltä tavallaan saa semmosia hyviä vinkkejä tai keinoja tai et pääsee sen perheen asioissa johonkin niinkun.. Mutta että eihän sitten varmaan perhetyöntekijän rooli oo mikään työhajaaja tai siis tällanen että..

15: Varmaan aika paljon sil tavoin et jos hän pystyy ottamaan sitä perheen asioiden eteen vientiä niin totta kai se tukee meidän, et me voidaan keskittää meidän voimavarat muualle. Mut en mä usko et se perhetyöntekijä tähän meidän arkirutiiniin kauheesti vaikuttaa et jos ei hän saa tän konsultaatioo hankittuu meille sit vaik työhajusta tai tämmöstä niin se on sit eri asia. Mut en usko et se perhetyöntekijän kautta se päätös tulee.

15: Et ei varmaan kukaan meistä sano et ei me tarvittais tukea siis sillä tavoin.. Et kyl jokainen pieninki avun oksa meille varhaiskasvatukseen tuo sitä et meitäkin arvostetaan ja meijänki työstä välitetään, semmosia tunteita. Tai meihin panostetaan, meijän työ koetaan tärkeeks. Kyl niit tarvitaan vaik se sit tarkottaa et me saadaan perhetöntekijä tukemaan meijän työtä niin on sekin hyvä juttu.

Haastateltavien keskuudesta nousi erilaisia odotuksia, toiveita ja ennakkokäsityksiä tulevasta yhteistyöstä varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän kanssa. Toiveita ja ideoita työskentelystä nousi paljon. Perhetyöntekijää toivottiin esimerkiksi vanhempainiltoihin puhumaan jostakin valitusta aiheesta. Kasvattajille perhetyöntekijä voisi antaa erilaisia vinkkejä siitä, kuinka toimia perheiden kanssa erilaisissa ongelmatilanteissa. Yhtenä toiveena esitettiin, että perhetyöntekijä puuttuisi perheiden ongelmiin varhaisessa vaiheessa, tai toimisi ongelmia ennaltaehkäisevästi. Yhtenä toiveena nousi esiin ajatus, jossa perhetyöntekijä voisi toimia perheen ja päiväkodin henkilökunnan välillä siten, että hän loisi keskusteluyhteyttä tilanteissa, joissa tunnelataus estäisi osapuolten välistä rakentavaa keskustelua. Perhetyöntekijän rooli nähtiin tärkeäksi myös niissä tilanteissa, joissa perhe tarvitsi ohjausta jonkun muun tahon piiriin saadakseen apua erilaisiin ongelmiin. Konsultaatioapu kasvattajille nousi myös esille toiveiden joukossa. Perhetyöntekijän ajateltiin myös voivan auttaa perheitä erilaisissa käytännön asioissa, kuten erilaisten lomakkeiden täytössä.

10: Juuri mäkin ajattelen sitä että esimerkiksi jos niinku tietenki meillä on tämmöstä tarvetta tietää ja vanhemmillakin sitten et voishan niinku sit ehkä tämmösii niinku et kun vanhempainillan merkeissä pitää tämmösii niinku koulutusiltoja niinku vanhemmillekin sitte esimerkiksi. Et jos me tarvitaan jossain asiassa esimerkiksi pitämään jonkun vanhempainillan, jonku alustuksen..

4: Noh, no ainakin mun mielestä ihan nyt sellasta et ihan tota.. Ihan toimintatapoja, miten toimit jonkun perheen kanssa jolla on tämä ongelma. Jolla on, jossa perheessä on tätä kurjuutta tai jotakin, se ei oo aina kurjuuttakaan mutta jotakin huonovointisuutta että just se semmonen se suhtautumistapa sellasia perheitä kohtaan, et jos nyt lähetään siitä et yks täällä Keravalla kulke-massa niin sehän on vaan hyvinkin sellasta et olis niinku, hänel olis ne määrättyt käynnit täällä ja se ois semmonen joku keskustelu foorumi sitten. En mä oikeen, mitä mä siihen muuta.. Jos nyt ajattelen mitä perhetyö tekee ja min-kälaisia yksiköitä niitä on niin tota.. Mä teen omaa hommaani täällä ja hän te-kee sit sitä jotakin muuta kokoavaa juttua.. Ei muuta.. Mielenkiintoinen kokei-lu nähdä.

4: Se olis niinku.. Meil oli eilen suunnittelupäivä se on se meidän yhteinen päi-vä niin siellä puhuttiin justiin tästä, et kun resurssit niinku vähenee et just ku meidän pitäis satsata nyt tähän tässä hetkessä nyt näihin lapsiin nii, nii kaikkee vaan niinku viedään vähän käsistä pois et se on niinku just tommonen olis niin-ku. Ja se on kuitenkin perhetyöntekijä ku se on vähän niinku ulkopuolella sitten

tästä kuitenkin tästä meidän perustehtävästä ja päivästä, et se on niinkun, se on niinkun vanhemmillekin sellanen et varmaan kokee niinku paljon tukevampana toimintana sellasta et se ei oo siinä jokapäiväisessä, me kohdataan niinku joka päivä ne vanhemmat ja se on eri juttu, kun et se on joku muu sitten se joka hoitaa määrättyjä asioita.

6: Varhainen puuttuminen

8: Varmaan ihan innoissaan, sillain et sellanen on tulossa, ku ei oo kauheesti kokemusta millään tavalla, että varmaan suuret odotukset, mutta, mutta pitäs vähän toppuutella vissiin, ku ei se kaikkeen riitä, että, et tosi hienoo, että siitä on aika kauan puhuttu tosta. Mut ku ei tossiaan oo hirveesti silleen niiku kokemusta, tai ei oo yhteistyötä tehty vielä

6: Ja sit just se, että miten se niinku, miten rajataan, et missä kohtaa tätä perhetyöntekijää käytetään. Ja mä ite ajattelisin, et mun mielestä se olis nimenomaan siellä niinku ennaltaehkäsevässä, ennen ku ollaan kriisissä

9: Nimenomaan, neuvoo haetaan ja konsultaatiota

11: ...Et jos se perhetyöntekijä oliski sellanen joka juttelis vanhempien kanssa, koska sehän voi olla aika hyvinki löydettävissä sitte et se on vaan ikäänkun kehittänny se lapsi pienestä pitäen sen esimerkiks vois olla joku että on jääny vähän sivuun sisarusarjassa niin taatusti ottaa huomioon ku kyöneleet roiskuu ja huutaa. Niin tota tommosia ainakin toivois et löytyis semmosta apua.

10: Nii joutuu varmaan sit aika alusta lähtee jos vaikka tehtäiski jotain yhteistyötä nii joka kerta että missäs tässä päiväkodissa mennään.. Et niinku sillälailla tietenkin kauheen pessimistisesti suhtaudutaan. Mut mietin mä ite semmosta konsultaatiota et sitten ehkä semmosta apua vois saada joihinkin asioihin..

15: ...yhteistyössä meidän kanssa näissä lasten asioissa et ehkä hän pystyy tarjoamaan jonkinnäkösen näkemyksen mitä siel kotona tapahtuu ja jos vanhemmillä on parempi suhde häneen kun meihin nii pystyy myös tuomaan niitä vanhempien näkemyksiä esille semmosella kielellä mitä me ehkä ymmärretään et ei oo pelkkää raivoo tai jos on.. Nii ja myös päinvastoin.

17: Niin mejän näkemyksiä sit taas perheille päin.

16: Ja ihan tämmösii arjen asioita hoiti kaikenmaailman yhteyksiä nyt vaikka johonkin Kelaan tai johonkin ja mitä nyt kulloinkin oli että lomakkeiden täyttämiset ja kaikki tämmöset kun joskus jossain aikaa kun elettiin niin vanhemmat tuli meidän luokse et meidän pitää täyttää lomakkeita ja tulevat tämmösen pinon kanssa että ”auta mua, mitä näihin laitetaan, mitä mä paan tänne”. Niin eihän se ole mejän tehtävä.

17: Niin perhetyöntekijä varmaan tietää kuitenkin paremmin nää prosessit et miten ne niinku etenee ja just tää et mihin pitää ottaa yhteyttä missäkin vaiheessa ja muuta tällasta et ei mulla ainakaan tällä hetkellä oo semmosii tietoa et jos joku livahtais tuolta että..

20: Niin ja esimerkiks jommankumman vanhemman mielenterveysongelmasta niin kylhän se perhetyöntekijä niinku paremmin osaa linkittää sen että mihkä tästä nyt mennään kun että mä soitan tonne kellokoskelle että täältä nyt tulis tämmönen...

15: Niin sen verran täytyy palata siihen ihan alkuun et yksinkertaisesti vanhemmilla on hirmu vähän välineitä nykyään et vanhemmuus on jotenki hirmu keskenerästä täl hetkellä et kyl sinne perhetyöntekijää tarvitaanki tosi moneen kotiin. Ihan niinku arjen pyörittäminen, siitä lähetään niin se ei onnistu puhumattakaan sit lasten kasvattamisesta.

Usea haastateltava kauhisteli sitä, että yhden varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän tehtäväkenttänä olisivat koko Keravan kaupungin päiväkodit. Nousi esille ideoita siitä, kuinka toiminta olisi hyvä järjestää, jotta se oikeasti hyödyttäisi sekä perheitä, että varhaiskasvatuksen työntekijöitä. Esitettiin esimerkiksi, että varhaiskasvatuksenperhetyöntekijä aloitettaisiin pilottina joissakin Keravan päiväkodeissa ja toimintaa laajennettaisiin myöhemmin palkaten lisää perhetyöntekijöitä. Lisäksi ehdotettiin, että perhetyöntekijä olisi alueellinen, tai että hänen työkenttäänsä olisi rajattu vain tiettyihin taloihin. Moni haastateltava toi esille sen, että varhaiskasvatuksenperhetyöntekijä jää etäiseksi, jollei hänen työkenttäänsä mitoiteta pienemmäksi. Koko Keravan kaupungin päiväkodit koettiin liian suureksi työkentäksi yhdelle työntekijälle.

11: Jos se tuliski sillälaila et se tulis jollekki alueelle et se olis sellanen realistinen alue missä se toimis. Että tolla päätettäisiin, katsottais et otettais

vaikka kaheks vuodeks tietyllä alueella se perhetyöntekijä ja katotaan miten se rullaa.

17: Joo muutama tyyppi vaan enempi!

15: Vaik kaks tai kolme perhetyöntekijää aluks ois ihan ookoo.

20: Niin olis edes alueella.

4: Nii äsken jo vähän tossa kuulostelin että tota Keravalle, Keravalle, että se on, et siinä ei paljon tarvii.. Me ollaan aika sitten jossakin täällä (Näyttää ylhäälle..), et jos meidän pitäis niinku mennä vähän enemmän niin ei me kyetä.. Se on varmaan semmosta informatiivista tietoa mitä me sieltä sitten saadaan että. Tietysti täytyy toivoa että jos joka alueella ei olis kun muutama perhe, sehän nyt tietysti olis ihanne et niitä ei olis niinku paljon niitä paikkoja et sehän sit kattais sen tietenkkin. Et saattaa olla joku päiväkotit ettei tarviikaan olla siellä että.

4: Ne on sitten varmaan ne raaimmat tapaukset sitten ihan jo, sieltä jää ne semmoset ensimmäisen huolen aiheet täytyy tiputtaa pois ihan niinku, tai siis semmoset pienet huolet täytyy tiputtaa kokonaan pois.

9: Ja siitä tulee ki sit heti kysymys, et ku tää on kumminki laaja alue tää Kera-va, että lähetäänkö täällä yhdellä liikkeelle, vai onko tarjolla enemmän niitä, koska jos täällä on se yks ni se on vaa numero ja nimike ja se on jossakin toimistossa

6: Ja miten paljon sitä voi markkinoida perheille, jos sitä ei saa ikinä tänne asti

9: Nii et sen täytyy olla jotain oikeesti konkreettista, mitä meillä on tarjota niille myöskin

6: Tai sit ehkä myös sitä ajattelis, et vois olla et se alottas joltain tietyltä alueelta tai jostain tietystä talosta

9: Ja todellakin se et se pitää sit resurssoida silleen järkevästi. Ei vain nimenä ja numerona jossakin.

9: Vaan se täytyy olla ihan että ööm.. Mulla on epävirallinen kokemus perhetyöntekijästä ja se oli ihan konkreettisesti läsnä meidän yksikössä ja sinne saatto ihan silleen niinku kun ties ettei ollu asiakkaita ni kysästä ihan arkipäivän ongelmaa. Et se kynnys oli tosi matala ja hänellä oli aina heittää joku kommentti, mielipide, ehdotus, jotain. Et se oli tosi hyvä.

7: Joka alueelle oma

8: Ja just mitä sä (6) sanoit tossa vähän aikasemmin, että et toivottavasti se ei mee vaan siihen, et se on todella vaan nimi, et se ehkä käy niiku tyyliin kerran vuodessa, et raapasee jonku sielt, aha, kirjottaa ylös, tai jotain. Siit , sit on parempi todella et se keskittyy vaan johonki tiettyihin ja saa jotain kokemuksia siitä sit ja lähetään viemään eteenpäin että , et jotenki niiku tuntuu ihan kauheelta, et , et niiku tulee perhetyöntekijä ja sit yhtäkkiä huomataan, et missä se on

9: Ja pitäis olla melkeen silleen, että nii ku esimerkiks kahen yksikön yhteinen, tai joku tämmönen systeemi et se olis ihan oikeesti, reaalisti olemassa meitä varten, sillon se toimis vielä

15: Se kuulostais semmoselta järkevältä mittasuhteelta et ois vaikka kolmeen tai neljään päiväkotii kohti et se olis jotenki järjellä aateltavissa hallittavissa viel se määrä et se. Toki tääkin on iso päiväkoti ja erityisryhmä tuo viel omalla tavallaan sitä tuen tarvetta mut että tota.. Ei ehkä nyt yks meille pelkästään oma perhetyöntekijä olis mitotettu väärin mutta sanotaan vaik ...:n alueelle nii täs ois kolme päiväkotia.. Se olis ihan järkevä mitotus.

Yksikään haastatteluihin osallistuneista ei tuonut esiin, että kokisi perhetyön tarpeettomaksi varhaiskasvatuksessa. Suurimmalla osalla haastatteluihin osallistuneista ei ollut omakohtaisia kokemuksia varhaiskasvatuksen perhetyöstä entuudestaan, mutta kaikki kokivat tulevan perhetyöntekijän positiivisena asiana. Haastatteluissa nousi esille esimerkiksi hyöty, jota perhe voisi saada perhetyöstä, kun perheneuvolaan on pitkät jonot.

4: Otamme mielihyvin vastaan!

3: *Et ehkä se et ei oo mitään ennakkokäsitystä oikeestaan muodostunu et kun on uus juttu, sitä vaan odottaa et sitten saa sen tietää ja nähä et minkäläist se on ja ihan niinku positiivisella mielellä todellakin odotan että..*

1: *Se pitäis osata markkinoida niin, että vanhemmat olis halukkaita lähtemään sinne, eikä vaan kuitata, et kyllä me selvittää. Minusta se on ihan hyvä juttu ja jos se olis joku henkireikä jollekin äidille ja isälle, pääsis purkautumaan.*

2: *Ja perhetyöntekijä kyllä otetaan ilomielin vastaan, kun ajatellaan miten niin kun pitkät jonot on tosissaan perheneuvolaan niin se perhe sais sitten kumminkin niinkun nopeesti semmosta ensiapua kuitenkin siihen tilanteeseen- sa, että puolen vuoden jonokin saattaa niinkun odotuskin olla, jos ei oo niinkun ihan ja haluaa just vaan, jos tuntuu, että äiti vetää toiseen suuntaan ja isä toiseen ja lapsi käy ihan ylikierröksillä, niin silloin tulis se ensiapu sieltä. Ett kyllä niinku ilomielin, et tarvetta kyllä on varmaan sillekin ja hän tietäs varmaan paremmin ne sopivat väylätkin sitten löytäs sen tavallaan tilanteen jatkuon miten sitä sitten viedään eteenpäin ja muuta ja ois aikaa sille keskustelulle ihan rauhassa ja siihen suuntautunutta ammattitaitoa enemmän, ku meillä kuitenkin.*

1: *Et ei varmaan sellanen perhetyöntekijä jos saa, ni se helpottaa taas mejän resursseja johonki muuhun.*

2: *Et se on kyllä tota, et varmaan tulee töitä kyllä riittämään silleen, että kunhan tosiaan löytää sen väylän että miten sitten...*

2: *Kyllä tosiaan tarvetta on silleen, että. Paljon on ollu monia sellasia perheitä, joita on joutunu ohjaamaan eteenpäin silleen et ne omat keinot on tavallaan loppunu siinä*

14: *Kyllä. Ei varmaan peukaloita kerkee pyöritellä. Kyllä me sille töitä keksitään!*

5: *Töitä varmaan on!*

12: *Mä luulen et varmaan se tulee olee niinku niin paljon töitä et ei niinku.. Siis just silleen et kuinka paljon ehtii sitten syventyy niihin. Siis voin kuvitella.*

Varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän tarpeellisuudesta keskusteltaessa nousi esiin myös perhetyön edullisuus taloudellisesti verrattuna syrjäytymiseen, tai lapsen sijoittamiseen perheen ulkopuolelle.

20: Niin ja kyllä kai se pitäis niinku noin kaupungissa kunnan elimissä tunnustaa myöskin että kukaan ei oo varmaan euroja laskenu mutta pitkässä juoksussa sillä on varmaan säästöjä. Pienellä palkalla minkä se nostaa se perhetyöntekijäkin, et jos se sillä lailla pystyy ehkäisemään jotain syrjäytymistä huostaanotoista puhumattakaan jotka ei oo ihan halpoja.

15: Niinpä.. Joo. Eiks se joku vanha sanonta mee et yks syrjäytyne lapsi mak-saa miljoonan? Kyl siit nopeesti aika paljon palkkaa maksetaan yhen miljoonan edestä. Et ei toi erityissairaanhoido ainakaan mitään kovin edullista oo kun ne käy siellä. Et varmasti erittäin tärkeä asia.

Haastattelemamme henkilöt toivat esille myös ammattinsa edellyttämän vaitiolovelvollisuuden pohtiessaan rooliaan asiakasperheiden ongelmia kohdatessaan. Kasvatushenkilökunnan keskuudesta nousi ajatuksia siitä, kuinka he voivat auttaa lasta ongelmatilanteissa, jos vanhemmat ovat kieltäneet yhteistyön muiden tahojen kanssa. Osa toi esille sen, että he voivat tarvittaessa kysyä neuvoja esimerkiksi perhetyöntekijältä, jos eivät mainitse perheen ja lapsen henkilöllisyyttä. Moni toi esille sen, että vanhemmilta on aina pyydettävä varhaiskasvatussuunnitelmaan lupa yhteistyöstä eri tahojen kanssa ja informoitava vanhempia vielä erikseen yhteistyöstä ja pyydettävä vielä tapauskohtaisesti lupa.

1: Niin no sillon tota ei puhuta nimillä ollenkaan, vaan se menee aika yleisellä tasolla, koska kyllähän meidän niinku jollakin tavalla pitää olla lapsen hyvinvointia edesauttaa ja jos oma tieto-taito ei riitä, niin kyl me ollaan niin ku kasvattajina velvollisia siihen, et meidän pitää jollakin tavalla helpottaa hänen olotilaansa ja tää on just sitä ymmärtämis-juttua, et meidän pitää osata löytää oikeet sanat, et me saadaan vanhemmilta se lupa. Tai jos me ei kerta-kaikkiaan saada, et he haluavat kieltää ni sekin on valinta. Me ei voida sille mitään mut me voidaan lapsen päivää helpottaa päiväkodissa sillä tavalla, et me kysytään itsellemme tieto-taito neuvoa, kuinka me toimitaan. Me ei puhuta nimiä ollenkaan ni sillon me ollaan ihan luvallisilla rajoilla niin.

10: Niin. Nii et ei sitä et se ei oo tavallaan konsultaatioapua mutta me saadaan sitä myös Eltolta, ei tiedä et mitä apua sitten saadaan keneltäkin että. Kaikki apu on tietenki tervetullutta mutta miten se jaetaan sitten.. Ja sit et

toimiiks tää perhetyöntekijä niinkun niitten perheitten kanssa vai onko hän ihan täysin sit päiväkotien jotenki konsultaatioapuna vai mikä tän toimenkuva sitten onkaan. Et minkälaisissa tapauksissa voidaan olla yhteydessä yleensäkään. Sitten kaikki tämmöset vaitiolovelvollisuusjutut että niinku miten ne sit menee.. Että voidaanks me nyt sitten, et mejän pitää kumminki tosiaan vanhemmilta pyytää lupa et jo saatais keskustella näistä asioista jonkun perhetyöntekijän kanssa jonkun lapsen kohdalta.

14: ellei sit nimettömänä tavallaan, ei mitään nimiä, eiks sillon saa tavallaan..

10: Niin mut et jos hän vierailee täällä ryhmässä esimerkiks niin sit tavallaan hän kohtais sen lapsen mut sillonhan täytyy vanhempien tietää että tämmönen ihminen vierailee täällä kenties. Ja mitä me sit voidaan niinku täytyy ne luvat kysyä et voidaanko keskustella tämän lapsen kohdalta tai yleensäkään nimettömänä sit vaan niinku yleisellä tasolla et tämmösiä meidän ryhmässä on ogelmia ja..

12: Se on siel vasussa.. Vasussahan se yleensä on..Mut vaik siel olis ruksit nii siltihän pitää aina erikseen kysyä.. (haastateltava viittaa varhaiskasvatussuunnitelmassa olevaan kohtaan, jossa vanhemmilta kysytään lupaa, saako päiväkodin henkilökunta olla tarvittaessa yhteydessä yhteistyötahoihin)

11: Niin täytyy kysyä kuitenkin et on ymmärtäny varmaan sen. (haastateltava viittaa varhaiskasvatussuunnitelmassa olevaan kohtaan, jossa vanhemmilta kysytään lupaa, saako päiväkodin henkilökunta olla tarvittaessa yhteydessä yhteistyötahoihin)

20: Et jos päästään siitä pyhästä vaitiolovelvollisuudesta joka meillä kaikilla on niin keskustelemaan perheen tilanteesta yhdessä.

11: Sit semmonen aika jännä tunne tosta vastuusta tuli mieleen että ku perhe itse päättää että haluaako he kertoo kaiken että vuosien varrella on semmosiakin tullu vastaan että perhe ei halunnu mitään mitä neuvolasta käsin annettiin lapselle jatkotutkimustarpeita ynnä muita nii viestittää sitten sinne päiväkotiin että, et he vaan ikään kuin sanoivat että tällöin ja tällöin tarvitaan päiväkodista lausunto että miten ryhmässä menee. Ei koko vuoden aikana tiedetty, et mitä on sitten lapsen tilanteesta selvitetty et he haluu hoitaa sen täysin itse. Niin siinä ainakin voi ajatella sillälaila niin että tota, vaikka sitten

koulusta myöhemmin soitettais mitä on kuulunu, nii sit voi sanoo et ”yhteys perheeseen”. Että me vaan annoimme täältä yhteenvedon mitä on ryhmässä kuulunut mutta kaikki vaan äidiltä ja isältä se tieto.

4.7. Toiveita varhaiskasvatuksen perhetyöntekijästä

Saimme haastattelujen aikana paljon kyselyitä perhetyöntekijän koulutuksesta. Haastattelujen aikaan emme vielä tienneet valitun henkilön koulutustaustaa. Päivähoidon henkilöstö toivoo tulevan perhetyöntekijän olevan kokenut ja vankka sosiaalialan ammattilainen.

9: Mut joo, sen pohjalta ootan kyllä tosi paljon, kuhan siihen saadaan vaan semmonen pätevä ihminen.

15: Pätevyysvaatimukset tämmöseen hommaan saa olla kyl aika moinen tietotaito pohjalla että hallitsee sen koko laajan alueensa..

Tulevan perhetyöntekijän työnkuva oli erittäin epäselvää kasvatushenkilöstölle. Useassa päiväkodissa ei tiedetty perhetyöntekijästä muuta kuin että kyseinen työntekijä on tulossa Kera-valle, mutta ei esimerkiksi sitä, kuinka monta päiväkotia hänen toimintansa tulee kattamaan.

Kysyessämme toiveita perhetyötä kohtaan, saimme esimerkiksi seuraavanlaisia vastauksia:

6: ku ei oikein tosiaankaan tiedä, et mikä se sen työnkuva on niin ei osaa kauheesti mitään toivoa, tai...

8: Tai koittaa just silleen, ettei hirveesti hehkuttele

14: Mut tosiaan ku tää on niin uus juttu et ei tosiaan oo kyl kerenny kypsytellä mitään vielä.

14: Ei sen varaan lasketa viel mitään, et ei tuu pettymyksiä.

Jokaisessa haastattelussa perhetyöntekijän toivottiin tulevan aluksi vain alueelliseksi perhetyöntekijäksi. Yleisesti koettiin, että kaikki Keravan 17 kunnallista päiväkotia on liian suuri alue yhden ihmisen vastuulle.

9: *Ja pitäis olla melkeen silleen, että nii ku esimerkiks kahen yksikön yhteinen, tai joku tällöinen systeemi et se olis ihan oikeesti, reaalisti olemassa meitä varten, sillen se toimis vielä*

11: *Jos se tuliski sillälaila et se tulis jollekki alueelle et se olis sellanen realistinen alue missä se toimis. Että tolla päätettäisiin, katsottais et otettais vaikka kaheks vuodeks tietylle alueelle se perhetyöntekijä ja katotaan miten se rullaa.*

20: *Niin olis edes alueella.*

12: *No ku mä tos laskin jo niinku mielessä et jos se on kaikkien Keravan päiväkotien käytössä nii jos se ehkä kerran toimikaudes ehtii kävästä täällä tai jotain nii...*

Perhetyöntekijälle toivottiin selkeää toimenkuvaa, jotta hän itse sekä muu päivähoiton henkilöstö tietää, missä asioissa hänen ammattitaitoaan voidaan käyttää. On hyvä heti työn alusta rajata, mitkä asiat kuuluvat perhetyöntekijälle ja mitkä esimerkiksi varhaiskasvatuksen erityisopettajalle.

14: *Mut täytyy vaan toivoo et sil on tavallaan selkee toimenkuva tai semmonen et ei sitä nyt vaan huvikseen palkata ja sit mietitään et no mitäs se vois nyt tehdä ja mikä on tän homman nimi, vaan et sil olis tosiaan selkeet jutut.*

3: *No et jos jotenki pääsis nyt tutustumaan ensin tähän henkilöön ennen ku tulee ja.. Vois kertoa jotakin itsestään ja just siitä et mitä on tulossa tekemään ja..*

18: *Sit se et se lähtis silleen selkeesti et jos se vaikka ehtis täällä käymään kertomaan mitkä asiat kuuluu siihen..*

15: *Ja kuka hän on!*

18: *Sit se kynnyskin varmaan helpottus..*

Tulevan perhetyöntekijän saavutettavuus herätti myös ajatuksia haastateltavien keskuudessa. Osa toi esille, että hänen tulisi olla helposti henkilökunnan saavutettavissa puhelimitse. Vanhempien kynnystä ottaa perhetyöntekijään yhteyttä arveltiin madaltavan perhetyöntekijän

helppo saatavuus ja läsnäolo päiväkodissa. Perhetyöntekijän toivottiin tekevän kotikäyntejä asiakasperheiden luona. Työajat nousivat esille mietittäessä perhetyöntekijän saavutettavuutta. Perhetyöntekijän toivottiin kykenevän joustamaan työaikojen suhteen perheiden tarpeiden mukaan.

14: Mutta nyt ainakin varmaan tietää sit et on joku johka me otetaan yhteyttä ja kysytään neuvoo.

13: Et sehän ois tosi ihanaa et olis semmonen ihminen johon me voidaan ottaa tarvittaessa yhteyttä...

2: Ja nimenomaan, että hän olis tällanen helposti saatava ja paikalla oleva, niin se varmaan madaltaa sitten kynnystäkin niin ku vanhemmillekin keskustella ja...

1: Ja sit hän näkis sen, kuinka akuutti se tilanne on. Et vanhemmat kun lähtee... ne ketkä lähtee hakemaan apua, niin välttämättä se virkailija siinä toisessa päässä ei tiedä, kuinka kauhea tarve se on, tai ei arve. Et se, jos hän on täällä kentällä töissä, ollu palaverissa, nähnyt vanhemmat, kyllä alan ihminen näkee aika pienestä, missä mennään.

1: Saatavuus ja sitten myös se, että kun aattelee työpäivää, kellonaikaa, siis mihinkä aikaan on tavattavissa. Siis sekin ois tietysti yks sellanen. Meillä on just, joskus on vaikea saada vanhempia keskustelemaan, heillä ei ole aikaa, että se vaatis niinkun myös muualtakin semmosta asennemuutosta, että... et nyt on kyse lapsen asioista, et pitäs päästä keskustelemaan. Ja onko hänellä sitten samanlainen työaika, kun meillä, että viideltä mennään kiinni ja muualakin Keravalla. Että siis tällaisia käytännönasioita. Että mitenkä hänellä sitten työajallisesti ja mitenkä haarukoidaan, paljonko taloja.

1: Saatas ne vanhemmat helpommin mukaan. Et jo määrätään tietty aika keskeltä päivää, ni ei ne Helsingistä lähde tulemaan... Et ei voi aatella, et se on keskellä päivää. Tietysti kyllä varmaan aina joskus saa sen järjestettyä, mutta se et jos aatellaan, et on useamman kerran tapaamisia, ni se on aika vaikeeta.

1: Nii, se olis tuttu, eikä se olis joku virkailija joka tulee kengät kopisten. Se aina herättää...

2: Ja vanhempienkin on helpompi jutella semmosen kanssa, jota he näkee tässä arjessa mukana ja sitten ku tulee sitä keskustelun tarvetta ni sitten on helppompi lähestyä ja ottaa asioita esille ja kyllä...

3: Varmaan silleen että on ainakin perheiden, tutustuis perheisiin myös niinku tätä kautta ja olis sitten saatavilla kans jotenki sit et ku perheet tietäis niin vois ottaa sit yhteyttä ihan itekkin silleen ihan omatoimisesti et jos on jotain mielessä. Sillä tavalla.

4: Ja ihan tietenkkin just että ihan siellä, ihan niitä kotikäyntejä, kotikäyntejä myöten mut se on aina, tuntuu et se on ihan hirveen ... joku tommonen pesti et kuinka kauan sitten jaksaa. Ja kuinka paljon niitä sitten on ja.. Niin. Kyllä se sellanen, ja se sellanen kohtaaminen, jonkunlainen muoto vois olla sellanen mut siinä.. Mä en tiä miten sen hienosti niinku hoitais aina kun tuntuu just et se ihminen olis käytettävissä vaikka se olis täällä nii päivän tai et se olis vanhempia kohtaamassa tai kaikkea sellasta et mikä olis se oikee muoto nii siinäpä keksijä saiskin olla et mikä tavottais niitä sitten ettei siitä tuu semmonen et "ahaa, toi on nyt se joka on tullu niinku.."

3: Nii.. Nii.. Kuitenki aika paljon sitten tääl on vanhempia ja lapsia silleen yhellekki ihmiselle nii tutustuttavaks että, kuinka kauan siinä sit kestää että oppii tuntemaan ne vanhemmat ja perheet silleen et pystyy luottamaan siihen sit.

4: Ja se on aika hienovarainen homma sillain että, muistan kun tota mietittiin aikasemmin et miten se, miten se kohtaaminen niinku siihen perheeseen että, kun on paljon niitäkin jotka ei tosissaan oo tarvetta ja sitten että kuka sen tarpeen niinku sit määrittää. Ja tota, ja miten se otetaan niinku vastaan siin on mun mielestä se raja et joku sanoo et ei oo, "hitto mä en tarvii tänne keittää penkomaan asioitani" että se on niinku se, vaikka kuinka me tiedetään että tarve on, joku voi kieltäytyä siitä..

5: Sit se lähestymistapa et miten me saadaan se silleen, et se on semmosta luonnollista, jouhevaa, ettei siit tuu tosiaan semmosta et täti tulee kättelee tänne asioita.

11: Siellä Helsinkiläisessä päiväkodissa mis mä pari vuotta sitten syksyllä kävin niin siel oli omalla kuvalla varustettu ilmoitustaululla tieto tästä tämmösestä

perhetyöntekijästä ja sit ne kellonajat millonka hän oli iltapäivisin siellä päiväkodissa tavattavissa. Sitten ku mä häntä haastattelin niin hän sanoi et hän on esimerkiks käyny tämmösen maahanmuuttajaäidin kanssa käyny hoitamassa ihan lapsiin liittyviä tämmösiä virasto asioitakin jotka on mahdottomuus siitä kapulakielestä saada selville että.. Se on aika moniulotteinen, antaa semmosen tunteen että välitetään. Et jos olettais että se ois tän tyyppinen täälläkin että perhe kokis et heidän asioista välitetään.

Varhaiskasvatuksen perhetyön pysyvyys ja jatkuvuus Keravalla nousi yhdeksi teemaksi haastattelujen antia analysoidessa. Lisäksi osaa haastateltavista mietitytti varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän työn runsas määrä. Pohdittiin, kuinka perhetyöntekijä jaksaa ja mistä hän saa tarvittavan tuen työssä jaksamiseen.

4: Se on aina se päänavaus ja toivoo että se onnistuis et me saatais se yhteistyö ettei se kaatuis et, no ku ei siitä oikeen tullu mitään..

16: Tai jos on perhetyöntekijä mukana, olemassa, jos on olemassa, niin onko sillä aikaa juuri tälle perheelle sillon ku se tarve on suuri. Ja sit ne käynnit on sellasii että kerran viikossa jos sillonkaan. Että ihmisiä on liian vähän, pitäis olla enemmän näitä tämmösiä perhetyöntekijöitä.

20: Mut et se tapetaan työllä ja sit se lähtee pois.

20: Mut aatelkaa oikeesti, kuka jaksaa olla ainoana tämmösessä työssä? Et jos me tehtäs yksin tätä työtä niin kuinkahan moni.. Selväjärkisydestä en puhu mitään mutta hengissä olemisesta...

16: mikähän olis hänen (haastateltava viittaa varhaiskasvatuksenperhetyöntekijään) sitten tavallaan, tämmönen tuki?

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

Varhaiskasvatuksen perhetyöntekijä on toivottu ja odotettu henkilö haastattelemiemme kera-valaisten päiväkodissa työskentelevien kasvattajien mielestä. Haastatteluista kävi ilmi, että työntekijät ovat kokeneet jonkin verran turhautuneisuutta siitä, ettei perheille ole nykyisten resurssien puitteissa ollut tarjota riittävää tukea ja apua varhaisessa vaiheessa ongelmien ilmetessä. Ongelmat ja avuntarve oli tullut esille, mutta työntekijöillä oli kokemuksia siitä, ettei ollut tahoja, jonka puoleen perheen voisi ohjata, tai ettei nykyisten tahojen resurssit

olleet riittävät. Ennaltaehkäisevään ja ongelmiin nopeasti apua tarjoavaan tahoon on siis tarvetta.

Moni pitkään varhaiskasvatuksen parissa työskennellyt toi haastattelussa esille, että perheiden ongelmat ovat lisääntyneet työssäolo vuosien varrella huomattavasti. Julkusen (2006: 243-244.) mukaan 1990-luvun alun lama osaltaan lisäsi vanhempien ja perheiden ahdinkoa siten, että lapset eivät saaneet riittävää huolenpitoa. Tämä suuntaus lisäsi osaltaan lastensuojelun ja perheneuvonnan tarvetta. Asiakkaiden määrä nousi yli kaksinkertaiseksi lastensuojelun avohoidossa ja sijoitettujen lasten määrä kasvoi kaksinkertaiseksi tultaessa 2000-luvulle. Tuen tarpeen lisääntyessä yhteiskunnasta karsittiin julkisia hoivaresursseja. Päivähoido ja lapsiperheet kokivat laman aikana leikkauksia monien muiden sarojen lisäksi. Pohjoismaisessa vertailussa Suomi onkin jäänyt jälkeen julkisten hoivapalvelujen tuottajana.

Varhaiskasvatuksessa toimivat erityisopettajat on koettu niissä viidessä päiväkodissa, joissa haastattelun toteutimme pääsääntöisesti hyvänä yhteistyökumppanina ja avun lähteenä sekä kasvatushenkilökunnalle, että perheille. Neuvola oli myös ollut joillekin kasvattajille avuksi perheiden ongelmatilanteissa. Terveyskeskus psykologi oli tarjonnut apua lasten asioissa joissakin tapauksissa. Nämä kaikki tahot ovat kuitenkin enemmän lapsen kehitystä tukevia yhteistyötahoja. Perheiden moninaiset ongelmat jäivät haastattelemiemme kasvattajien mielestä usein hoitamatta esimerkiksi silloin, jos perhe olisi tarvinnut tukea vanhemmuuteen.

Haastatteluissa kävi ilmi, että perhetyöntekijän tavoitettavuus koettiin tärkeäksi. Toivottiin, että häneen saisi päiväkodin arjessa helposti yhteyden esimerkiksi puhelimitse. Tämä edesauttaisi päiväkodin henkilöstön tunnetta siitä, etteivät he ole yksin perheiden ongelmien edessä, vaan olisi taho, jolle perheet voisi ohjata ja jolla olisi aikaa ja ammattitaitoa perehtyä perheiden asioihin ja avun tarpeeseen. Tämä vähentäisi päiväkotien henkilöstön kuormitusta perheiden ongelmien osalta. Perhetyöntekijän toivottiin myös olevan helposti perheiden tavoitettavissa, jolloin perheet saisivat apua tarvitessaan.

Kaikki haastattelemamme henkilöt kokivat perhetyön tarpeelliseksi varhaiskasvatuksen kentällä. Odotukset tulevaa varhaiskasvatuksen perhetyöntekijää kohtaan ovat suuret, sillä työntekijät kokivat asiakasperheiden ongelmien olevan runsaslukuisia ja moninaisia. Tämä puolestaan lisää perhetyöntekijän ammatillisen osaamisen vaatimuksia. Asiakasperheiden runsas määrä kuormittaa varmasti yhtä perhetyöntekijää. Perhetyöntekijän omaa jaksamista pohdittiin myös joidenkin haastattelujen kuluessa. Työnohjaus voisi olla se keino, joka edesauttaisi perhetyöntekijän työssä jaksamista.

Työnohjaus edistää työntekijän työssä jaksamista, sekä työssä kehittymistä. Työn hallinnan myötä työn kuormittavuus vähenee, joka vähentää työntekijän stressiä. Työntekijän työkyky ja työhyvinvointi lisääntyvät työnohjaajan kanssa käytävässä luottamuksellisessa ja tavoitteellisessa vuorovaikutuksessa. (Sosiaaliportti Internet sivusto.)

Kaikissa viidessä ryhmähaastattelussa nousi esille toive, että perhetyöntekijä aloittaisi rajatulla alueella, tai pilottina jossakin päiväkodissa. Koettiin, että seitsemäntoista päiväkotia olisi liian laaja alue yhdelle työntekijälle. Haastateltavat toivat esille myös huolen siitä, että jos perhetyöntekijän työhön kuuluvat kaikki seitsemäntoista päiväkotia, olisi hänen saatavuutensa ja apunsa liian vähäistä perheille, jotka apua tarvitsisivat. Eräässä haastattelussa nousikin ajatus siitä, että tulevasta perhetyöstä muodostuisi lähinnä toimimaton uusi verkoston osa, jos hänen työkenttänään olisivat kaikki Keravan kaupungin päiväkodit.

Haastateltavat toivat esille turhautumisensa nykyisen verkoston toimimattomuuteen. Perheiden kokemat ongelmat laajenivat ja syvenivät haastateltavien mukaan usein siksi, ettei nykyisillä auttavilla tahoilla ollut riittävästi resursseja. Perheneuvolaan mainittiin olevan n. puolen vuoden jono, vaikka apua olisi tarvittu heti. Lisäresursseja kaivattaisiin tällä saralla. Jotkut haastateltavista kokivat, että perheiden ongelmat veivät liikaa aikaa varsinaiselta työskentelyltä lasten kanssa. Päiväkodin yhteydessä toimiva perhetyöntekijä voisi tarjota avun heti, kun ongelmia ilmenee. Seitsemäntoista päiväkodin yhteinen perhetyöntekijä voi ottaa vastaan vain osan niistä perheistä, jotka tarvitsevat tukea. Hänen työnkuvansa suunnittelu on haasteellinen tehtävä, sillä tuen tarve on suuri yhden ihmisen resursseihin nähden. Riskinä voi olla myös se, että päiväkodin henkilöstö kokee perhetyön turhauttavana, jos perheet eivät saa tarvittavaa apua ja kuormittavat kasvatushenkilökuntaa päiväkodeissa entisenlaisesti.

Haastatteluihin osallistuneet lastenhoitajat ja lastentarhanopettajat toivat esille, ettei heidän koulutukseensa sisältynyt perheiden tukemiseen liittyviä opintoja muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta. Osa toi esille, että työelämään siirtyessään he kokivat joissakin kohtaamisissaan perheiden ongelmatilanteissa avuttomuutta, tai tietämättömyyttä siitä, kuinka tulisi toimia. Moni toivoi, että koulutus olisi sisältänyt perheiden tukemiseen liittyviä opintoja nykyistä enemmän. Ongelmien lisääntynyt määrä olisi hyvä ottaa huomioon yhteiskunnassa siten, että kasvatustieteitä lukevien opinnoissa olisi myös mahdollisuus syventää tietämystä perheiden ongelmien varalle. Sosionomien koulutus sisältää opintoja perhetyön saralla ja voisikin olla hyvä, jos tätä resurssia osattaisiin hyödyntää enemmän varhaiskasvatyüksiköissä. Perhetyöntekijä voisi ottaa käyttöönsä sosionomien osaamista jonkinlaisen yhteistyön muodossa. Toimiva malli voisi olla esimerkiksi sellainen, jossa perhetyöntekijä, sosionomin koulutuksen saanut lastentarhanopettaja ja perhe mieltisivät yhdessä toimia, jotka tukisivat per-

hettä. Lastentarhanopettajana toimiva sosionomi voisi sitten arjessa koettaa tukea perhettä käytännössä enemmän tarpeen mukaan.

Resurssien riittämättömyydestä voi lukea median välityksellä monella saralla. MTV3:n ohjelmassa *45 minuuttia* Mannerheimin lastensuojeluliiton pääsihteeri Mirjam Kalland kertoo, ett eivät lapset ole päivähoitossa enää psyykkisesti turvassa resurssien niukentamisen vuoksi. Myös Helsingin yliopiston professori Liisa Keltikangas-Järvinen pohtii ohjelmassa resurssien vähenemistä mainiten, ettei pienten lasten etu kiinnosta päättäjiä. Hänen mielestään päättäjät siirtävät vastuun lasten hyvinvoinnista tulevien vuosien uusille päättäjille, koska nykyneon tulokset tullaan näkemään lapsissa vasta kouluiässä. (MTV3 Internet sivusto.)

Olisikin hyvä, jos yhteiskunnassa panostettaisiin korjaavien toimien sijaan enemmän ennaltaehkäiseviin. Toki korjaavia toimia tarvitaan ja tullaan tarvitsemaan, mutta ennaltaehkäisevien toimien lisäämisellä tarve korjaaville toimille todennäköisesti vähenisi.

5.1. Ehdotuksemme varhaiskasvatuksen perhetyön sisällöstä

Otimme alustavasti sähköpostitse yhteyttä Keravan varhaiskasvatuksen perhetyön esimieheen Marika Niittymäkeen ja esitimme hänelle keskeisimpiä tuloksia tekemiemme haastattelujen pohjalta. Hän on mukana suunnittelemassa perhetyön sisältöä ja tulevaa työnkuvaa. Toimitamme valmiin opinnäytetyömme sähköpostitse hänelle, jotta haastattelemiemme kasvattajien mielipiteet ja toiveet tulisi huomioiduiksi perhetyössä mahdollisuuksien mukaan.

Toimme alustavasti esille seuraavia toiveita ja ajatuksia, joita haastateltavat toivat esille:

- perhetyön aloittaminen alueellisesti, tai pilottina jossakin varhaiskasvatusyksikössä resurssien riittämiseksi niille perheille, jotka tukea tarvitsevat
- nykyisten perheitä tukevien toimien riittämättömyyden muun muassa perheneuvolan osalta
- toiveen siitä, että perhetyö painottuisi ennaltaehkäisevään toimintaan korjaavan sijaan
- toiveen, että perhetyöntekijän toiminta aloitettaisiin vierailulla päiväkoteihin, jolloin hän tulisi tutuksi päiväkotien henkilöstölle

- helpomman lähestyttävyyden vuoksi toivottiin, että perhetyöntekijä näkyisi päiväkotien arjessa esimerkiksi vanhempainilloissa ja että hän olisi helposti tavoitettavissa arkisin
- varhaiskasvatus henkilöstölle selkeät toimenkuvat siitä, mikä kuuluu perhetyöntekijän ja mikä varhaiskasvatuksen erityisopettajan toimenkuvaan
- erilaisia perheiden ongelmatilanteita, joihin haastateltavat toivoivat tukea perhetyöntekijältä, kuten avioerotilanteet, vanhempien kasvatusnäkemyserot, päihdeongelmat, väkivalta tilanteet ja uusavuttomuus

6. OPINNÄYTETYÖN ONNISTUMISEN ANALYYSI, EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

6.1. Onnistumisen analyysi

Mittarina opinnäytetyön onnistumisen analyysissä toimi:

- haastatteluissa esille tulleet ajatukset
- niiden vieminen eteenpäin varhaiskasvatuksen johdolle
- oma oppimisprosessi

Henkilökohtainen mielenkiinto perhetyötä ja toisaalta varhaiskasvatustyötä kohtaan oli se punainen lanka, joka vei kohti valitsemaamme aihetta opinnäytetyön parissa. Mielenkiinto helpotti myös asioihin perehtymistä ja tietouden laajentamista aiheesta. Olemme toimineet päiväkotiapulaisina muutaman vuoden ennen opintojemme alkua, sekä sijaistaneet kasvattajia eri päiväkodeissa opintojemme aikana. Monesti eteemme on tullut tilanteita, jossa päiväkodissa työskentelevä henkilö on kokenut tarvetta avulle asiakasperheiden tai lasten ongelmien keskellä. Perheiden lisääntyneet ongelmat ovat kuormittaneet kasvatushenkilökunnan arkea ja vieneet aikaa ja energiaa lasten kanssa tehdyiltä työltä. Omien havaintojemme ja tekemiemme haastattelujen mukaan henkilökuntaa on turhauttanut se, että ongelmien ilmeneemisestä avun saamiseen on kulunut liikaa aikaa, joka puolestaan on saattanut synnyttää tilanteen, jossa ongelmat ovat pahentuneet entisestään ja huonovointisuus on lisääntynyt niin lapsen, perheen, kuin varhaiskasvatushenkilökunnankin parissa. Henkilökunnan jaksamisen kannalta on tärkeää, että verkostossa on työntekijöitä, joiden huoleksi voi jättää perheestä, tai lapsesta syntyneen huolen. Vastuuta se ei poista, mutta yhdessä kannettu taakka on keveämpi kantaa. Verkoston laajeneminen varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän aloittaessa luo myös meille turvallisuuden tunnetta lastentarhanopettajina.

Olemme olleet sosionomiopintojen kuluessa välillä ymmällämme tulevista rooleistamme lastentarhanopettajan työssä. Alan lehdissä ja mielipidekirjoituksissa on kritisoitu välillä voimakkaastikin sosionomien pätevyyttä. Kolmen vuoden aikana aiheesta luettuja artikkeleja on kertynyt useita ja olemme välillä kokeneet epävarmuutta siitä, mikä oman osaamisemme taso on varhaiskasvatuksen saralla. Haastattelujen aikana varmistuimme siitä, että sosionomien tutkinto täydentää loistavasti yliopistosta, tai muuten hankittua lastentarhanopettajan ammattinimikettä. Koemme, että pedagoginen osaaminen ei ole vahvinta osaamisluettamme sosionomin tutkinnon suoritettuaamme, mutta vahvuutemme löytyvät lapsen ja perheen tukemisen, sekä yhteiskunnallisen osaamisen saroilta. Olisi ihanteellista, että päiväkotiryhmissä olisi kaksi lastentarhanopettajaa, joista toisella olisi joko yliopiston, tai aiemman lastentarraopettajaopiston tutkinto ja toisella sosionomin tutkinto. Haastatteluissa nousi esille, ettei esimerkiksi ongelmien käsittelyä, tai perheiden tukemista sisältynyt muihin opintoihin yhtä paljon, kuin sosionomeilla. Arvostuksemme nousi omaa osaamistamme ja suorittamaamme sosionomin tutkintoa kohtaan.

Opinnäytetyöprosessissa koimme haastavimmaksi sen pitkän keston. Koko prosessi vei paljon aikaa ja töiden, sekä opintojen yhteensovittaminen opinnäytetyön teon kanssa oli välillä haastavaa. Ajoittain tuntui siltä, ettei jaksakaan enää palata opinnäytetyön pariin, koska sitä oli tehty jo pidemmän aikaa. Helteinen kesä ei myöskään osaltaan helpottanut tietokoneen ja kirjojen ääressä istumista.

Opinnäytetyöparin valintaan kannattaa kiinnittää paljon huomiota, mikäli ei tee opinnäytetyötä yksin. Olemme tehneet opintojen kuluessa paljon tehtäviä yhdessä ja tiedämme toistemme työskentelytavat ja vahvuudet. Oli helppo sopia työnjaosta, sekä erilaisista opinnäytetyöhön liittyvistä asioista. Tämä oli tärkeää ja vähensi stressiä huomattavasti. Riitti, että hoiti oman osuutensa sovitusti aina seuraavaan tapaamiseen mennessä ja pystyi luottamaan siihen, että toinen oli tehnyt oman osuutensa. Yhteistyömme sujui mallikkaasti ja ilman mutkia. Saimme myös toisiltamme tukea hetkinä, jolloin prosessi tuntui jumiutuvan, tai junnaavan paikoillaan.

Aika oli haaste myös toisella tavoin. Aluksi tarkoituksenamme oli tehdä opinnäytetyötä vielä syksyn 2010 aikana, mutta tilanne muuttui meidän saatuaamme töitä. Aikataulujen nopeutuminen oli haastavaa siltä osin, että meidän piti saada sovittua ryhmähaastattelut kuukauden sisälle siitä, kun saimme tutkimusluvan opinnäytetyötämme varten. Tämän aiheutti heinäkuussa alkava kesäpäivystysaika, jolloin päiväkodit suljettiin kolmea päivystävää päiväkotia lukuun ottamatta. Varhaiskasvatustyöskentäjien johtajat suhtautuivat meihin myönteisesti ja onnistuimme sopimaan kaikki haastattelut hyvin lyhyellä aikavälillä.

Haastattelut toivat meille paljon tietoa siitä, mitä päiväkotien kasvatushenkilökunta toivoo ja odottaa tulevalta varhaiskasvatuksen perhetyöltä. Haastateltavat keskustelivat avoimesti aiheista ja onnistuimme järjestämään kaikki haastattelut ajallaan tiukasta aikataulusta huolimatta.

Saimme ilmaista sähköpostitse kasvattajien odotuksia ja ajatuksia henkilölle, joka organisoii varhaiskasvatuksen perhetyötä Keravalla ennen perhetyön alkua. Onnistuimme näin tavoitteessamme saada henkilökunnan ääntä kuuluviin ennen perhetyön alkua. Toimitamme valmiin opinnäytetyömme myös Marika Niittymäelle, joka toimii varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän esimiehenä. Toivomme, että opinnäytetyöstämme on hyötyä hänelle hänen suunnitellessaan perhetyö -hankkeen etenemistä.

Opinnäytetyöprosessi oli kokonaisuutena mielenkiintoinen ja opettavainen kokemus. Alussa oli vain idea, jonka esittelimme Keravan varhaiskasvatusosastolle ja lopussa koemme tuotaneemme materiaalia, joka on hyödyksi perhetyön suunnittelu- ja kehittämistyössä. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien käyttäminen ja niihin perehtyminen oli mielenkiintoista, mutta ajoittain työlästä ja haastavaa. Kenties tutkimusmenetelmiin perehtymistä voisi laajentaa ja syventää tulevaisuuden opiskelijoiden keskuudessa opintojen kuluessa. Ajoittain tuli hetkiä, jolloin emme oikein tienneet, kuinka olisimme edenneet, mutta kirjallisuuteen perehtyminen, ohjaavan opettajamme neuvot ja toistemme kanssa keskusteleminen avasi nämä hetkittäiset solmut nopeasti.

6.2. Eettisyys

Noudatimme hyviä eettisiä tapoja koko prosessin ajan. Panostimme tähän erityisesti reflektoidulla toimiamme yhteisesti. Ennen ensimmäisenkään haastattelun toteutumista mietimme tarkasti, kuinka tulemme toimimaan erilaisissa tilanteissa, joita opinnäytetyön parissa työskennellessä voi tulla eteen. Tämä helpotti työskentelyä, kun ei tarvinnut miettiä joka käänteessä, kuinka toimia. Haastattelujen jälkeen keskustelimme vielä yksityiskohtaisesti, kuinka toimimme ja tulemme toimimaan prosessin edetessä.

Toteutimme opinnäytetyömme salassapitovelvollisuutta noudattaen varhaiskasvatusyksiköiden edellyttämällä tavalla, sekä alan yleisiä ammattieettisiä ohjeita kunnioittaen. Käytännössä tämä ilmenee muun muassa siten, ettei opinnäytetyöstämme voi eritellä haastateltavien yksityisyyttä, eikä asiakasperheiden henkilöllisyyksiä. Toteutimme haastattelut viidessä päiväkodissa Keravalla, mutta päiväkotien nimiä emme mainitse missään, ettei käyttämistämme lainauksista haastattelumateriaalista voi päätellä mistä päiväkodista on kyse. Nämä toimet varmistavat, ettei haastateltavia, tai heidän sanomisiaan voi tunnistaa mitenkään. Hävitimme

ryhmähaastattelumateriaalit heti, kun niitä ei enää tarvittu opinnäytetyön tekoon. Reflektoimme toimintaamme läpi opinnäytetyöprosessin.

Keräsimme ryhmähaastattelujen avulla varhaiskasvatushenkilökunnalta tietoja vain opinnäytetyötämme varten. Saamaamme materiaalia ei käytetä muuhun tarkoitukseen, eikä saadulla materiaalilla koeteta tyydyttää esimerkiksi henkilökohtaista uteliaisuutta. Haastattelutilanteisiin osallistuminen oli haastateltaville vapaaehtoista ja kerroimme haastateltaville avoimesti mihin keräämme tietoja, miten saatuja tietoja analysoidaan ja missä saadut tulokset julkaistaan. Turvasimme opinnäytetyömme aikana sekä haastateltavien, että päiväkotien anonymisyyttä. Analysoimme kaiken saamamme tiedon ja selvennämme raportissamme käytetyt analysointitavat. Käytämme lähdeviitteitä ja erottelemme tarkasti, mistä saatu tieto on peräisin. (Koivula ym.1999: 49.)

Mikäli opinnäytetyössämme käyttämämme suorat lainaukset haastateltavilta saamastamme materiaalista sisältävät asiakkaiden, työntekijöiden, varhaiskasvatustyöntekijöiden tms. nimiä, muutamme ne peitenimiksi eli pseudonyymeiksi. Tämä anonymisointi keino on hyvä toteuttaa jo litteroinnin yhteydessä, jolloin se toteutuu johdonmukaisesti. (Kuula 2006: 215.)

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuottaa materiaalia, jota tuleva varhaiskasvatuksenperhetyöntekijä voi hyödyntää työssään. Lisäksi haastattelemamme henkilöt voivat pohtia omaa jaksamistaan työssä, sekä työnsä rajaamista siten, että he voivat jättää osan haastavista asioista perhetyöntekijälle, tai saada häneltä konsultointia. Lisäksi haluamme tuottaa opinnäytetyön muodossa tietoa, jota varhaiskasvatustyöntekijöiden johtajat voivat käyttää pohtiessaan henkilökunnan jaksamiseen liittyviä tekijöitä, sekä tulevan varhaiskasvatuksenperhetyöntekijän työn sisältöä. Toivomme, että opinnäytetyömme hyödyttää välillisesti varhaiskasvatustyöntekijöissä olevia lapsia ja heidän perheitään lisäten heidän hyvinvointiaan.

Noudatimme opinnäytetyön teossa tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimia ohjeita:

- Noudatimme rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta kaikissa opinnäytetyön vaiheissa.
- Sovelsimme tiedonhankinnassa, tutkimusmenetelmissä ja arviointimenetelmissä tieteellisen tutkimuksen mukaisia ja eettisiä menetelmiä ja noudatimme avoimuutta tuloksissa opinnäytetyössämme.
- Käytimme asianmukaisia lähdeviittauksia lainatessamme tekstiä.
- Noudatimme suunnittelussa, toteutuksessa ja raportoinnissa tieteelliselle tiedolle asetettuja vaatimuksia.

- Olemme sopineet erillisellä sopimuksella syntyvästä oikeudesta opinnäytetyöhön, työn jakautumisesta tekijöiden kesken, sekä eri osapuolten vastuusta ja velvollisuuksista. (Hirsjärvi ym.2009: 23-24.)

Olemme molemmat työskennelleet aiemmin päiväkodissa ja tämä luo osaltaan haasteen eettiseen toimintaan. Kiinnitimme erityistä huomiota siihen, että haastatteluissa saamamme aineisto ja siitä tekemämme johtopäätökset eivät sekoitu omiin kokemuksiimme, tai mielipiteisiimme esille nousevista teemoista. Mikäli kyseessä on haastateltavan sanoma lainaus, se on merkitty asianmukaisesti sisennettynä ja kursivilla.

Sovimme yhteistyöhenkilömme Kati Timon, sekä varhaiskasvatyüksiköiden kanssa mahdollisista muista salassa pidettävistä asioista.

6.3. Opinnäytetyön luotettavuus

Koska opinnäytetyömme toteutettiin kvalitatiivisia menetelmiä käyttäen, pyrimme osoittamaan sen luotettavuuden dokumentoimalla miten olemme päätyneet luokittelemaan ja kuvaamaan haastattelussa esille tulleita asioita. Haastateltavien rajoittaminen varhaiskasvatyüksiköiden kasvatushenkilökuntaan toimii myös validiutta lisäävästi ammattilaisten toimissa luotettavina lähteinä. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 189.)

Hirsjärven & Hurmeen (2009) mukaan haastatteluaineiston luotettavuus on sidoksissa sen laatuun. Laadun varmistamiseksi pidimme haastattelupäiväkirjaa, johon merkitsimme ylös erilaisia haastattelussa haasteeksi koettuja asioita, hyviksi koettuja asioita sekä muita sellaisia asioita, joilla koimme olevan mahdollista merkitystä aineiston tulkinnan kannalta. Laatua lisää myös litteroinnin ajoittaminen pian haastattelun suorittamisen jälkeen. Tallennusvälineiden, sanelukoneen ja videointilaitteen moitteeton toiminta haastattelujen aikana varmistettiin ennen haastattelun alkua. (Hirsjärvi & Hurme 2009: 184-185.)

Valitsimme opinnäytetyössämme käytetyt lähteet pohtien kriittisesti niiden luotettavuutta. Käytimme asianmukaisia lähdemerkintöjä ja kirjoitimme opinnäytetyömme siten, että käy ilmi, onko lähteenä haastattelussa saatu materiaali, oma pohdintamme, vai jostakin teoksesta, tai muusta lähteestä saatu tieto.

Käytimme opinnäytetyötämme tehdessä työelämänohjaajamme Kati Timon, sekä opinnäytetyötämme ohjaavan opettajan Taina Kokon neuvoja ja asiantuntijuutta hyväksemme. Lisäksi haastattelimme vain varhaiskasvatukseen koulutusta saaneita kasvatushenkilöitä, eli lastenhoitajia ja lastentarhanopettajia. Tämä lisää saamamme materiaalin luotettavuutta, koska

tiedon tuottajina toimivat ammattilaiset. Pehdyimme opinnäytetyömme aihealueeseen laajasti teorian kautta, jolloin havaintomme ja tekemämme valinnat opinnäytetyötä tehdessämme olisivat mahdollisimman hyvin tarpeita vastaavat. Tällä pyrimme mahdollisimman laadukkaaseen ja objektiiviseen lopputulokseen, jota yhteistyötahomme voisivat hyödyntää. Tuomen & Sarajärven (2009) mukaan teoriaa tarvitaan koko tutkimuskokonaisuuden käsittämiseen niin metodien, etiikan, kuin luotettavuudenkin saralla (Tuomi & Sarajärvi 2009: 18).

Tuomen & Sarajärven (2009) mukaan laadullisen tutkimuksen kohdalla ei ole olemassa yksiselitteistä ohjetta, jonka mukaan voitaisiin arvioida tutkimuksen luotettavuutta. Joitakin asioita on kumminkin hyvä ottaa huomioon laadun kannalta:

- Mitä ollaan tutkimassa ja miksi
- Tutkijan henkilökohtaiset motiivit kyseisen tutkimuksen tekoon
- Aineiston keruumenetelmät, mahdolliset ongelmat aineiston keruussa
- Tutkimuksessa käytettävien tiedonantajien valintaan liittyvät seikat
- Tutkijan ja tiedonantajan suhde ja sen toimivuus
- Tutkimuksen kesto ja aikataulu
- Miten aineisto on analysoitu
- Tutkimuksen eettisyyden arviointi
- Raportoinnissa on kuvaus aineiston kokoamisesta ja analysoinnista

(Tuomi & Sarajärvi 2009: 140-141.)

Olemme toteuttaneet opinnäytetyöprosessimme pitäen mielessämme edellä mainitut seikat, sekä keskustelleet prosessin kuluessa luotettavuuteen ja eettisyyteen vaikuttavista tekijöistä havaintojemme ja kokemustemme mukaan keskenämme ja haastateltavien kanssa.

7. POHDINTA

Lastensuojelulaki velvoittaa kunnat järjestämään ehkäisevää lastensuojelua silloin, kun lapsella, tai perheellä ei ole lastensuojelun asiakkuutta. Tarkoituksena on turvata ja edistää lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvointia, sekä tukea vanhemmuutta. Yhtenä väylänä ehkäisevän lastensuojelun tarjoamiseen on nimetty varhaiskasvatuspalvelut. (Lastensuojelulaki 88/2010).

Ehkäisevä lastensuojelu pitää sisällään erilaisia varhaisen tuen ja toiminnan muotoja. Erilaisien toimintamuotojen yhteinen päämäärä on lapsen ja nuoren terveen kehityksen varmistaminen. Vahvistamalla ihmisten sosiaalisia verkostoja voidaan ehkäistä tarvetta erityispalvelujen käyttöön. Ehkäisevän lastensuojelun kustannukset hajaantuvat laajasti kuntien eri toimin-

tatahoille. Myös lasten määrää ehkäisevien palvelujen piirissä on vaikea laskea, sillä heillä ei usein ole varsinaista asiakkuutta palvelun tarjoajaan. Kokonaiskustannusten määrää ehkäisevän lastensuojelun osalta onkin vaikea laskea, sillä kustannukset jakautuvat monille toimijoille ja kaikkien palveluun osallistuvien lasten määrää ei tiedetä. Ehkäisevän tuen tarvetta arviotaessa voidaan käyttää esimerkiksi lasten parissa työskentelevien syntynyttä huolta lapsesta. (Rousu & Holma 2004: 9-10.)

Kasvatuskumppanuus on se perusta, jolle varhaiskasvatushenkilökunta ja lasten vanhemmat luovat yhteistyön puitteet. Tuo perusta tukee parhaimmillaan lapsen kasvua ja kehitystä niin päiväkodissa, kuin kotonakin.

Perhetyön toimintamalli on varhaiskasvatuksen keskuudessa valtakunnallisestikin vielä suhteellisen uusi ja siksi se hakee vielä muotoaan eri kuntien järjestäessä erilaisia toimintamalleja. Kerava luo nyt omaa malliaan toimia kyseisellä ehkäisevän lastensuojelun osa-alueella. Jokaisella kunnalla on omat erityispiirteensä, joten yhden joustamattoman valtakunnallisen toimintamallin luominen ei välttämättä toimisi yhtä hyvin kaikissa kunnissa.

Aloitimme kumpikin lastentarhanopettajan työt Keravalla syksyllä 2010. Opinnäytetyömme on antanut paljon sekä tietoa, että laajempaa näkemystä tulevaan työhömmе. Olemme tutustuneet haastattelujen kautta siihen monimuotoiseen yhteistyökenttään, joka työskentelee päiväkotien rinnalla lasten ja perheiden hyvinvointia tukien. Haastatteluista kävi ilmi, että perheiden ongelmia ennaltaehkäisevässä, tai varhaisessa puuttumisessa oli selvä tarve. Toivomme, että varhaiskasvatuksen perhetyö täyttäisi tämän tarpeen Keravalla.

Perheiden ongelmat voivat kärjistyessään luoda tilanteita, joissa joudutaan tekemään äärimmäisiä ratkaisuja lastensuojelun keinoin. Viimeisenä keinona joudutaan turvautumaan lapsen sijoitukseen kodin ulkopuolelle. Sijoittaminen on kallista lapsen asuinkunnalle, mutta suurimman taakan kantaa lapsi, jonka lapsuus on mennyt siihen pisteeseen, ettei hän voi asua omassa kodissaan, omien vanhempiensa kanssa. Perhetyön tarkoituksena on tukea perheitä siten, ettei äärimmäisiin toimenpiteisiin jouduttaisi turvautumaan. Mitä varhaisemmassa vaiheessa perhe saa apua ongelmiinsa, sen edullisemmaksi se tulee yhteiskunnalle pidemmällä aikajanalla tarkasteltuna. Rousun ym.(2004: 20-21) mukaan ehkäisevät toimenpiteet tulevat edullisemmiksi, kuin korjaavat toimenpiteet. On kuitenkin vaikeaa osoittaa, onko ehkäisevillä toimilla ollut suoranaisesti yhteyttä lastensuojelun tarpeen poistumiseen. Koko elämänkaarta tarkastellessa voidaan kuitenkin sanoa, että kaikki lastensuojelulliset toimet ovat olleet kannattavia, jos niillä voidaan ehkäistä esimerkiksi elämänkaaren mittainen syrjäytyminen. Lastensuojeluun käytettävien eurojen laskemisen rinnalle tulisikin ottaa mukaan laajempi näkökulma koko ihmisen elämänkaaresta.

Rousun ym. (2004: 35-36) mukaan lastensuojelupalvelun kustannuksiin vaikuttavat eniten henkilöstön palkkakulut. Mitä tiiviimpää hoitohenkilöstön läsnäoloa tilanne vaatii, sen kalliimmasta palvelusta on kyse. Esimerkiksi lapsi voi tarvita kriisi- tai vierihoitoa lastenkodissa, jolloin lapsi tarvitsee hoitajan ympärivuorokautisesti. Samoin lapsen ja perheen vaikea tilanne voi vaatia lastensuojelun sosiaalityössä moninkertaisen työtuntimäärän verrattuna tilanteeseen, jossa hoitoisuus on kevyempi. Mahdollisimman tarkkojen kustannuslaskelmien tekemiseen tulisi ottaa huomioon lapsen hoitoisuus ja yksilölliset tarpeet, sekä tavoitteet, joihin toteuttavalla toiminnalla pyritään.

Jos esimerkiksi yhden varhaiskasvatuksen perhetyöntekijän kuukausipalkka olisi noin 2100 euroa, palkkakulut olisivat kokonaisuudessaan noin 32 200 euroa vuodessa (Talenom Internet sivusto) ja sijoitetun lapsen kulut kunnalle olisivat keskimäärin noin 40 500 euroa vuodessa (Kuusikkokunnat Internet sivusto), voidaan todeta ennaltaehkäisevän työskentelyn olevan kunnille edullisempaa, kuin ongelmien hoitamatta jättämisen, tai pitkällisen puuttumattomuuden. Perhetyöntekijä työskentelee useiden perheiden ja kasvattajien kanssa antaen tukea perheiden arkeen ja elämänhallintaan, sekä arjen työhön päiväkodeissa. Rousun ym. (2004: 45-46) mukaan lastensuojelupalvelut koostuvat monista eri menoeristä. Niitä ovat henkilöstön palkat, sosiaalikulut, muut henkilöstökulut (kuten koulutus ja virkistys), tiloista ja laitteista ja niiden huolloista aiheutuneet kulut, materiaalikulut, matkakulut, palvelujen ostot, hallinto- ja atk-kulut, poistot ja muut pääomakustannukset. Kuntien välillä tehtävä lastensuojelupalveluiden kustannusten vertailu tarjoaa käyttökelpoista tietoa toiminnan kehittämiselle.

Lapsen sijoituksesta aiheutuvat kulut eivät välttämättä ole ainoat yhteiskunnalle koituvat kulut, jos ongelmiin ei saada apua ajoissa. Kuluja voi muodostua myös esimerkiksi terapiasta ja muista erilaisista tukimuodoista. Jos perhetyöntekijän palkalla voidaan estää yhdenkin perheen tilanteen kärjistyminen äärimilleen, on kunta säästänyt estetyin sijoituksen tai syrjäytymisen ehkäisemisen muodossa suuren summan rahaa. Kysymys perhetyön tarpeellisuudesta lienee aiheeton. Voitaisiinkin kysyä, onko yhdelläkään kunnalla varaa olla satsaamatta ehkäisevään lastensuojeluun.

Tulosten arvioiminen on vaikeaa, jos pyritään arvioimaan jälkikäteen, mikä hyöty perhetyöstä varhaiskasvatuksessa on ollut ja kuinka paljon kunta on mahdollisesti säästänyt rahaa. Parempi keino tulosten tarkasteluun voisikin olla myöhemmässä vaiheessa perhetyöntekijän kanssa työskennelleiden perheiden kokemuksen kerääminen. Varhaiskasvatusyksiköiden työntekijöiden haastattelu myöhemmässä vaiheessa, esimerkiksi kahden vuoden jälkeen perhetyön aloit-

tamisesta voisi tuoda myös tietoa siitä, kuinka asiakasperheet ja päiväkotien työntekijät ovat hyötynet perhetyöstä. Tämä voisi olla hyvä aihe opinnäytetyölle tulevaisuudessa.

Hyvinvoinnin kokemus on yksilötasolla käsite, joka ei ole suoranaisesti laskettavissa rahana. Kuinka voidaan arvioida perheiden tunnekokemuksia, jos joudutaan turvautumaan pahimmillaan lapsen sijoittamiseen kodin ulkopuolelle? Miten tämä kokemus tulee vaikuttamaan myöhemmin lapsen elämään ja hyvinvointiin? Mitä mahdollisia lisäkustannuksia lapsen huonot kokemukset lapsuudessa voivat aiheuttaa kunnalle lapsen loppuelämän aikana? Lienee selvää, että mitä varhaisemmassa vaiheessa perheet ja lapset saavat tukea ja apua ongelmatilanteisiin, sen parempilaatuista perheiden ja lasten elämä on kokemustasolla, mikäli perheen ongelmat saadaan ratkaistuksi. Vanhempien elämän- ja arjenhallinnan keinot voivat saada perhetyöstä uutta puhtia. Elämänhallinta vahvistaa esimerkiksi työkykyä, joka puolestaan on tärkeää yhteiskunnalle. Hyvinvoiva työntekijä tuottaa verovaroja sen sijaan, että hänelle maksettaisiin esimerkiksi työkyvyttömyyseläkettä. Varhaiskasvatuksen perhetyöhön budjetoidut rahat voivat parhaimmillaan tuottaa kunnalle monin verroin sijoitetun rahan takaisin.

Työyhteisöt hyötävät uusista verkoston jäsenistä, jotka voivat tarjota ratkaisuja työyhteisössä ilmenneisiin ongelmiin, joihin työyhteisön omat voimavarat eivät riitä. Mitä monimuotoisempi verkosto on erilaisine toimijoineen, sen paremmin se voi vastata erilaisiin tarpeisiin. Yhteistyö eri toimijoiden välillä ei kuitenkaan saa olla itsetarkoitus, vaan päätarkoituksena tulisi olla jonkin uuden lisäarvon löytyminen osallisille. (Ruotsala & Saari 2004: 30-40.) Päiväkodin henkilökunnan työssä jaksaminenkin voimistuu, kun perheiden mahdollisia ongelmia ei tarvitse kantaa arjessa yksin. Eräs haastateltava toi haastattelun aikana tärkeän näkökohdan esille: kokemuksen siitä, että henkilökuntaa arvostetaan, kun uusia tukimuotoja otetaan käyttöön perheille ja päiväkodin henkilökunnalle.

Haastatteluissa nousi esille kokemuksia pitkään varhaiskasvatuspalveluissa työskennelleiden keskuudessa siitä, että perheiden tuen tarve on lisääntynyt ja monimuotoistunut vuosien kuluessa. Tämä osaltaan luo tarvetta uusien toimintamallien löytämiselle ja kehittämiselle varhaiskasvatuspalveluissa. Varhaiskasvatuksen oma perhetyöntekijä vastaa osaltaan juuri tähän tarpeeseen. Päiväkotien asiakaskunta on muuttunut vuosien kuluessa monikulttuurisemmaksi, kuin ennen. Tämä tuo haastateltavien mukaan oman haasteensa päiväkotien arkeen. Kumpulainen (2010) tuo osaltaan lastensuojelun uusia haasteita esille Kuusikko-työryhmän raportissa, joka käsittelee Suomen kuuden suurimman kaupungin lastensuojelua. Raportin mukaan Helsingin, Espoon, Vantaan, Turun, Tampereen ja Oulun alueilla on havaittu vuosien 2007 ja 2009 välillä monikulttuurisuuteen liittyvien haasteiden esiin nouseminen lastensuojelun saralla.

Lastensuojelun toimet voivat olla perheelle leimaa antavia. Jotta ongelmien tai erityisyyden leimalta voitaisiin välttyä, olisi hyvä tuoda perhetyö vanhempien ulottuville mahdollisimman arkisissa toimintaympyröissä. (Pietilä-Hella 2006: 72-73.) Puhuttaessa elämänlaadusta, voitaneen olettaa, että ennaltaehkäisevät toimet ovat mukavampia tai helpompia kuin korjaavat toimenpiteet. Työntekijän on mahdollista auttaa perheitä kevyemmin toimin, kun ongelmat ovat vasta alussa. Päiväkodin työntekijöiden on helpompi työskennellä, kun asiakasperheiden ongelmia ei ole päästetty kärjistymään siten, että perheet ja lapset voivat huonosti, mikä usein näkyy myös lasten haasteellisena tai levottomana käytöksenä lapsiryhmässä. Suurin etu ennaltaehkäisevästä työstä on perheille itselleen. Pienin toimin elämä saattaa olla reilassa ja elämänhallinta on tasolla, jolla sen kuuluukin olla. Hyvinvoivat vanhemmat jaksavat panostaa lapsiinsa enemmän ja vanhemmuus ei ole taakka vanhemmille. Resurssit tulevat olemaan aina rajalliset, mutta yhteiskunnallisestikin tarkasteltuna on eettisempää suunnata resursseja ennaltaehkäiseviin toimiin korjaavien sijaan.

LÄHTEET

Asikainen, M. 2004. Päivähoidon perhetyö. Tapaustutkimus päivähoidon perhetyöntekijän työstä ja keinoista tukea lasta ja perhettä. Oulun yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta.

Eriksson, E. & Arnkil, T.E. 2006. Huoli puheeksi. Opas varhaisista dialogeista. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Grönfors, M. 1985. Kvalitatiiviset kenttätömenetelmät. Juva: WSOY.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2000. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Huhtanen, K. 2004. Varhainen puuttuminen. Erityisen tuen tarpeen kohtaaminen päivähoidossa. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Huisko, M-L. 2006. Päivähoidon perhetyön kehittäminen Kuokkalan alueella. [PDF-dokumentti].

<<https://oa.doria.fi/bitstream/handle/10024/6267/TMP.objres.472.pdf?sequence=1>>. (Viitattu 15.5.2010)

Hämeenlinnan kaupungin Internet-sivusto. Kimppa-hanke. [PDF-dokumentti].

<<http://www.hameenlinna.fi/pages/266664/KIMPPA.pdf>>. (Viitattu 27.4.2010)

Julkunen, R. 2006. Kuka vastaa? Hyvinvointivaltion rajat ja julkinen vastuu. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen A. 2007. Perheen parhaaksi - perhetyön arkea. Helsinki: Edita Prima.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta - Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Keravan kaupungin Internet sivusto. Avoimet työpaikat. [WWW-dokumentti].

<http://www.kerava.fi/avoimet_tyopaikat.asp >. (Viitattu 23.4.2010)

Keravan kaupungin Internet sivusto. Julkaisut ja esitteet. Kaupungin yleisesite. [PDF-dokumentti].

< <http://www.kerava.fi/ep/tiedostot/kerava-esite.pdf>>. (Viitattu 10.5.2010)

Keravan kaupungin Internet sivusto. Kasvatus- ja opetuslautakunta. Pöytäkirja. [WWW-dokumentti]. <<http://www.kerava.fi/paatoks/html/koula/2007/13031700.0/frmtxt35.htm>>.

(Viitattu 12.5.2010)

Keravan kaupungin Internet sivusto. Keravan päivähoiton alueanalyysi. [PDF-dokumentti].

<http://www.kerava.fi/ep/tiedostot/paivah_alueanalyysi.pdf>. (Viitattu 10.5.2010)

Keravan kaupungin Internet sivusto. Keravan varhaiskasvatussuunnitelma. [PDF-dokumentti].

<http://www.kerava.fi/ep/tiedostot/paivah_kvan_varhkasvsuunn.pdf>. (Viitattu 10.5.2010)

Keravan kaupungin Internet sivusto. Lastensuojelu. [WWW-dokumentti].

<http://www.kerava.fi/soster_lastensuojelu.asp>. (Viitattu 10.5.2010)

Keravan kaupungin Internet sivusto. Perhetyö. [WWW-dokumentti].

<http://www.kerava.fi/soster_sosiaalityontekijat.asp>. (Viitattu 10.5.2010)

Keravan kaupungin Internet sivusto. Varhaiskasvatuspalvelut Keravalla -esite. [PDF-dokumentti].

<http://www.kerava.fi/ep/tiedostot/paivah_phesite.pdf>. (Viitattu 10.5.2010)

Keskinen, S. & Virjonen, H. 2004. Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Helsinki: Tammi.

Koivula, U-M., Suihko, K. & Tyrväinen, J. 1999. Mission: Possible. Opas opinnäytteen tekijälle. Tampere: Vammalan Kirjapaino Oy.

Kokko & Gerdt. Sosiaalitaito Internet-sivusto. Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissuunnitelma -hanke Länsi- ja Keski-Uudellamaalla 2007-2009. Loppuraportti. [WWW-dokumentti].

<http://www.sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/arvo_loppuraportti.pdf>. (Viitattu 12.5.2010)

Kumpulainen, A. 2010. Kuusikkokunnat Internet-sivusto. Kuuden suurimman kaupungin lastensuojelu 2009. Kuusikko-työryhmän julkaisusarja. [WWW-dokumentti].

<http://www.kuusikkokunnat.fi/SIRA_Files/downloads/Lastensuojelu/LS_2009.pdf>. (Viitattu 20.7.2010)

Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Laki lasten päivähoitosta 36/1973. [WWW-dokumentti].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>>. (Viitattu 21.9.2010.)

Lastensuojelulaki 88/2010. [WWW-dokumentti].
<<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100088>>. (Viitattu 19.4.2010.)

Lyyra, V. 2004. Vanhemmuutta vahvistavia keskusteluja päivähoitossa - perheterapeuttisia näkökulmia kasvatuskumppanuuteen. Julkaisussa Vanhemmuuden ja lapsen kasvun tukeminen päivähoitossa. Toim. Keskinen, S & Virjonen, H. Helsinki: Tammi.

MTV3 Internet sivusto. 45 minuuttia 8.9.2010. Päiväkotien ongelmat yhä ratkomatta. [WWW-dokumentti].
<<http://www.mtv3.fi/uutiset/45min/jaksot.shtml?1182688>>. (Viitattu 11.9.2010.)

Noppari, E. (toim.). 2008. Monialaiset verkostot perheitä tukemassa. Tampere: Juvenes Print Oy.

Pietilä-Hella, R. 2006. Elämä koettelee, tuki kannattalee. Sosiaali- ja terveysalan työ monimuotoisissa perhesuhteissa. Helminen, J. (toim.). Juva: WS Bookwell Oy.

Puonti, A., Saarnio, T. & Hujala, A. 2004. Lastensuojelu tänään. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Puroila, A-M. 2004. Kehittyvä perhetyö. [PDF-dokumentti].
<https://vk.sosiaalikallega.fi/julkaisut/julkaisusarja/Julkaistu_12.pdf>. (Viitattu 18.6.2010)

Pölkki, T. 2008. Sosiaalitaito Internet-sivusto. Avaimia päivähoiton arkeen. Erityis päivähoiton kehittäminen osana varhaiskasvatusta Länsi- ja Keski-Uudellamaalla 2005-2007. Loppuraportti. [WWW-dokumentti].
<http://www.sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/avaimia_paivahoidonarkeen_loppuraportti.pdf>. (Viitattu 12.5.2010)

Rousu, S. & Holma, T. 2004. Lastensuojelupalvelujen kustannukset ja hinnoittelu. Jyväskylä: Suomen Kuntaliitto. Kirjapaino Oma Oy.

Ruotsala, R. & Saari, J. 2004. Verkostoitumisesta voimaa. Oppimisverkostot turvallisen työympäristön kehittämisessä. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes Internet-sivusto. Huolen vyöhykkeistö. [WWW-dokumentti].

<<http://info.stakes.fi/verkostomenetelmat/FI/vyohykkeisto/index.htm>>. (Viitattu 8.9.2010)

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes Internet-sivusto. Varhainen tuki. [WWW-dokumentti].

<http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/tuki/varhainen_tuki/varhainen_tuki.htm>. (Viitattu 25.4.2010)

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes. 2004. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus, Stakes Internet-sivusto. Yhteistyössä järjestettävät tukipalvelut. [WWW-dokumentti].

<<http://varttua.stakes.fi/FI/Sisallot/tuki/Tukipalvelut/tukipalvelut.htm>>. (Viitattu 25.4.2010)

Sosiaaliportti Internet-sivusto. Hyvä käytäntö. Varhaiskasvatuksen perhetyö. [WWW-dokumentti].

<<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/hyakaytanto/kuvaus/?Practicelid=8a7570a0-32b0-4bbe-8aac-84185c14b946#anchor3>>. (Viitattu 27.4.2010)

Sosiaaliportti Internet-sivusto. Työnohjaus. [WWW-dokumentti].

<<http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyontuki/tyonohjaus/>>. (Viitattu 9.9.2010)

Sosiaalitaito Internet-sivusto. Hyvät käytännöt moniammatilliseen kasvatuskumppanuuteen - työpajapäivä 1.9.2009. [PDF-dokumentti]. <

http://www.sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/materiaali010909_koulutus.pdf >. (Viitattu 12.5.2010)

Sosiaalitaito Internet-sivusto. Tiedote 10.10.2008. Lapsuuden hyvinvoinnin kehittämissyksikkö Länsi- ja Keski-Uudellamaalla. [PDF-dokumentti].

<www.sosiaalitaito.fi/ep/tiedostot/tiedote101008_arvo.pdf>. (Viitattu 12.5.2010)

Talenom Internet-sivusto. Palkkakustannus. [WWW-dokumentti].
<<http://www.talenom.fi/laskuri-palkkakustannus.php>>. (Viitattu 20.7.2010)

Vilén, M., Seppänen, P., Tapio, N. & Toivanen, R. (toim.) 2010. Kohtaamisia lapsiperheissä. Menetelmiä perhetyöhön. Helsinki: Kirjapaja.

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1: Varhaiskasvatuspalvelut Keravalla 2008	9
Taulukko 2: Huolen vyöhykkeistö	17

LIITTEET

Liite 1: Tutkimuslupa

KERAVAN KAUPUNKI Kasvatus- ja opetusvirasto Varhaiskasvatusosasto Varhaiskasvatuspäällikkö	PÄÄTÖSPÖYTÄKIRJA 28.5.2010 ☐ Pysyvästi säilytettävä ☒ Määräajan säilytettävä	§ 15/2010 Sivu 1(2)
---	--	---

TUTKIMUSLUVAN MYÖNTÄMINEN

Tikkurilan Laurea-ammattikorkeakoulussa opiskelevat Virpi Talvi ja Tanja Vuorsalo ovat 28.5.2010 saapuneella kirjeellä anoneet tutkimuslupaa Perhetyön tarve varhaiskasvatuksessa. Tutkimus toteutetaan haastattelemalla kasvatushenkilökuntaa päiväkodeissa. Tutkimuksen valmistuttua pyydetään raportti toimittamaan varhaiskasvatusosastolle.

Päätös Myönnän Virpi Talviolle ja Tanja Vuorsalolle heidän anomansa tutkimusluvan. Anojin tulee itse pyytää erillinen lupa haastattelujen tekemiseksi päiväkodissa varhaiskasvatusyksikön johtajalta.

Päätöksen allekirjoitus
Anneli Rautiainen
Varhaiskasvatuspäällikkö

Pöytäkirja nähtävillä Varhaiskasvatusosasto 27.8.2010

Tiedoksi Asianosainen: Virpi Talvio ja Tanja Vuorsalo
muut tiedoksisajaajat: varhaiskasvatusyksikön johtajat

Tiedoksianto asianosaiselle Tämä päätös on lähetetty tiedoksi kirjeellä luovutettu asianosaiselle Päiväys 1/6 2010

Tiedoksiantaja Maarit Karén

Asianosaisen allekirjoitus _____

Liite 2: Haastattelukysymykset varhaiskasvatushenkilöstölle

- Minkälaisia mahdollisia asiakasperheiden sosiaalisen tuen tarpeita kasvatushenkilökunnan eteen on tullut?
- Minkälaisia valmiuksia työntekijöillä on kohdata perheiden ongelmia?
- Minkälaista tukea ja minkälaisissa tilanteissa koet perhetyöntekijän voivan tarjota varhaiskasvatuspalveluissa?
- Miten päiväkodin nykyiset yhteistyöverkostot ovat tukeneet kasvatushenkilökuntaa perheiden ongelmien käsittelyssä?
- Miten kasvatushenkilökunta kokee oman roolinsa kohdatessaan perheiden ongelmia?
- Miten henkilöstön valmiudet, voimavarat ja aika riittävät perheiden kohtaamiseen ja käsittelyyn?
- Kenelle kasvatushenkilökunnan mielestä kuuluu vastuu perheiden tukemisesta ongelmatilanteissa?
- Miten varhaiskasvatuksenperhetyöntekijä voisi tukea päiväkodin henkilökunnan jaksamista?
- Minkälaisia odotuksia kasvatushenkilökunnalla on tulevasta yhteistyöstä perhetyöntekijän kanssa?